

# Bestuursverslag 2023



## Stichting Pallas

Bronkhorstsingel 11

5403 NA Uden

# INHOUD

|   |    |
|---|----|
| <b>A Bestuursverslag</b>  |    |
| Voorwoord   | 2  |
| A1 Algemeen   | 3  |
| 1.1 Algemene gegevens   | 3  |
| 1.2 Juridische structuur  | 3  |
| 1.3 Onze missie, visie en doelstelling  | 3  |
| 1.4 Strategisch beleidsplan 2024-2028   | 4  |
| 1.5 College van Bestuur   | 6  |
| 1.6 Scholen   | 7  |
| 1.7 Code Goed Bestuur   | 7  |
| 1.8 Klachten  | 8  |
| 1.9 Horizontale dialoog en verbonden partijen   | 8  |
| 1.10 Maatschappelijke thema's   | 8  |
| A2 Leerlingenaantallen  | 9  |
| A3 Personele kengetallen  | 11 |
| A4 Verantwoording van het beleid  | 14 |
| 4.1 Onderwijs en kwaliteit  | 14 |
| 4.2 Personeel en professionalisering  | 22 |
| 4.3 Huisvesting en facilitaire zaken  | 26 |
| 4.4 Financieel beleid   | 29 |
| A5 Verantwoording van de financiën  | 36 |
| A6 Continuïteitsparagraaf   | 42 |
| 6.1 Financieel toekomstperspectief  | 42 |
| 6.2 Risico's en onzekerheden, administratieve organisatie   | 44 |
| A7 Kengetallen en grafieken   | 46 |
| A8 Instellingsgegevens  | 49 |
| B Jaarrekening 2023   |    |
| B1 Grondslagen  | 51 |
| B2 Balans per 31 december 2023  | 55 |
| B3 Exploitatieoverzicht 2023  | 57 |
| B4 Kasstroomoverzicht over 2023   | 58 |
| B5 Toelichting op de balans per 31 december 2023  | 59 |
| B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief) | 64 |
| B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2023  | 65 |
| B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo   | 69 |
| B9 Gebeurtenissen na balansdatum  | 70 |
| B10 Overzicht verbonden partijen  | 70 |
| B11 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector                      | 71 |
| C Overige gegevens  |    |
| C1 Controleverklaring   | 73 |
| D Bijlage   |    |
| Bijlage 1 Jaarverslag Raad van Toezicht   |    |
| Bijlage 2 Jaarverslag GMR   |    |
| Bijlage 3 Overzicht scholen Stichting Pallas  |    |
| Tekenblad   |    |



## Voorwoord

Middels dit bestuursverslag leggen wij graag verantwoording af over de doelstellingen zoals beschreven in ons strategisch beleidsplan “Maatschappelijk kunstenaarschap” (2020-2024).

We willen leerlingen rijke ervaringen meegeven op onderwijsinhoudelijk en kunstzinnig vlak. Zo kunnen onze leerlingen later zelfstandig, actief en met oplossingen in het leven staan. Het onderwijs heeft in 2023 een impuls gekregen op burgerschap. Zo heeft de bestuurder samen met de schoolleiders een beleidsnotitie burgerschap ontwikkeld die geldend is voor alle Pallasscholen.

Binnen Pallas willen we elkaar ontmoeten. Scholen zijn onder meer met elkaar verbonden door het schoolleidersoverleg. Tijdens dit overleg is onder andere de beleidsnotitie Burgerschap gedeeld en besproken. Daarnaast stond het overleg in het teken van intervisie. De uitwisseling van kennis en ervaring doet ertoe bij het verbeteren en behouden van schoolleiders. We willen graag zo min mogelijk met interim-schoolleiders werken en zo veel als mogelijk met onze ‘eigen club’. We merken echter dat het lastig is om nieuwe schoolleiders te vinden.

Daarbij komt ook dat het steeds moeilijker wordt om nieuwe collega-leerkrachten te vinden. Als antwoord op dit laatste probleem is Pallas meer samenwerkingen aangegaan met PABO’s. Er zijn niet alleen meer samenwerkingen, ook worden deze versterkt.

In 2023 zijn de eerste stappen gezet voor de oprichting van een nieuwe vrijeschool in Nijmegen, dit naast de bestaande school Meander. Ook zijn er positieve gesprekken geweest met een vrijeschool in onze regio om tot een fusie te komen. Deze ontwikkelingen lopen door in 2024.

Het strategisch beleidsplan “Maatschappelijk kunstenaarschap” loopt tegen het einde. In de laatste periode van dit strategisch beleidsplan zijn we gestart met gesprekken om de bakens uit te kunnen zetten voor een nieuw beleidsplan. Eind 2023 is het nieuwe strategisch beleidsplan “We hijsen de zeilen” (2024-2028) vastgesteld.

Het jaar 2023 is geen gemakkelijk jaar geweest voor onze collega’s. Het ziekteverzuim was gemiddeld hoog op de scholen waardoor collega’s vaker moesten in- en bijspringen. We zijn dan ook trots op alle collega’s dat we ons mooie onderwijs door en met hen hebben kunnen verzorgen.

Wij nodigen u hierbij van harte uit om dit bestuursverslag van Stichting Pallas te lezen.

Huub van den Boom interim bestuurder  
Wim den Blanken interim bestuurder

## 1 Algemeen

### 1.1 Algemene gegevens

Naam: Stichting Pallas  
Bezoekadres: Bronkhorstsingel 11  
Telefoon: 0413-230008  
E mail: [info@stichtingpallas.nl](mailto:info@stichtingpallas.nl)  
Website: [www.stichtingpallas.nl](http://www.stichtingpallas.nl)  
KvK nummer: 09115973  
Bestuursnummer: 41246  
Contactpersoon: Sandra Pennings



### 1.2 Juridische structuur

Stichting Pallas verenigt achttien vrijescholen voor basisonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland. De Pallascholen maken deel uit van de groep van ruim honderd vrijescholen in Nederland. De Nederlandse vrijescholen maken deel uit van een wereldwijde beweging van vrijescholen die zich laat inspireren door de menskundige inzichten van Rudolf Steiner. De Pallascholen voldoen aan de wettelijke criteria zoals deze door de overheid worden gesteld. De scholen committeren zich aan de kerndoelen van het basisonderwijs. Deze zijn voor de vrijescholen beschreven in de publicatie *'Ik zie rond in de wereld'* (2006).

De Pallascholen worden bekostigd vanuit de rijksbijdragen voor het Primair Onderwijs. Deze bestaan in 2023 onder andere uit reguliere bekostiging, overgangsbekostiging, groeibekostiging, basisvaardigheden en bijzondere bekostiging voor professionalisering en begeleiding startende leerkrachten en schoolleiders. Naast de rijksbijdragen ontvangen scholen middelen van onder andere gemeenten, Stichting Vrienden van Pallas, inkomsten voor verhuur/medegebruik, detachering en UWV. Vanaf 1 januari 2023 ontvangen de scholen vanuit OCW één basisbedrag per leerling en een bedrag per school.

Elke 'entiteit' (scholen, bestuur/staf en gemeenschappelijk) heeft een eigen financiële administratie en investerings- en exploitatiebegroting. Ook heeft elke entiteit een eigen en herkenbare vermogenspositie. Samen vormen deze vermogens het totale vermogen van Stichting Pallas.

### 1.3 Onze missie, visie en doelstelling

In onze missie beschrijven we ons bestaansrecht. De missie vertelt in algemene zin waar we voor staan. De missie van Stichting Pallas is statutair vastgelegd in de doelstelling (artikel 2 van de statuten):

**De stichting heeft ten doel:**

- het geven van onderwijs op basis van het antroposofische mensbeeld;
- het in stand houden en bevorderen van het vrijeschoolonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland;
- het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van de vrijeschoolpedagogiek en -didactiek;
- en voorts al wat met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- het oprichten en beheren van scholen;
- het samenwerken met de overheid en met andere onderwijsinstellingen, organisaties en (rechts-)personen die eenzelfde dan wel aanverwant doel nastreven;
- alle overige middelen die voor het realiseren van het doel bevorderlijk kunnen zijn.

**We verzorgen onderwijs met als basis de antroposofische menskunde**

Het vrijeschoolonderwijs is geïnspireerd door de antroposofie. Heel kort gezegd gaat de antroposofie ervan uit dat ieder mens een eigen levensweg bewandelt. Daarbij maak je zowel een lichamelijke als geestelijke als emotionele ontwikkeling door. Onderwijs is binnen deze visie dus toekomstgericht. Bij kinderen op de basisschool is dat eerste wel duidelijk zichtbaar: zij groeien van kleine kleuter tot bijna-puber. De pedagogische uitgangspunten van het vrijeschoolonderwijs zijn gericht op de ontwikkeling van de individuele kwaliteiten van het kind.

### **We bieden eigentijds en zich ontwikkelend onderwijs**

De samenleving is voortdurend in ontwikkeling. Vanuit een wakkere en open houding van schoolleiders en leerkrachten vindt onderzoek plaats om, daar waar relevant, nieuwe wetenschappelijke inzichten toe te passen. Deze dynamiek leidt tot eigentijds en zich ontwikkelend vrijeschoolonderwijs, waarbij alle leerlingen actief en betrokken zijn.

### **De leerkracht is de schepper van het onderwijs**

Onze betrokken leerkrachten werken vanuit persoonlijk leiderschap. Ze groeien meerdere jaren mee met dezelfde klas en verdiepen zich voortdurend in nieuwe lesinhouden. Steeds opnieuw de verbinding maken met vertelstof, passend bij de leeftijdsfase van leerlingen en het ontwerpen van lessen draagt bij aan de levendigheid van het onderwijs. Bij nieuwe lesstof raakt ook de leerkracht zelf opnieuw geïnspireerd en 'in ontwikkeling'. Dit heeft een aanstekelijke werking op de leerlingen.

### **We vormen een lerende organisatie, we leren met en van elkaar**

We vormen een lerende organisatie die haar medewerkers in staat stelt zich te ontwikkelen door scholing, reflectie en onderzoek.

### **We staan actief en zichtbaar in de wereld**

We verbinden ons actief met de samenleving, zowel met de omgeving van de school als, in bredere zin, met onderwijs, politiek en wetenschap. We maken de meerwaarde van het vrijeschoolonderwijs zichtbaar en komen, daar waar nodig, op voor onze pedagogische ruimte. We werken intensief samen met de Vrijeschool Pabo van Hogeschool Leiden (ten aanzien van de academische opleidingsschool), het lectoraat Waarde(n) van het Vrijeschoolonderwijs, de Vereniging van vrijescholen, andere vrijeschoolbesturen in Nederland, de schoolbegeleidingsdienst, de PO-Raad, gemeentes en samenwerkingsverbanden.

Voor meer informatie, zie ons strategisch beleidsplan op [www.stichtingpallas.nl](http://www.stichtingpallas.nl)

## **1.4 Strategisch beleidsplan 2024-2028**

In het voorjaar van 2023 is het proces om te komen tot een nieuw strategisch beleidsplan opgestart en in december is het plan 2024-2028 vastgesteld. Bij de kick-off in april 2023 is door diverse belanghebbenden verkend wat de uitdagingen zijn voor het vrijeschoolonderwijs de komende periode en in hoeverre Pallas een bijdrage zou kunnen leveren aan haar maatschappelijke opdracht. Aan deze bijeenkomst hebben veel oud-vrijeschoolleerlingen deelgenomen. Daarnaast was de GMR, Raad van Toezicht en het maatschappelijk veld vertegenwoordigd.

Tijdens de tweedaagse voor bestuurder, staf en schoolleiders in mei is de maatschappelijke opdracht van Pallas ook verkend, maar nu vanuit een intern perspectief. Tijdens deze bijeenkomst is het strategisch beleidsplan 2020-2024 geëvalueerd, is een SWOT-analyse gemaakt en is geïnventariseerd wat de noodzakelijke ontwikkelingen zijn binnen Pallas de komende periode. Daarnaast is Stichting Pallas in de eerste helft van 2023 bezocht in het kader van een bestuurlijke visitatie door de PO-raad. Naast de bevindingen voortkomend uit deze visitatie, is het oordeel van de Onderwijsinspectie over Pallas meegenomen bij de totstandkoming van het strategisch beleidsplan. Tenslotte kan hierbij vermeld worden dat in het schooljaar 2022-2023 een onderzoek heeft plaatsgevonden naar de publieke waarde van Pallas. De publieke waarde is voor een tweetal scholen in beeld gebracht. Ook op stichtingsniveau is een beeld geschetst van de publieke waarde van de organisatie. De waarden van Pallas zijn met behulp van een waardenspel zichtbaar gemaakt en er zijn interviews gehouden met diverse (interne en externe) belanghebbenden. Alle input is verzameld en dit heeft geleid tot de totstandkoming van een strategisch beleidsplan over de periode 2024-2028.

## Organisatie

De centrale organen van Stichting Pallas zijn: de Raad van Toezicht, het College van Bestuur, het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO), het stafbureau en de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.



Binnen Pallas heeft elke school een schoolleider die het schoolteam aanstuurt en de verantwoordelijkheid draagt voor de voortgang en kwaliteit van het onderwijs. De schoolleider werkt onder leiding en aansturing van de bestuurder (College van Bestuur) die de eindverantwoordelijkheid heeft binnen de stichting. De bestuurder en de schoolleiders worden ondersteund door de staffunctionarissen op de beleidsgebieden onderwijs, personeel, huisvesting, ICT en financiën. Schoolleiders, bestuurder en staffunctionarissen stemmen hun werkzaamheden af in het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO).

!

## Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht werd in 2023 gevormd door 6 personen.

|                          |                |
|--------------------------|----------------|
| Mw. C. Veltkamp          | voorzitter     |
| Mw. M.L. Dibbets         | vicevoorzitter |
| Mw. W. Broekhuijsen      | lid            |
| Mw. K. Visser            | lid            |
| Dhr. M. Wiggers de Vries | lid            |
| Dhr. M. van de Lisdonk   | lid            |

De leden van de Raad van Toezicht bekleedden in 2023 de volgende (neven)functies:



**Mw. C. Veltkamp**

- Vicevoorzitter bij de Raad van Toezicht van VSNON in Zutphen
- Adviseur bij CPS onderwijs ontwikkelingen en advies in Amersfoort

**Mw. M.L. Dibbets**

- Tot oktober 2023 Directeur Strategie & Innovatie bij Stichting Philadelphia Zorg
- Vanaf oktober 2023 Partner bij TIQ Advisory Services
- Eigenaar van het bedrijf marielouisedibbets.nl
- Lid Raad van Advies CKC Seminars

**Mw. W. Broekhuijsen**

- Bestuurder Bibliotheek West-Achterhoek
- Mede-eigenaar Van Het Huijs VOF
- Voorzitter Stichting 't Brewinc
- Voorzitter Raad van Toezicht Athena Vrijescholen
- Voorzitter vereniging SAMBIS

**Mw. K. Visser**

- Directeur-bestuurder Cultuur & Kunst Eindhoven (CKE)
- Eigenaar Beyond Talent (coaching en begeleiding)

**Dhr. M. Wiggers de Vries**

- Directeur Expertise en Revalidatie bij de Zorggroep in Venlo (tot 1 juli)
- Algemeen directeur Stichting Radar in Maastricht (vanaf 1 juli)

**Dhr. M. van de Lisdonk**

- Voorzitter Centrale Cliëntenraad Stichting Groenhuysen
- Portefeuillesecretaris bedrijfsvoering IVO Rechtspraak
- Lid Raad van Toezicht Congregatie Zusters Franciscanessen van Oirschot

De voornaamste terugkerende punten voor overleg zijn:

- Informatie over de vorderingen en resultaten van de stichting en van de scholen
- Toezicht op besteding van de middelen
- Informatie vanuit de geledingen

Een greep uit de belangrijkste onderwerpen die in 2023 aan de orde zijn gekomen:

- Bespreken proces en route onderzoek "Bestuurbaar Pallas"
- Bespreken proces Strategisch Beleidsplan 2024-2028
- Goedkeuring van jaarrekening en bestuursverslag 2022
- Goedkeuring van de kaderbrief 2024 en begroting 2024
- Bespreken bestuurlijke zelfevaluatie en visitatie PO raad

Zie bijlage 1 voor het jaarverslag Intern Toezicht.

## Medezeggenschap

Iedere school heeft een medezeggenschapsraad, waarin ouders en medewerkers zijn vertegenwoordigd. Pallasbreed functioneert een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad (GMR). Hierin hebben drie ouders en drie medewerkers zitting die elk een regio/cluster binnen Pallas vertegenwoordigen. De clusters bestaan uit Noord en West (scholen uit Ede, Wageningen, Tiel, Roosendaal, Oosterhout, Nijmegen), Oost (scholen uit Helmond, Eindhoven, Tilburg, Uden, Oss, 's-Hertogenbosch) en Zuid (scholen uit Maastricht, Heerlen, Sittard, Weert, Roermond en Venlo). Het jaarverslag van de GMR maakt deel uit van het bestuursverslag en is te vinden in bijlage 2.

## 1.5 College van Bestuur

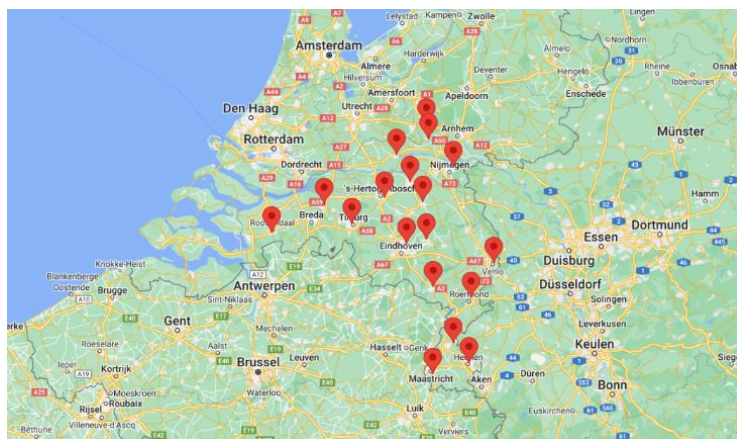
Binnen de beheersstructuur van Stichting Pallas bestuurt het College van Bestuur, in de persoon van de bestuurder, de werkorganisatie. De bestuurder is mw. W. Kasbergen. De bestuurder wordt beoordeeld door en legt verantwoording af aan de Raad van Toezicht.

De bestuurder draagt de eindverantwoordelijkheid, stuurt de schoolleiders aan en geeft dagelijkse leiding aan de staffunctionarissen. De schoolleiders werken samen in het PSO (Pallas Schoolleiders Overleg), een orgaan

voor advies en afstemming. Het PSO kwam in 2023 zes keer bijeen voor een vergadering. In mei was er een Pallas tweedaagse voor alle schoolleiders, bestuurder en staf met als thema “Elkaar ontmoeten”. Tevens is op deze tweedaagse het Strategisch Beleidsplan 2020-2024 geëvalueerd en is er input verzameld voor het nieuwe plan. In november was er een gezamenlijke bijeenkomst met de RvT, het PSO, de GMR, de staffunctionarissen en de bestuurder. Tijdens deze bijeenkomst kwam gastspreker Milio van de Kamp vertellen over kansenongelijkheid en gingen we in gemixte groepen hierover in gesprek. Iedere drie werkweken had de bestuurder werkoverleg met de staffunctionarissen en een groot deel van de schoolleiders. De bestuurder van Pallas is vanaf 2020 penvoerder van SOL (Samen Opleidend Leren), een samenwerking tussen zeven vrijeschoolbesturen en de Hogeschool Leiden om de opleiding tot basisschool-leerkracht grotendeels in de school te laten plaatsvinden. Voor Pallas is vanaf de aanvang van het project de Driestroom in Den Bosch opleidingschool. In 2022 is de Bernard Lievegoedschool bij het project aangesloten. Tevens is er contact gezocht met de Hogeschool Arnhem-Nijmegen om eenzelfde opleidingstraject te gaan verzorgen. In de loop van 2022 is Meander in Nijmegen aspirant opleidingschool voor de HAN geworden. Meander is hierin een opleidingschool voor alle vrijescholen in de regio, dit beperkt zich niet tot de Pallas-scholen. Een deel van de scholen van stichting Athena en VSNON nemen hier ook deel aan. Ook met PABO de Kempel in Helmond is de samenwerking verstevigd. Deze PABO ligt midden in het verspreidingsgebied van de stichting en alle omringende Pallasscholen hebben stageplekken beschikbaar gesteld voor schooljaar 2023-2024. De bestuurder nam deel aan een leernetwerk van PO-bestuurders, het platform van vrijeschoolbesturen en de raad van advies van Het Onderwijskantoor. Daarnaast is de bestuurder voorzitter van de werkveldcommissie van de vrijeschool PABO van Hogeschool Leiden en het vrijeschool Kompas, een schrijfgroep die de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs beschrijft voor de Vereniging van Vrijescholen. Tevens nam de bestuurder deel aan een werkgroep, genaamd “Leidinggeven vanuit essentie”. In 2023 werkte Pallas samen met diverse antroposofische werkverbanden. Aan de Hogeschool Leiden gaf de bestuurder een gastcollege aan de minor Antroposofie en aan de Hogeschool Arnhem Nijmegen een gastles aan de minor Vrijeschool. Ook verzorgde de bestuurder een gastles “Zwart wit tekenen” aan de BVO/SOL. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd binnen de functie van bestuurder en brachten geen extra inkomsten met zich mee.

## 1.6 Scholen

Stichting Pallas verenigt achttien vrijescholen voor basisonderwijs in Midden- en Zuid-Nederland. Meer informatie hierover vindt u op bijlage 3 en op onze website [www.stichtingpallas.nl](http://www.stichtingpallas.nl).



Meer informatie over de scholen van stichting Pallas vindt u via [www.scholenopdekaart.nl](http://www.scholenopdekaart.nl).

## 1.7 Code Goed Bestuur

Stichting Pallas is ingericht volgens de principes van good governance. Dit betekent dat toezicht en bestuur van elkaar gescheiden zijn, er is sprake van een two-tier model. Het bestuur is in handen van het College van Bestuur. Het toezicht is in handen van de Raad van Toezicht. De bestuurder legt verantwoording af tijdens vergaderingen aan de Raad van Toezicht en tijdens de bilaterale gesprekken met de voorzitter van de Raad van Toezicht. Deze raad ondersteunt en adviseert de bestuurder en houdt toezicht op de kwaliteit van de organisatie. De code van Goed Bestuur van de PO-raad ligt hieraan ten grondslag en wordt volledig gevolgd.



Het Reglement Raad van Toezicht is op te vragen via [info@stichtingpallas.nl](mailto:info@stichtingpallas.nl).

## 1.8 Klachten

Stichting Pallas heeft voor medewerkers, ouders en leerlingen een klachtenregeling. Het melden van een klacht kan met behulp van een klachtenformulier dat via de Pallasite op te vragen is. Het formulier gaat, samen met overige documenten, naar de extern adviseur van het bestuur. De extern adviseur past hoor en wederhoor toe bij de klager en aangeklaagde(n). Na het controleren of de juiste procedures zijn gevolgd schrijft de extern adviseur zijn rapport aan de bestuurder waarin hij aangeeft of de klacht gegrond, ongegrond of deels gegrond en/of ongegrond is. De bestuurder bespreekt de bevindingen met de beide partijen. Ook in 2023 is volgens deze procedure gewerkt.

In 2023 werden tien klachten door de extern adviseur ter hand genomen. Samengevat: drie klachten gericht tegen de schoolleider van drie verschillende scholen, drie klachten n.a.v. het advies zittenblijven, een klacht m.b.t. de advisering naar het vervolgonderwijs, een klacht gericht tegen de IB-er van een school, een klacht m.b.t. de gevolgde aannameprocedure en een klacht betreffende het niet nakomen van afspraken door een IB-er. De klachten zijn door de bestuurder met de betreffende partijen naar tevredenheid besproken.

De klachtenregeling is te vinden op [www.stichtingpallas.nl](http://www.stichtingpallas.nl).

## 1.9 Horizontale dialoog en verbonden partijen

Stichting Pallas en haar scholen zijn actief in nationale en regionale netwerken. Zo is Pallas lid van de PO-raad, de Landelijke Vereniging van Vrijescholen en het PO-platform voor vrijescholen. Belangrijke partners zijn de Begeleidingsdienst Vrijescholen en de Vrijeschool PABO van Hogeschool Leiden.

De Pallasscholen werken steeds intensiever samen, omdat ze een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen voor goed vrijeschoolonderwijs in onze regio en samen de kansen willen pakken. Samen staan we sterker en kunnen we zaken organiseren die we anders ieder afzonderlijk moeten regelen. De Pallas-academie is daar een goed voorbeeld van. Deze is opgezet met een divers professionaliseringsaanbod voor de medewerkers. Binnen de academie kunnen medewerkers van verschillende Pallasscholen met en van elkaar leren.

Ook werken we samen met achttien gemeenten, zestien samenwerkingsverbanden en de PABO's in de regio en met antroposofische kinderopvang Istia. Bij het merendeel van onze scholen verzorgt Istia de kinderopvang. In Maastricht (Bernard Lievegoedschool), Heerlen (Helianthus), Roermond (Christophorus), Uden (Zevenster) en Nijmegen (Meander) werken we samen met het voortgezet vrijeschoolonderwijs. In Tilburg is er in het schooljaar 2022-2023 een Waldorfstroom (VO) gestart, dit onder de paraplu van een school van de Vereniging OMO. In Roermond zijn de drie hoogste klassen van Christophorus gehuisvest bij de bovenbouw op Bisschoppelijk College Broekhin. In Nijmegen vindt er op diverse vlakken uitwisseling plaats tussen Meander en het Karel de Grote College, bijvoorbeeld afstemming tussen de rector van het KGC en de schoolleider van Meander, afstemming over de overgang van PO naar VO en de organisatie van een gezamenlijke algemene ouderavond over de achtergronden van het vrijeschoolonderwijs. In Uden is er een goede samenwerking met de Waldorfstroom van het Udens College. Ook in Den Bosch loopt een initiatief tot het oprichten van een vrijeschool VO.

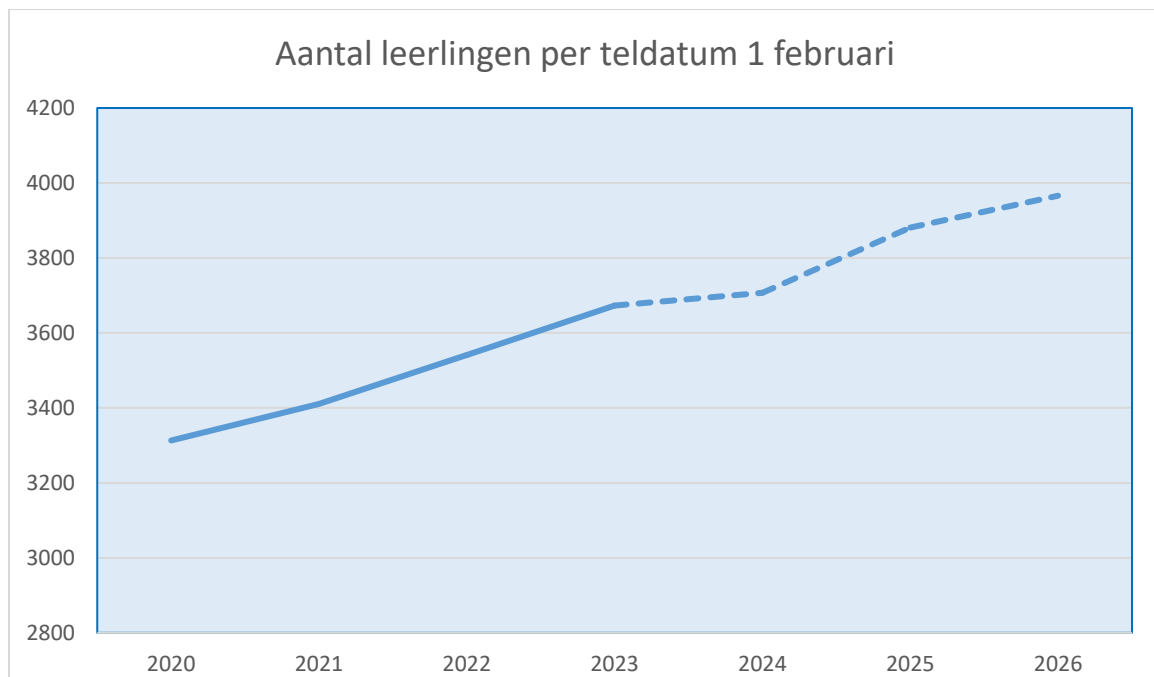
## 1.10 Maatschappelijke thema's

De volgende thema's zijn terug te vinden:

|                                     |           |
|-------------------------------------|-----------|
| Sociale veiligheid                  | pagina 16 |
| Passend Onderwijs                   | pagina 17 |
| Nationaal Programma Onderwijs (NPO) | pagina 18 |
| Strategisch personeelsbeleid        | pagina 24 |
| Allocatie van middelen              | pagina 32 |
| Onderwijsachterstandsmiddelen       | pagina 33 |

## 2 Leerlingaantallen

De laatste jaren is het aantal leerlingen binnen Stichting Pallas tegen de landelijke ontwikkelingen in gestegen. Het vrijeschoolonderwijs is onverminderd populair. Afgelopen jaar zijn er binnen Pallas op de teldatum 1 februari in totaal 132 kinderen meer dan vorig jaar op deze teldatum. In 2023 is het aantal klassen iets gestegen; er zijn nu 57 kleuterklassen en 111 klassen voor klas 1 tot en met 6 (in totaal 168 klassen, in 2022 162 klassen). Gedurende het schooljaar 2023-2024 zal het aantal klassen nog toenemen, bijvoorbeeld als gevolg van het openen van een extra kleuterklas of het splitsen van een combinatieklas. De verwachting was bij het opstellen van de begroting 2024-2028 dat de leerlingaantallen de komende jaren zouden blijven stijgen. Onderstaande grafiek is gebaseerd op informatie uit de begroting 2024-2028.



---- prognose

Uit de telling per februari 2024 blijkt echter dat er tegen de verwachting in sprake is van een leerlingdaling; ten opzichte van 2023 is het aantal leerlingen met 14 afgenomen. Het (financiële) effect daarvan zal tot uitdrukking komen in de begroting 2025-2029.

| Jaar | Aantal | Index |
|------|--------|-------|
| 2016 | 2.951  | 100   |
| 2017 | 3.058  | 104   |
| 2018 | 3.234  | 110   |
| 2019 | 3.298  | 112   |
| 2020 | 3.313  | 112   |
| 2021 | 3.411  | 116   |
| 2022 | 3.541  | 120   |
| 2023 | 3.673  | 125   |



## Ontwikkeling klassengrootte

| Teldatum                  | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 |
|---------------------------|------|------|------|------|------|------|
| gemiddelde klassengrootte | 23,4 | 21,6 | 21,8 | 22,0 | 21,9 | 21,9 |
| gemiddelde klas 1 t/m 6   | 25,1 | 23,7 | 23,5 | 23,1 | 23,7 | 23,1 |
| gemiddelde kleuterklas    | 20,1 | 17,9 | 18,5 | 19,7 | 18,3 | 20,0 |

Uit de tabel is af te leiden dat de gemiddelde klassengrootte de laatste jaren vrij stabiel is gebleven. Zowel bij de kleuterklassen als bij de klassen 1 t/m 6. De bezetting bij de kleuterklassen per 1 oktober is laag, er wordt bij de formatie van de kleuterklassen rekening gehouden met een (aanzienlijke) instroom gedurende het schooljaar. De gegevens zoals deze opgenomen zijn in de tabel zijn tot en met 2022 gebaseerd op de (oude) teldatum 1 oktober. Vanaf 2023 is teldatum 1 februari in de tabel opgenomen. Dit geeft voor de toekomst ook een beter beeld van de gemiddelde klassengrootte, aangezien er op 1 februari al de nodige instroom in de kleuterklassen heeft plaatsgevonden in vergelijking met 1 oktober. Gemiddeld genomen zijn de klassen kleiner dan de landelijk gemiddelde klassengrootte, in 2020 lag deze op 22,9. (Bron: Rijksoverheid).



### 3 Personele kengetallen

#### Aantal medewerkers

Door het hogere aantal leerlingen is het personeelsbestand in 2023 gegroeid. Op 31 december 2022 waren er 425 medewerkers in dienst, op 31 december 2023 zijn dit 434 medewerkers.

Bron: Youforce R-ON-12800-a Personeelssterkte peildatum 31-12-2022/31-12-2023 (inclusief vervanging)

|   | Aantal medewerkers<br>31-12-2022 | FTE<br>31-12-2022 | Aantal medewerkers<br>31-12-2023 | FTE<br>31-12-2023 |
|---|----------------------------------|-------------------|----------------------------------|-------------------|
| Directie                                | 22                               | 15,8              | 18                               | 16,0              |
| Onderwijs Ondersteunend Personeel (OOP) | 129                              | 68,8              | 126                              | 69,2              |
| Onderwijzend Personeel (OP)             | 274                              | 182,9             | 290                              | 191,5             |
| <b>Totaal</b>                           | <b>425</b>                       | <b>267,5</b>      | <b>434</b>                       | <b>276,7</b>      |

Het afgelopen jaar is de omvang in FTE's van iedere functiecategorie toegenomen, met name de omvang van het aantal OP-ers is gestegen (4,7%). Het totaal aantal medewerkers is 2,1% toegenomen, het aantal fte 3,4%. Dit duidt op een kleiner aantal kleinere dienstverbanden. De gemiddelde betrekkingomvang is nu 0,6376 fte (tegenover 0,6294 fte in 2022).

|                          | 31-12-2022 | %           | 31-12-2023 | %           | Vershil |
|--------------------------|------------|-------------|------------|-------------|---------|
| Aantal medewerkers man   | 56         | 13,2%       | 55         | 13,1%       | -0,1%   |
| Aantal medewerkers vrouw | 369        | 86,8%       | 379        | 86,9%       | +0,1%   |
| <b>Totaal</b>            | <b>425</b> | <b>100%</b> | <b>434</b> | <b>100%</b> |         |

Uit de tabel blijkt dat het absolute aantal mannen in 2023 met 1 persoon gedaald is en het aantal vrouwen is gestegen, daardoor is het verschil tussen het aandeel mannen en vrouwen groter geworden.

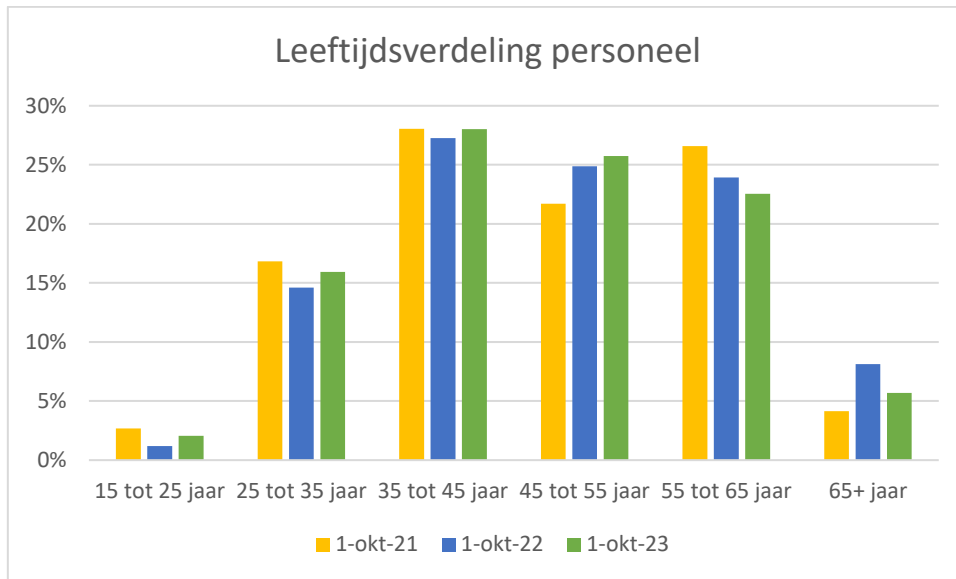
|                             | 31-12-2022 | %           | 31-12-2023 | %           | Vershil |
|-----------------------------|------------|-------------|------------|-------------|---------|
| Aantal parttime medewerkers | 362        | 85,2%       | 373        | 86,2%       | +1,0%   |
| Aantal fulltime medewerkers | 63         | 14,8%       | 61         | 13,8%       | -1,0%   |
| <b>Totaal</b>               | <b>425</b> | <b>100%</b> | <b>434</b> | <b>100%</b> |         |

Uit dit overzicht blijkt dat in 2023 het aantal parttime aanstellingen toenam en het aantal fulltime aanstellingen (1,0 fte) is afgenomen. De verhouding parttime en fulltime medewerkers is daardoor (nog) verder uit elkaar komen te liggen.

#### Verdeling naar leeftijd

Procentueel gezien is het aantal medewerkers tot 55 jaar in 2023 toegenomen ten opzichte van 2022 (van 68% naar 72%). Het aantal medewerkers in de leeftijdsgroep 55-65 jaar (23%) is iets gedaald met 1% (was 24%). Het aantal medewerkers ouder dan 65 is met 2% afgenomen.

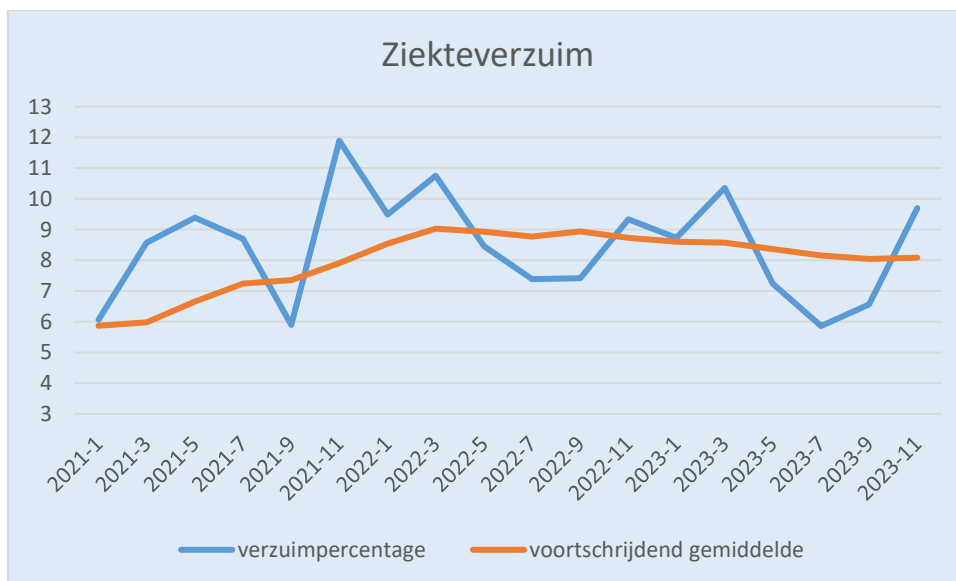
Het aantal medewerkers in de leeftijdsgroep 35-65 jaar is 77% van alle medewerkers, het aandeel medewerkers jonger dan 35 jaar is laag.



De leeftijdsverdeling van de medewerkers binnen Stichting Pallas wijkt enigszins af van het landelijk gemiddelde. Dit zou te maken kunnen hebben met het aantal zij-instromers dat bij Pallas gestart is. Het percentage jongere medewerkers (<35 jaar) is beduidend lager (18%) dan het percentage oudere medewerkers (>55 jaar) (29%) in vergelijking met de landelijke gegevens (28% en 21%). (Bron: Trendrapportage Arbeidsmarkt Leraren po, vo en mbo 2023). Deze verdeling heeft een negatief effect gehad op de bekostiging zoals deze vanaf 2023 wordt berekend, aangezien er geen correctie meer plaatsvindt op basis van de leeftijd van de leraren.

#### Ziekteverzuim

De afgelopen jaren is er hard gewerkt om het ziekteverzuim terug te dringen, in 2019 is er een nieuw verzuimbeleid opgesteld met als streven een verzuim van maximaal 5%. Door intensieve monitoring en preventieve maatregelen is het gelukt het ziekteverzuim de jaren hierna naar beneden te brengen van 7,3% (2018) naar 5,9% (2020). Door COVID19 (quarantainemaatregelen en de ziekte zelf) was het afgelopen jaren lastig om grip te krijgen op het verzuim en is het ziekteverzuim in 2021 gestegen naar 8,3% en in 2022 naar 8,7%. In 2023 is het ziekteverzuim iets gedaald naar 8,3%, het blijft echter ruim boven het streefgemiddelde van 5%.



Dit verzuimpercentage is onder andere te verklaren door veel kortdurend verzuim en bovenmatig langdurig verzuim waarvan een overgroot deel gebaseerd is op psychische klachten en somatische aandoeningen. Ook

post-COVID speelt een (geringe) rol in het verzuimpercentage. De afgelopen periode zijn er bovenmatig veel WIA-uitkeringen aangevraagd.

### **Aanpak kortdurende vervangingsbehoefte**

Inzake het vervangen van (zieke) medewerkers hebben de Pallascholen sinds schooljaar 2016-2017 flex-medewerkers in dienst. Dit zijn medewerkers die niet ingeroosterd zijn en die ingezet worden bij vervanging bij ziekte of verlof. Zo heeft elke school een kleine eigen 'vervangingscapaciteit' die, als er geen vervanging gevraagd wordt, ingezet wordt ter versterking van het onderwijs.

De ervaringen met de inzet van flex-medewerkers als vervangerspool zijn positief. Flex-medewerkers maken binnen een school vaak een overstap waarbij ze klasseverantwoordelijkheid krijgen en dus niet meer flexibel inzetbaar zijn. We merken dat het vervullen van de vacatures die er als gevolg van deze overstap ontstaan, steeds moeilijker is vanwege het lerarentekort. Per 1 januari 2019 is Pallas volledig eigen risicodragers bij het Vervangingsfonds. Om het eigen risico voor ziekte-vervanging bij een school op te vangen, is er inclusief de aanwezige en in de formatiebegroting opgenomen flex-formatie rekening gehouden met een vervangingsbehoefte van ongeveer 6% van de formatie.





## 4 Verantwoording van het beleid

### 4.1 Onderwijs en kwaliteit

#### Onderwijskwaliteit en kwaliteitscyclus

We geven onze leerlingen een brede en kunstzinnige vorming mee, zodat ze goed toegerust zijn om later tot eigen initiatieven te komen en een steentje bij kunnen dragen aan onze maatschappij. Vrijescholen kennen van oudsher al een breed onderwijsaanbod, dat leerlingen helpt hun talenten te ontdekken. We inspireren onze leerlingen en dagen hen uit zich te ontwikkelen. Er is veel aandacht voor kunstzinnig onderwijs, de wilsonwikkeling en de antroposofische menskunde. We staan voor gezond makend onderwijs. Dit betekent: een gezonde leeromgeving en een gezond gebouw in een duurzame context. We willen investeren in deze onderscheidende kenmerken van ons onderwijs, onder meer door het kunstonderwijs te herijken, onderlinge kennisdeling te bevorderen en medewerkers (bij) te scholen.

#### Inspectietoezicht

Het onderwijs verandert met de tijd en draagt bij aan de ontwikkeling van leerlingen met als doel om hen voldoende bagage mee te geven voor hetgeen ze op hun levenspad tegen zullen komen. De kwaliteit van het onderwijs en het toezicht op de kwaliteit ontwikkelt zich mee in wat nodig is voor leerlingen die opgroeien in deze tijd. Dat betekent dat ook het toezicht van de Inspectie met die ontwikkelingen meebeweegt. Besturen zijn verantwoordelijk voor deze kwaliteit. De Pallascholen hebben de opdracht zich te houden aan het inspectiekader en voldoende resultaten te behalen ten aanzien van de referentieniveaus. De Inspectie velt haar oordeel over de basiskwaliteiten. Dit zijn de vaardigheden op het gebied van taal, rekenen-wiskunde en burger-schap. Kwalitatief goed vrijeschoolonderwijs leidt ook tot goede opbrengsten voor de basisvaardigheden. We streven ernaar dat binnen Pallas de leerlingen resultaten behalen die je van hen mag verwachten. Het gaat dan om resultaten, die passen bij het landelijk gemiddelde, op basis van de leerling populatie (schoolweging).

Naast de normering van de Inspectie hebben we als Stichting Pallas eigen ambities. We hebben het diepe verlangen om leerlingen rijke ervaringen mee te geven op onderwijsinhoudelijk én kunstzinnig vlak. Deze ervaringen zijn zowel naar binnen als naar buiten gericht: ze helpen leerlingen hun eigen mogelijkheden ontdekken én ze bevorderen dat leerlingen prettig kunnen samenleven met anderen. Een breed en rijk aanbod stimuleert het denken, voelen, het voorstellingsvermogen en de wil van leerlingen en wekt het verlangen op om 'een verschil te maken'. Vanuit deze basis kunnen leerlingen later zelfstandig en actief in de wereld staan. We vergroten de zichtbaarheid van het vrijeschoolonderwijs in de samenleving en zetten volop in op duurzaamheid.

Als lerende gemeenschap vinden we het belangrijk voortdurend te reflecteren op wat we doen en hoe we van betekenis kunnen zijn. Iedereen levert vanuit de eigen verantwoordelijkheid en bezieling een bijdrage aan de organisatie. Samen onderzoeken we wat werkt en wat beter kan. Hierbij stemmen we steeds goed af op de samenleving, zodat we onze leerlingen goed kunnen voorbereiden op deze tijd en maatschappij.

De brede vorming van het opgroeiende kind kan tot stand komen door een gelijkwaardige ontwikkeling in drie doeldomeinen van het onderwijs:

1. Kwalificatie: het aanbieden en verwerven van kennis, inzichten, houding en vaardigheden die leerlingen voorbereiden op de aansluiting met het vervolgonderwijs.
2. Socialisatie: de wijze waarop leerlingen en jonge mensen worden ingeleid in de wereld van gewoontes, gedragingen en rituelen, zoals culturele, politieke, sociale, professionele en levensbeschouwelijke tradities en praktijken.
3. Persoonsvorming: de vorming van het kind en de jonge mens tot zelfstandig, moreel, verantwoordelijk en bovenal volwassen persoon. Ook draait het om de vorming van het individu in relatie tot de sociale gemeenschap. Vrijescholen herkennen zich in het belang van een gelijkwaardige ontwikkeling in deze drie doeldomeinen. Het curriculum van de vrijeschool kenmerkt zich door een breed onderwijsaanbod. Ieder kind heeft van zichzelf bepaalde talenten: onze scholen helpen leerlingen deze te ontdekken en te ontwikkelen. Ze bieden ruimte voor verbreding en ontwikkeling van een vrije persoonlijkheid en moedigen aan in cognitieve ontwikkeling, inventiviteit, originaliteit en creativiteit.

#### Kwaliteitskader en ontwikkelingen

Pallas heeft in het afgelopen jaar een kwaliteitscyclus gemaakt die gebaseerd is op de volgende instrumenten:

- *Strategisch beleidsplan.* Het strategisch beleidsplan (opgemaakt in 2020) is richtinggevend en vormt de basis voor keuzes en beleid op alle Pallasscholen. Iedere school ontwikkelt naar aanleiding van het strategisch beleidsplan een eigen schoolplan met een looptijd van vier jaar. In 2023 is een start gemaakt met het nieuwe strategisch beleidsplan 2024-2028.
- *Schoolplannen* zijn een verdere uitwerking van het strategische beleid, specifiek voor de context en het stadium van ontwikkeling van de individuele school. De uitwerking van het beleidsplan naar de te behalen doelstellingen op de (middel)lange termijn is dus het domein van de individuele school.
- *Schooljaarplangesprekken.* Aan het begin van het schooljaar gaan de bestuurder en de kwaliteitsmedewerker met alle schoolleiders en intern begeleiders in gesprek. Dit wordt georganiseerd in dagdelen waar vier scholen het schooljaarplan presenteren, zodat er met en van elkaar geleerd kan worden. Elke school geeft in de vorm van een presentatie in grote lijnen uitleg over waar de school nu staat, wat de uitkomsten zijn van alle kwaliteitsinstrumenten, welke opdracht er ligt en hoe dit wordt vertaald in het schooljaarplan. Voor het eind van het schooljaar (in juni) wordt door de kwaliteitsmedewerker naar de instrumenten gekeken die betrekking hebben op de kwaliteitszorg binnen de scholen. Wanneer de resultaten niet voldoende zijn, zal dit worden teruggekoppeld naar de bestuurder. De bestuurder vraagt dan vervolgens de schoolleider een plan van aanpak te maken ter verbetering van de kwaliteit, dit plan van aanpak wordt opgenomen in het schooljaarplan. De schoolleiders leggen verantwoording af aan de bestuurder en de kwaliteitsmedewerker over de vorderingen van het verbeterplan.
- *Opbrengstenmonitor.* De opbrengstenmonitor geeft tweemaal per jaar inzicht in de opbrengst van een selectie van toetsen uit het leerlingvolgsysteem. Met name rekenen en begrijpend lezen zijn hiermee goed te volgen. Met de opbrengstenmonitor volgt Pallas de voortgang, trends en ontwikkelingen van de opbrengsten voor de klassen 3, 4, 5 en 6.
- *Eindtoets (IEP).* De leerlingen in groep 8/klas 6 hebben in april de IEP Eindtoets gemaakt. We kijken naar de referentieniveaus voor taal en rekenen. Hierbij wordt rekening gehouden met de leerlingenpopulatie van een school welke vertaald is naar de CBS-achterstandscore.
- *Monitoring.* De bestuurder en de schoolleiders hebben een taak als facilitator en procesbegeleider. Zij zijn er ook verantwoordelijk voor dat elke medewerker de mogelijkheden krijgt om zich optimaal professioneel te kunnen ontwikkelen. De bestuurder krijgt van de schoolleider informatie over de kwaliteit en de realisatie van de ambities en stuurt waar nodig bij. De schoolleider is verantwoordelijk voor de optimale ontwikkeling van het team, zodat een ieder een bijdrage aan goed onderwijs kan leveren.
- *Review.* De review is een gestructureerd instrument waarmee scholen volgens een bepaalde kijkwijzer de bezoekende school waarnemen. De school die bezocht wordt schrijft ook volgens deze kijkwijzer een zelfevaluatie. Het reviewteam van de ontvangende en de bezoekende school bestaat uit schoolleider, IB-er en leerkracht(en). De scholen zorgen ervoor dat er uitwisseling plaatsvindt tussen de teams en dat het gesprek gevoerd wordt. Ook werken we aan een klimaat waarbij het vanzelfsprekend is dat je bij elkaar 'in de keuken' kijkt. De uitkomsten van de review verwerkt de school, waar passend, in verbeteracties en het school(jaar)plan.

### Ontwikkelingen

- In 2023 hebben we het schooldashboard geïmplementeerd om een totaalbeeld te krijgen op de financiën, leerlingaantal, het personeel en het onderwijs van de scholen op bestuurs- en op schoolniveau. In 2024 zal de doorontwikkeling plaatsvinden voor een verdere optimalisatie.
- In augustus 2021 is de wettelijke verplichting om burgerschapsonderwijs te geven aangescherpt, er moet meer aandacht zijn voor actief burgerschap en sociale cohesie. Op stichtingsniveau is een beleidsnotitie geschreven en deze is leidend voor alle scholen. Sinds juli 2023 is het katern Relaties en Seksuele voorlichting gereed. De komende jaren zullen verschillende katernen aan het visiestuk toegevoegd worden: Inclusiviteit, Mediawijsheid en Duurzaamheid.
- Een drietal scholen (te weten Tiliander, Christophorus en Zilverlinde) heeft zich in 2023 aangemeld bij de PO-raad voor het programma Goed Worden Goed Blijven (GWGB). Het programma GWGB helpt scholen bij het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het (her)inrichten van de kwaliteitscyclus. Een onderwijsanalyse en een zelfevaluatie wordt door de school gemaakt. Een analist onderzoekt samen met de school de situatie, bekijkt en bespreekt deze en denkt mee over verbeterstappen. Bij één school is de hulp van de Vliegende Brigade ingeroepen. Dat zijn ervaren adviseurs die scholen

begeleiden die zeer zwak of onvoldoende scores. De meeste trajecten lopen door in 2024.

### Cultuur

De bestuurder zorgt voor bekwaam en bevoegd personeel op alle scholen en maakt mogelijk dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt en de juiste bevoegdheid haalt voor het vak waarvoor het wordt ingezet, waar dat nog niet het geval is. De schoolleider en het team werken gezamenlijk aan een voortdurende verbetering van hun professionaliteit. Leerkrachten houden daarbij rekening met de gestelde bekwaamheidseisen en beroepsprofielen en behaalde resultaten bij leerlingen. Zij krijgen daartoe voldoende gelegenheid.

Om vast te stellen of de kwaliteitscultuur voldoende is ontwikkeld, stelt de Inspectie vast of de bestuurder de Code Goed Bestuur hanteert; dat betekent bijvoorbeeld dat er een duidelijke scheiding moet zijn tussen bestuur en intern toezicht. Daarnaast of de bestuurder voor bekwaam en bevoegd personeel op alle scholen zorgt en het mogelijk maakt dat het personeel de bekwaamheid onderhoudt.

De schoolleiders zetten trajecten in om de professionaliteit van de medewerkers te vergroten. Dit wordt beschreven in het schoolplan en in het scholingsplan, waarbij afspraken zijn gemaakt over doelstellingen, uitvoering en reflectie. De trajecten hebben een relatie met de visie en de vrijeschoolachtergrond. In de begroting, het rooster en het taakbeleid is ruimte gemaakt voor professionaliseringsactiviteiten.

Ons onderwijs is geslaagd als kinderen (en later als volwassenen) lerend in het leven staan. Door deze invalshoek is een mens nooit uitgeleerd. Lerend in het leven staan betekent, dat je een leven lang nieuwsgierig en geïnteresseerd bent. Veel vrijescholen hebben dan ook de slogan: leven voor het leven. Belangrijk is dat de leerkrachten dit 'voor-leven'. Dit doen we door niet steeds hetzelfde lesje af te draaien, maar door iedere dag opnieuw de eigen lessen te maken; afgestemd op die specifieke klas en die specifieke kinderen. Als een leerkracht steeds opnieuw weer onderzoekend in het leven staat, echt wil weten hoe de individuele kinderen tot leren komen, wil weten hoe de specifieke klas tot leren komt, dan staat deze leerkracht lerend in het leven, voelt zich verantwoordelijk en is bereid steeds opnieuw een ingang te zoeken om lesstof over te brengen. Hiermee wordt de kwaliteitscultuur keer op keer versterkt.

### Sociale veiligheid

In onze kwaliteitscyclus staat beschreven hoe we omgaan met de sociale veiligheid. De scholen zelf zijn verantwoordelijk voor het uitzetten van de monitor en het opvolgen van de uitkomsten hiervan.

- *Veiligheidsmonitor*. Een onderdeel van de zorgplicht sociale veiligheid is dat de scholen ieder jaar monitoren of de leerlingen zich veilig voelen op school. Het doel van deze monitoring is dat de school bijtijds weet wanneer leerlingen zich niet veilig voelen en maatregelen kan nemen ter verbetering. Het gaat dus om een aanpak voor de borging van de veiligheid van alle leerlingen. De scholen nemen de monitor af bij Praktikon, WMK, Scol of Zien!
- *Veiligheidsplan* inclusief meldcode. In het schoolveiligheidsplan wordt beschreven op welke wijze een school zorgdraagt voor de algehele veiligheid van leerlingen, zowel de sociale veiligheid als de fysieke veiligheid. De beschrijving hiervan staat op de website van de overheid <https://www.rijksoverheid.nl>. Hierin wordt ook het pestprotocol en de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling opgenomen. Iedere vier jaar wordt het veiligheidsplan geactualiseerd en daar waar nodig aangepast.

### Doelen en resultaten

Het afgelopen jaar zijn onderstaande doelen door het bestuur gesteld ten aanzien van onderwijskwaliteit:

| Wat   | Behaald    | Toelichting  |
|---|------------|--|
| Kwaliteitscyclus borgen   | Doorlopend | Door de scholen en het stafbureau aan de kwaliteitsinstrumenten cyclisch gewerkt via de PDCA-cyclus.   |
| Onvoldoende beoordeling Inspectie ombuigen naar positieve beoordeling | Nee        | Een school heeft vanuit Inspectie een onvoldoende beoordeling gekregen in 2023, er is door deze school een verbeterplan geschreven en de school wordt extern begeleid door de Vliegende Brigade van de PO raad (GWGB). De herbeoordeling van de Inspectie heeft plaatsgevonden in het voorjaar van 2024. |

|                    |    |  |
|--------------------|----|--|
|                    |    | Deze school behoudt het predicaat onvoldoende en zal opnieuw worden bezocht in 2025.   |
| Prestatieafspraken | Ja | Alle schoolleiders hebben in juli 2023 een brief gekregen met concrete prestatieafspraken van zaken die op orde moeten worden gebracht. De scholen met onvoldoende opbrengsten hebben voor of meteen na de zomervakantie 2023 een uitgebreide analyse en verbeterplan aangeleverd. |

### Inspectiebezoek

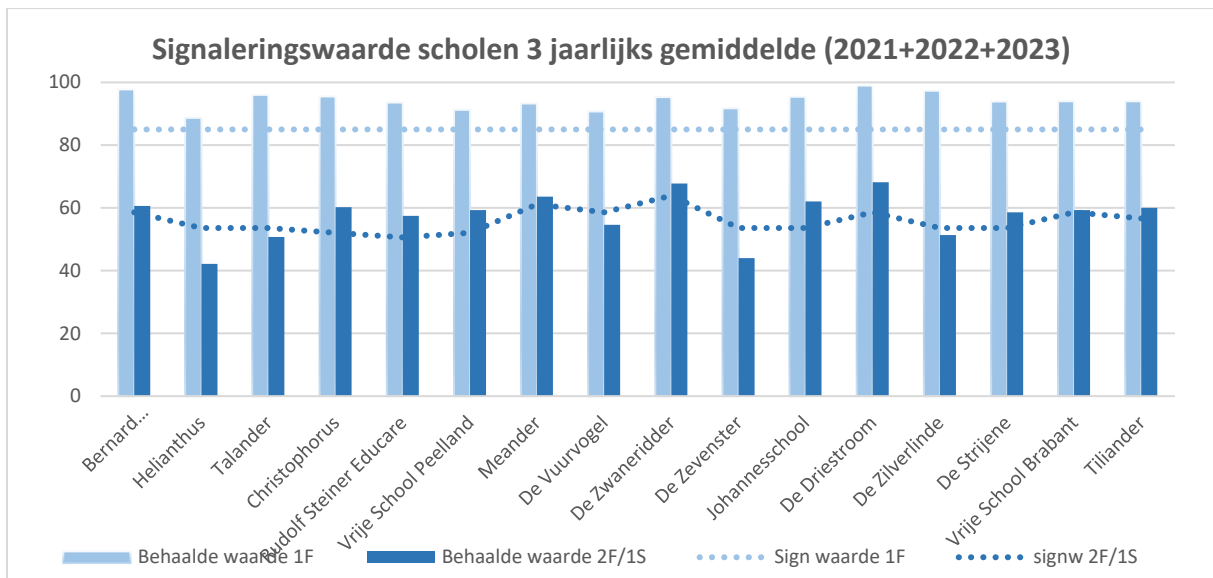
In 2023 heeft een aantal bezoeken plaatsgevonden met uiteenlopende thema's:

|   |  |
|---|--|
| Kwaliteitsonderzoek n.a.v risicoanalyse             | Helianthus in Heerlen – onvoldoende<br>Rudolf Steiner Educare in Venlo - voldoende |
| Herstelonderzoek n.a.v. kwaliteitsonderzoek in 2022 | Vuurvogel in Ede - voldoende<br>Johannesschool in Tiel - voldoende                 |

De inspectie maakt jaarlijks een prestatie- en risicoanalyse van de scholen. In het afgelopen jaar is een zestal scholen komen bovendien waarvan twee scholen in 2023 zijn bezocht namelijk Rudolf Steiner Educare in Venlo en Helianthus in Heerlen. Rudolf Steiner Educare heeft een voldoende gekregen met daarbij een herstelopdracht en Helianthus heeft een onvoldoende gekregen met een herstelopdracht. Deze school wordt in 2024 bezocht. Inspectie gaat in 2024 een kwaliteitsonderzoek uitvoeren bij de Zevenster in Uden in verband met de door de Inspectie uitgevoerde risicoanalyse.

### Onderwijsresultaten

In het verslagjaar 2023 heeft de eindtoets van groep 8 plaatsgevonden. Alle scholen hebben boven de signaleringswaarde 1F gescoord. Vijf scholen hebben onder de signaleringswaarde 2F/1S (3-jaars gemiddelde) gescoord, te weten Helianthus, Talander, de Vuurvogel, de Zevenster en de Zilverlinde.



De onderwijsresultaten van eerdere jaren zijn te vinden op [scholenopdekaart.nl](https://scholenopdekaart.nl).

### Passend onderwijs

Alle Pallasscholen maken deel uit van een regionaal samenwerkingsverband in het kader van Passend Onderwijs. Binnen de verbanden kennen de Pallasscholen als vrijescholen een eigen profiel, in het bijzonder ten aanzien van

de interventies bij een zorgvraag en leer- ontwikkelvraagstukken, de bestuurlijke vertegenwoordiging en de inzetbaarheid van personeel dat niet verbonden is met het gedachtegoed van het vrijeschoolonderwijs. Vanuit een aantal samenwerkingsverbanden wordt aan de scholen de vraag gesteld om verantwoording af te leggen over de aan de scholen overgedragen middelen. Op dit moment krijgen we nog niet van alle samenwerkingsverbanden deze vraag en hebben het verzoek om verantwoording dan ook nog niet op stichtingsniveau opgepakt. Schoolleiders leggen zelf verantwoording af aan de samenwerkingsverbanden, dit vaak in de vorm van een activiteitenoverzicht en/of een financieel overzicht. Voor het afleggen van verantwoording is meestal een format beschikbaar, dat voor ieder samenwerkingsverband anders kan zijn. Het samenvoegen van deze verantwoordingen op Pallasniveau is derhalve niet of nauwelijks mogelijk. De verantwoording wordt afgelegd aan het betreffende SWV, wat voor hen weer een onderlegger vormt voor de (op te stellen) jaarrekening. Deze jaarrekening op het niveau van het SWV wordt gecontroleerd door een externe accountant, zodat op dit (decentrale) niveau de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van de middelen kan worden vastgesteld. Aangezien de jaarrekening van het SWV specifiek kan ingaan op de realisatie van de doelstellingen die voor het betreffende SWV gelden, zouden wij ons de vraag kunnen stellen of het daarnaast nog zinvol is om in het verslag van Stichting Pallas in te gaan op de doelrealisatie aangaande de zestien regio's waarin onze scholen vertegenwoordigd zijn. Vanaf 2020 voorzien we -daar waar wenselijk- de kosten die verband houden met Passend Onderwijs van een projectcode in de financiële administratie en salarisadministratie, zodat het voor de scholen eenvoudiger is om naast een kwalitatieve ook een kwantitatieve verantwoording op te stellen.

In 2023 hebben wij vanuit het SWV een bate ontvangen van € 820.000 op stichtingsniveau, dat is zo'n 2,8% van de totale baten (2022: 2,6%). Over 2023 hebben wij € 489.000 (60%) ontvangen vanuit de Samenwerkingsverbanden voor de lichte ondersteuning, € 136.000 (17%) voor arrangementen en (normatief toegekende) zware ondersteuning, € 47.000 (6%) voor projecten, € 139.000 (17%) voor arrangementen Tiliander (Parelklas) en € 9.000 (1%) als gevolg van uitkeringen vanwege de afbouw van reserves bij de samenwerkingsverbanden. Scholen dienen achteraf verantwoording af te leggen over de besteding van de middelen voor Passend Onderwijs.

De middelen voor lichte (en zware) ondersteuning hebben bijgedragen aan de versterking van het onderwijsproces, zoals ondersteuning van leerkrachten door de intern begeleider en inkoop van ondersteunende materialen en diensten. Arrangementen hebben veelal geleid tot individuele begeleiding van de leerlingen met een ondersteuningsbehoefte. De projectgelden hebben onder andere betrekking op vergoedingen als gevolg van deelname aan de OPR, subsidie LEA en een project hoogbegaafdheid en professionalisering. Eind 2022 is door OCW aangegeven dat de samenwerkingsverbanden nog teveel vermogen hebben en dat er in 2023 een generieke korting zal gaan plaatsvinden. Bij één van onze Samenwerkingsverbanden is er in 2023 een generieke korting toegepast, welke bij de school in rekening is gebracht. Deze korting is echter later weer teruggedraaid. Bij een tweetal scholen is in totaal € 8.000 in rekening gebracht in het kader van 'de verwijzer betaalt mee'. Deze scholen hebben relatief veel leerlingen doorverwezen naar s(b)o en krijgen dit vanuit het SWV doorbelast. De inkomstenstroom vanuit het SWV is de laatste jaren zeer onvoorspelbaar gebleken, de aan de besturen door te betalen bijdragen voor Passend Onderwijs zijn erg onzeker. Dit heeft weer tot gevolg dat de voor dit doel in te zetten capaciteit lastig in te plannen is. Dit vormt een financieel risico.

## NPO

De Pallasscholen hebben een analyse/scan per groep gemaakt, deze richt zich op twee domeinen:

- Cognitieve ontwikkeling: in beginsel gaat het hierbij om alle leergebieden en niet alleen taal en rekenen.
- Sociaal-emotionele ontwikkeling en welbevinden: hierbij gaat het bijvoorbeeld om omgaan met emoties, samenwerken, concentratie, motivatie, werkhouding, plannen, sociale veiligheid en zelfvertrouwen.

Op basis van de analyses is zicht op opvallende zaken in de ontwikkeling van de leerlingen. Deze hebben betrekking op zowel de school, op de groep als op leerlingniveau. De interventies waar de scholen uit konden kiezen waren:

| Menukeuze | Doelgebied  | Interventies                        |
|-----------|---|-------------------------------------|
| 1         | <b>Meer onderwijs (binnen of buiten reguliere schooltijden) om bij groepen leerlingen kennis en vaardigheden bij te spijkeren</b> | Voor- en vroegschoolse interventies |
|           |   | Uitbreiding onderwijs               |
|           |   | Zomer- of lentescholen              |

|                                    |   |  |
|------------------------------------|---|--|
| 2                                  | <b>Effectievere inzet van onderwijs om kennis en vaardigheden bij te spijkeren</b>          | Een-op-een-begeleiding (intensieve individuele begeleiding door leerkracht, onderwijsassistent of andere volwassene) |
|                                    | <i>Toe te passen bij algemeen vormende vakken, maar vaak ook bij beroepsgerichte vakken</i> | Een-op-een-begeleiding (intensieve individuele begeleiding door leerkracht, onderwijsassistent of andere volwassene) |
|                                    |   | Individuele instructie (individuele opdrachten en begeleiding per leerling)  |
|                                    |   | Instructie in kleine groepen   |
|                                    |   | Leren van en met medeleerlingen  |
|                                    |   | Feedback   |
|                                    |   | Beheersingsgericht leren   |
|                                    |   | Technieken voor begrijpend lezen   |
|                                    |   | Gesprokentaalinterventies  |
|                                    |   | Fonemisch bewustzijn   |
|                                    |   | Schrijfonderwijs   |
| Loopbaanoriëntatie en -begeleiding |   |  |
| 3                                  | <b>Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling van leerlingen</b>                            | Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen   |
|                                    |   | Sportieve activiteiten   |
|                                    |   | Cultuureducatie  |
| 4                                  | <b>Ontwikkeling van de executieve functies van leerlingen</b>                               | Metacognitie en zelfregulerend leren   |
|                                    |   | Samenwerkend leren   |
| 5                                  | <b>(Extra) inzet van personeel en ondersteuning</b>   | Klassenverkleining   |
|                                    |   | Onderwijsassistenten/instructeurs  |
| 6                                  | <b>Faciliteiten en randvoorwaarden</b>  | Interventies gericht op faciliteiten en randvoorwaarden  |
|                                    |   | <i>Alleen randvoorwaardelijk/ ondersteunend in te zetten samen met interventies onder hiervoor</i>                   |
|                                    |   | Ouderbetrokkenheid   |
|                                    |   | Digitale technologie (voor afstandsonderwijs, vo, feedback enzovoorts)   |

In de 'menukaart' zijn de verschillende interventies aangegeven en hierbij is aangegeven welk effect het heeft op de leerwinst. De interventies die het meest genoemd zijn in de NPO-plannen van de scholen zijn als volgt:

- Effectievere inzet onderwijs: instructie in kleinere groepen;
- Sociaal emotioneel: interventies gericht op welbevinden van de leerlingen;
- Faciliteiten en randvoorwaarden: interventies gericht op faciliteiten en randvoorwaarden (zoals teambuilding, professionalisering, leermiddelen, ICT);
- Sociaal emotioneel: cultuureducatie;
- Inzet personeel: onderwijsassistenten en (eerder) splitsen van klassen of groepen leerlingen.

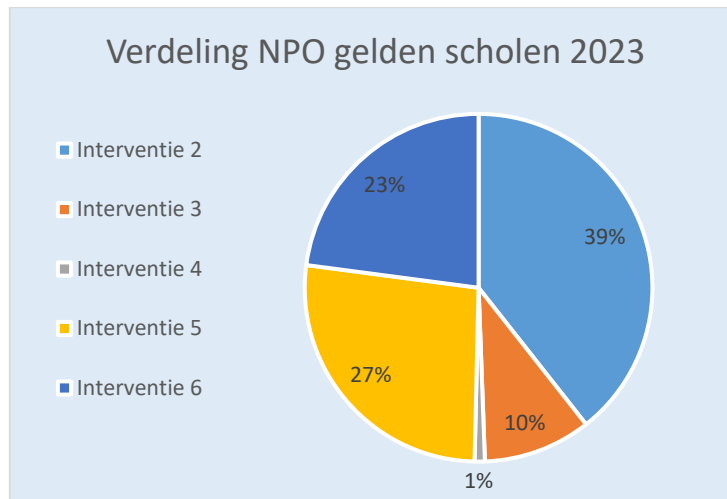
In de plannen van de scholen is er een onderscheid gemaakt in de interventies bestemd voor leerlingen, personeel, ouders en materialen, welke vervolgens uitgesplitst zijn naar een menukeuze/interventie (zie hieronder de verdeling. De NPO-plannen zijn samengesteld door de school met het team en de MR van de scholen zijn akkoord gegaan met de plannen.

| Plannen t.b.v.         | Verslagjaar 2023<br>(in €) |
|------------------------|----------------------------|
| Leerlingen             | 248.000                    |
| Personeel              | 542.000                    |
| Materialen             | 151.000                    |
| Ouders                 | 5.000                      |
| <b>NPO-plan totaal</b> | <b>946.000</b>             |
| Ontvangen subsidie     | 1.001.000                  |



| Plannen t.b.v.  | Interventie 2 | Interventie 3 | Interventie 4 | Interventie 5 | Interventie 6 | Totaal    |
|-----------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|-----------|
| Leerlingen      | € 132.000     | € 35.000      | € 1.000       | € 74.000      | € 6.000       | € 248.000 |
| Personeel       | € 229.000     | € 48.000      | € 8.000       | € 161.000     | € 96.000      | € 542.000 |
| Materialen      | € 10.000      | € 12.000      | € 0           | € 18.000      | € 111.000     | € 151.000 |
| Ouders          | € 1.000       | € 0           | € 0           | € 0           | € 4.000       | € 5.000   |
| NPO-plan totaal | € 372.000     | € 95.000      | € 9.000       | € 253.000     | € 217.000     | € 946.000 |

Toelichting interventies pagina 18 en 19.



In de dagelijkse praktijk blijkt de uitvoering niet volledig realiseerbaar. Dit heeft tot gevolg dat de daadwerkelijke besteding van de NPO-gelden afwijkt van de oorspronkelijke plannen. Wat dit betekent is te zien in onderstaande tabel.

| Interventie    | Niet nader omschreven | 1     | 2      | 3      | 4     | 5       | 6      | Totaal  |
|----------------|-----------------------|-------|--------|--------|-------|---------|--------|---------|
| Realisatie NPO | 26.000                | 3.000 | 44.000 | 12.000 | 6.000 | 681.000 | 13.000 | 786.000 |

Van de ontvangen € 1.001.000 is voor een bedrag van € 786.000 aan interventies uitgevoerd volgens bovenstaande menukeuze. Het overgrote deel (87%) is, net als in voorgaande jaren, besteed aan interventie 5 "inzet personeel". Deze extra inzet aan personeel betreft voornamelijk loonkosten van personeel in loondienst. Aan interventie 2 (effectievere inzet van onderwijs) is 6% besteed. De niet nader omschreven interventies (3% van de uitgaven) betreffen met name afschrijvingskosten van leermiddelen of ICT. De middelen die niet besteed zijn aan uitgaven in het kader van NPO (€ 215.000), zijn aan de bestemmingsreserve NPO toegevoegd.

De externe deskundigheid is ingezet voor bijvoorbeeld reken- en taalondersteuning, remedial teaching, weerbaarheidstraining, muziektherapie, sporttraining en begeleiding op sociaal-emotioneel gebied. Het totale bedrag dat is besteed aan de inhuur van (NPO-)deskundigheid bedraagt € 82.000 en is als volgt verdeeld over de diverse interventies.

| Interventie    | Niet nader omschreven | 1 | 2      | 3      | 4     | 5      | 6     | Totaal   |
|----------------|-----------------------|---|--------|--------|-------|--------|-------|----------|
| Realisatie NPO | 1.000                 | 0 | 39.000 | 15.000 | 5.000 | 18.000 | 3.000 | € 82.000 |

### Subsidie basisvaardigheden

OCW stelt middelen beschikbaar ter verbetering van de basisvaardigheden rekenen, taal, burgerschap en digitale geletterdheid. De subsidie is in 2022 aangevraagd en in 2023 toegekend aan een drietal scholen met een totale waarde van € 684.000. Hierbij ondersteunt NCO de scholen door een leergroei-rapportage op te maken die wordt berekend op basis van vrij verkrijgbare gegevens, in combinatie met gegevens die rechtstreeks vanuit de school worden aangeleverd. De 3 scholen ontvangen tweemaal per jaar een leergroei-rapportage waarin zij de leergroei van de leerlingen op hun school kunnen bekijken ten opzichte van de verwachte leergroei, gebaseerd op een vergelijking met het landelijk gemiddelde en een voorspelde referentiewaarde. Het benutten van deze subsidie zal deels in 2024 plaatsvinden.

De interventies die zijn gedaan in 2023 vanuit de subsidie basisvaardigheden waren: scholing ter bevordering van de didactische vaardigheden, meer handen in de klas, inzet andere methoden, individuele begeleiding leerlingen, gebruik kwaliteitskaarten, eigenaarschap leerlingen vergroten, differentiatie en uitbreiding van het gebruiksmateriaal op het gebied van rekenen en taal. Het merendeel van de totale uitgaven van € 253.000 betreft personele uitgaven, zoals ook blijkt uit het volgende overzicht.

|                               | Personele inzet<br>(loondienst) | Inhuur<br>deskundigheid | Scholing | Afschrijvingskosten<br>materialen | Verbruiks-<br>materialen |
|-------------------------------|---------------------------------|-------------------------|----------|-----------------------------------|--------------------------|
| Uitgaven<br>basisvaardigheden | 187.000                         | 44.000                  | 18.000   | 2.000                             | 2.000                    |

Voor één school is eind 2023 in de 2<sup>e</sup> ronde voor de verbetering van de basisvaardigheden voor prioriteitsscholen 2023 subsidie aangevraagd (€ 144.500). Deze wordt in 2024 en 2025 grotendeels besteed aan extra personele inzet.

### Belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het deelgebied Onderwijs en Kwaliteit

In 'De staat van het onderwijs 2023', dat door de inspectie van onderwijs wordt uitgegeven, wordt vermeld dat de basisvaardigheden nog niet op niveau zijn. Ook in de komende jaren zal in dat kader nog subsidie beschikbaar zijn voor de scholen. Daarnaast is er aandacht voor het feit dat leerlingen meer gelijke kansen krijgen, hiervoor kan ook de nodige subsidie aangevraagd worden. Aangezien het om subsidies gaat en deze dus niet structureel meegenomen kunnen worden bij het vormgeven van het onderwijsbeleid, kan (de omvang van) het financieel kader als een risico worden aangemerkt.



## 4.2 Personeel & professionalisering

### Formatie

Stichting Pallas richt zich op de verdere versterking en groei van het primair vrijeschoolonderwijs in de eigen regio's, met een focus op een kwaliteitsverhoging van het vrijeschoolonderwijs en een verdere professionalisering van het personeel. Daarnaast is er blijvende aandacht voor een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering in de planning en controlcyclus. De belangrijkste bekostigingsindicator is het leerlingaantal. Het verloop van het leerlingaantal prognosticeren wij als volgt.

|                   | 1-2-2024 | 1-2-2025 | 1-2-2026 | 1-2-2027 |
|-------------------|----------|----------|----------|----------|
| Aantal leerlingen | 3.707    | 3.881    | 3.966    | 4.076    |

De ontwikkeling van het aantal personeelsleden is als volgt in onze meerjarenbegroting opgenomen.

| Aantal medewerkers in FTE         | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 |
|-----------------------------------|------|------|------|------|
| Bestuur en directie               | 16   | 17   | 17   | 17   |
| Onderwijzend personeel            | 202  | 196  | 197  | 198  |
| Onderwijs ondersteunend personeel | 63   | 61   | 61   | 60   |
| Totaal                            | 281  | 274  | 275  | 275  |

Bron: Begroting Stichting Pallas 2024

De afgelopen jaren is voornamelijk de categorie onderwijs ondersteunend personeel in omvang toegenomen, met name als gevolg van inzet van de middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs. Deze categorie zal de komende jaren (wanneer de subsidie is komen te vervallen) waarschijnlijk weer wat krimpen.

### Doelen en resultaten

Het afgelopen jaar onderstaande doelen door het bestuur gesteld ten aanzien van het personeel en de professionalisering:

| Wat   | Behaald      | Toelichting   |
|---|--------------|---|
| We bevorderen dat medewerkers van en met elkaar leren   | Doorlopend   | Middels de Pallasacademie waren er voor de medewerkers de volgende mogelijkheden tot scholing en leren: Pallasbeurs, studiedagen op de school, Pallas studiedag en de Basisopleiding Vrijeschool Onderwijs, deze is samengegaan met de SOL. Dit alles is vastgelegd in het professionaliseringsbeleid. Pallas besteedt bovengemiddeld aan professionele ontwikkeling (1,2% van de totale lasten, excl. de in het taakbeleid opgenomen uren voor deskundigheidsbevordering en het verzorgen van scholing aan collega's). |
| Pallasscholen ontwikkelen zich tot opleidingsscholen en werken intensief samen met de PABO's                      | Proces loopt | Er is geïnvesteerd in Samen Opleidend Leren (SOL), Hogeschool Leiden; minor bij de HAN en een samenwerkingsovereenkomst met de Kempel. Na de succesvolle pilot wordt SOL voortgezet Dit project wordt gedragen door zeven vrijeschoolbesturen.  |
| De bestuurder en stafleden zullen deelnemen aan netwerkbijeenkomsten en expertgroepen van onder andere de PO-raad | Doorlopend   | Intervisiegroepen, op thema's in netwerkgroepen van de PO-raad, webinars/informatiebijeenkomsten op het vakgebied. De hiermee gepaard gaande kosten bestaan uit externe inhuur en bijdragen aan het netwerk.  |
| Pallas ontwikkelt beleid voor duurzame inzetbaarheid voor personeel   | Proces loopt | Toegenomen aandacht voor preventie en verzuimbegeleiding, versterkt door de centrale aansturing van de verzuimcoördinator; verdiepende training over "het goede gesprek voeren" als opvolging op de training verzuimgesprekken voeren voor  |

|  |   |
|--|---|
|  | leidinggevend. De bekostiging vindt grotendeels plaats vanuit het arbo- en scholingsbudget. |
|--|---|

### Ontwikkelingen

Het bestuur speelt in op ontwikkelingen die leiden tot aanpassingen in het te voeren personeelsbeleid:

- Krapte op de arbeidsmarkt voor leraren: dat zal nog meer improvisatie vragen en zal de insteek zijn voor nog meer opleiden. Binnen het Pallas Schoolleiders Overleg (PSO) zet een werkgroep personeelstekort zich met dit thema uiteen;
- Inzet van onderwijsassistenten en leraarondersteuners zal mogelijk groter worden en alsdan ingebed moeten worden in het curriculum. Tot op heden wordt deze ontwikkeling niet zichtbaar in de meerjarenbegroting;
- Uitstroom personeelsleden vanwege (pre) pensionering;
- Lagere bekostiging door gewijzigd OCW-beleid (o.a. het loslaten van de gewogen gemiddelde leeftijd van leraren);
- Wijziging van het reglement van het Participatiefonds per 1-8-2022, waardoor vrijwel steeds 50% van de uitkeringslasten als gevolg van WW zullen worden doorberekend aan Pallas;
- Extra tijd en geld voor werk-naar-werktrajecten;
- Relatief meer zij-instromers, dit heeft een groot effect op de loonkosten en de benodigde begeleidingstijd door ervaren leerkrachten;
- Het hoge ziekteverzuim met relatief veel langdurig zieken, waar we moeilijk grip op kunnen krijgen.

### Vacaturestelling

Op het moment dat er zich een vacature voordoet, stellen we vast of er een vrijwillige mobiliteitskandidaat is die naar een andere school wil gaan. Daarnaast checken we of er bij de uitkeringsgerechtigden (in te zien via het portaal van het Participatiefonds) een benoembare kandidaat beschikbaar is. Als er een mobiliteitskandidaat binnen Pallas is, geeft de bestuurder de kandidaat en schoolleider van de school waar deze bij voorkeur wil werken, opdracht een gesprek te voeren met de intentie tot plaatsing. De schoolleider draagt de mobiliteitskandidaat na een succesvol gesprek voor aan de bestuurder.

Wanneer een traject op basis van verplichte mobiliteit aan de orde is, heeft Pallas daarvoor specifieke afspraken gemaakt. Als het onderzoek naar vrijwillige of verplichte mobiliteit geen resultaat heeft opgeleverd voor het invullen van een vacature, gaat de standaardprocedure voor het werven en selecteren van personeelsleden van start.

### Voorkomen van werkloosheidskosten na ontslag

Er zijn in 2023 uitkeringskosten bij ons in rekening gebracht door het Participatiefonds. Dat betrof een totaalbedrag van € 5.000.

Voor de toekomst worden de volgende maatregelen genomen om werkloosheidskosten te mitigeren:

- In schooljaar 2022-2023 hebben we ervaring opgedaan met de financiële gevolgen die uit het nieuwe reglement van het Participatiefonds voortkomen. Tot nu toe geeft dit geen aanleiding om een werk-naar-werktrajectbeleid op te stellen gezien de minimale instroom bij het Participatiefonds. Dit blijven wij monitoren;
- Onderzoeken van detachering, uitlenen en re-integreren elders;
- Onderzoeken van mogelijkheden binnen de stichting door mobiliteit, demotie etc.

Er is ruim een jaar ervaring opgedaan met de financiële effecten van de modernisering van het Participatiefonds. Tot op heden zijn de financiële consequenties zeer beperkt, mogelijk vanwege het personeelstekort en de (als gevolg hiervan) lage instroom in de WW. Het risico ten aanzien van de modernisering van het Participatiefonds schatten we op dit moment laag in en we nemen -net als in 2022- dan ook geen WW-voorziening op in de jaarrekening.

### Aanpak werkdruk

Vanaf het schooljaar 2018-2019 worden er extra middelen beschikbaar gesteld voor de verlaging van de werkdruk. Het budget wordt beschikbaar gesteld als onderdeel van de reguliere bekostiging. In het kalenderjaar

2023 was er (incl. indexering van 5% zoals toegekend in oktober 2023) voor de verlaging van de werkdruk een budget beschikbaar van (3.673 leerlingen à € 275 =) € 1.010.000. De schoolleiders van de Pallas scholen zijn over de wijze van besteding van deze middelen met het team in gesprek gegaan. Samen is het bestedingsplan van het afgelopen jaar geëvalueerd en is bepaald welke besteding het meeste bijdraagt aan een verlaging van de werkdruk. Voor iedere school is er vervolgens een nieuw bestedingsplan opgesteld, waarbij rekening is gehouden met de eventuele verplichtingen die in het schooljaar 2023-2024 al waren aangegaan in dit kader. Het plan is geaccordeerd door de personeelsgeleding van de medezeggenschapsraad. De bestedingsplannen gaan (grotendeels) uit van een volledige besteding van de beschikbare middelen. De besteding van de middelen is (volgens de plannen) als volgt (excl. indexering):

|                       |                 |
|-----------------------|-----------------|
| - Personeel           | € 874.000       |
| - Materieel           | € 11.000        |
| - Professionalisering | € 11.000        |
| - Overige             | <u>€ 18.000</u> |
| Totaal                | € 914.000       |

Zoals uit het overzicht blijkt, hebben de meeste scholen gekozen voor personele uitbreiding. Hierbij is te denken aan extra inzet van de intern begeleider, conciërge, administratieve ondersteuning, inzet van onderwijsassistenten en leerkrachten en inhuur van vakleerkrachten gym. Op korte termijn gaan schoolleiders weer met hun team in gesprek om tot een plan voor het schooljaar 2024-2025 te komen.

Op de verschillende scholen zijn ook niet-financiële maatregelen genomen om de werkdruk te verminderen. Voorbeelden hiervan zijn gezamenlijke momenten creëren waarin het team elkaar kan ontmoeten (zowel voor of na schooltijd of voor of na een vakantie), bewuste keuzes maken en kritisch zijn welke onderwerpen per schooljaar aangepakt worden, een heldere normjaartaak afstemmen zodat er meer bewustwording komt en regelmatig overleg met het team om te bespreken en delen hoe de administratieve last verlicht kan worden.

### **Strategisch personeelsbeleid**

Personeelsbeleid is het onderdeel van het organisatiebeleid dat direct betrekking heeft op het personeel en is het geheel van maatregelen gericht op arbeid dat helpt de organisatiedoelstellingen te verwezenlijken. Via het strategisch beleidsplan 2020-2024 is het personeelsbeleid afgestemd op de onderwijskundige visie en de opgaven waar de scholen voor staan. Onderdelen van het personeelsbeleid zijn werving en selectie (zorgen dat de juiste persoon op de juiste plaats zit), professionele ontwikkeling (bieden van (in)formele mogelijkheden voor training en scholing), beoordeling van functioneren (voeren van functionerings- en beoordelingsgesprekken), beloning (belonen via (secundaire) arbeidsvoorwaarden, financiële en niet-financiële beloningen), autonomie in het werk (aandacht besteden aan basisbehoeften autonomie, competentie, relatie/verbondenheid, gelegenheid bieden om het werk goed te doen) en participatie in besluitvorming (bieden van mogelijkheden deel te nemen aan besluitvorming en overleg).

Een groot deel van deze activiteiten vindt plaats op de scholen van Stichting Pallas. Daarnaast vinden er op bovenschools niveau diverse activiteiten plaats die ervoor moeten zorgdragen dat de kwaliteit van ons onderwijs geborgd blijft, terwijl gelijktijdig het welbevinden en de ontwikkeling van het personeel wordt gestimuleerd. Hierbij is te denken aan het aanbieden van scholing op het gebied van vrijeschoolonderwijs door de Basisopleiding Vrijeschool Onderwijs (BVO) aan leerkrachten met een regulier PABO-diploma en het jaarlijks uitgeven van de Pallasbeurs. Op bestuurlijk niveau werkt Pallas aan een betere zichtbaarheid door deelname aan diverse lokale netwerken rondom de scholen. Op de HAN wordt vanaf 2021 een minor vrijeschoolonderwijs aangeboden waaraan ook personeelsleden van de scholen van Pallas een bijdrage leveren. En tenslotte neemt een groot deel van het vrijeschoolonderwijs in Nederland deel aan het project 'Samen Opleidend Leren'(SOL); hierdoor kunnen we mogelijk een nieuwe doelgroep van potentiële medewerkers aan ons binden. Vanwege de grote(re) betrokkenheid van deze groep bij Pallas levert dit (opnieuw) een versterking op van onze onderwijskwaliteit. Ieder aspect van het personeelsbeleid draagt bij aan de richting die we als stichting willen uitgaan en is van belang om steeds weer aandacht aan te schenken. Daarbij is onze kracht dat we personele kwesties, daar waar mogelijk, met maatwerk aanpakken.

De ontwikkeling van personeelsbeleid vindt plaats in nauw overleg en in samenwerking met de schoolleiders. Thema's op dit vlak worden samen met een vertegenwoordiging uit het Pallas Schoolleiders Overleg voorbereid, waarna bespreking in het PSO plaatsvindt. Vanuit het PSO worden vervolgens concept-beleidsstukken aangeboden aan de GMR. De GMR heeft periodiek overleg met haar achterban, de medezeggenschapsraden van alle scholen. Schoolleiders zorgen voor de communicatie over beleidsdocumenten naar de medewerkers op de



scholen. De documenten zijn bovendien terug te vinden in de Pallasmap. Daarnaast bezoekt de bestuurder jaarlijks alle scholen, waarbij gesprekken plaatsvinden met schoolleider, team, ouders en leerlingen. Tenslotte kan in het kader van het strategisch personeelsbeleid het overleg over het werkverdelingsplan en het taakbeleid aangestipt worden. Jaarlijks vindt voorafgaand aan het schooljaar het gesprek tussen schoolleider en team plaats over de wijze waarop de (uit het schooljaarplan afgeleide) taken over het team verdeeld worden. Door het voeren van deze dialoog wordt er een belangrijk fundament gelegd voor het daadwerkelijk realiseren van de doelstellingen op schoolniveau.

### **Exitgesprekken**

Sinds juni 2023 vragen we de medewerkers die afscheid nemen van Stichting Pallas of zij bereid zijn om mee te werken aan een exitgesprek. Doel hiervan is om als organisatie te leren van de tips en de tops en kijken of er een bepaalde algemene lijn uit te halen is. Afgelopen jaar werd door meerdere oud-collega's de fysieke aanwezigheid op de Pallasdag als positief ervaren, deze staat voor het nieuwe schooljaar opnieuw ingepland. Als tip werd meerdere keren genoemd het begeleiden van de startende leerkracht. Als actie hierop is de richtlijn "Introductie en begeleiding nieuwe werknemers" herzien.

### **Belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het deelgebied Personeel en professionalisering**

- In het kader van het personeelstekort in het onderwijs en gezien de hoge werkloosheid in andere sectoren is er kans dat er meer ontslag wordt genomen dan voorgaande jaren waarbij opvalt dat dit gedurende het lopende schooljaar gebeurt;
- Een lege vijver om in te vissen (vooral schoolleiders en leerkrachten);
- Uitval door ziekte (langdurig).

De volgende maatregelen zijn of worden getroffen om bovenstaande risico's en onzekerheden het hoofd te kunnen bieden:

- Inrichting van de werkgroepen "Vinden binden en gezond houden" en "Verzuim en Preventie" in het PSO met ingang van schooljaar 2023-2024;
- Er zijn verschillende instapmomenten mogelijk gemaakt voor de BVO;
- Veel aandacht voor preventie van verzuim;
- In het aannamebeleid anticiperen op toekomstige formatie (binnenhalen en binden van kwalitatief sterke leerkrachten waarvoor in de nabije toekomst formatie beschikbaar komt);
- Ontwikkelen van een aantrekkelijk pakket aan arbeidsvoorwaarden;
- Goede begeleiding van startende leerkrachten en zij-instromers;
- Het structureel voeren van exitgesprekken.

De risico's en onzekerheden zoals hierboven genoemd blijven ook voor de komende jaren nog actueel; de risico's zijn groot en de impact kan aanzienlijk zijn en is niet op voorhand te kwantificeren.





### 4.3 Huisvesting & facilitaire zaken

#### Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Stichting Pallas heeft in haar strategisch beleid opgenomen dat de scholen een gezonde leeromgeving en gezonde gebouwen hebben. Dit wordt gerealiseerd door bij een verbouwing of nieuwbouw het duurzaam bouwen als uitgangspunt te nemen. In 2023 is hier op de volgende wijze uitvoering aan gegeven.

In 2023 is de vernieuwbouw van Rudolf Steiner Educare in Venlo opgeleverd. Ook hier is het schoolpand levensduur verlengend gerenoveerd om deze nog zeker 25 jaar te kunnen gebruiken. De school is voorzien van LED-verlichting, een ventilatiesysteem en betere isolatie.

Bij de Meander in Nijmegen is in 2023 gestart met de werkzaamheden aan een nieuw te plaatsen ventilatiesysteem en het gebouw meteen te voorzien van nieuwe plafonds. De werkzaamheden zijn complex in een school in bedrijf, maar middels goede afstemming loopt het project op schema. Verwachting is dat de installatie opgeleverd wordt in de zomer van 2024.



Werkzaamheden in Meander

De Zwaneridder in Wageningen heeft nieuwbouw gekregen, welke is opgeleverd eind 2023. Dit pand voldoet aan alle nieuwe eisen op het gebied van duurzaamheid en heeft een frisse uitstraling en veel lichtinval. In het eerste kwartaal van 2024 zal de school definitief intrekken in het pand, gezamenlijk met kinderopvang Istia.



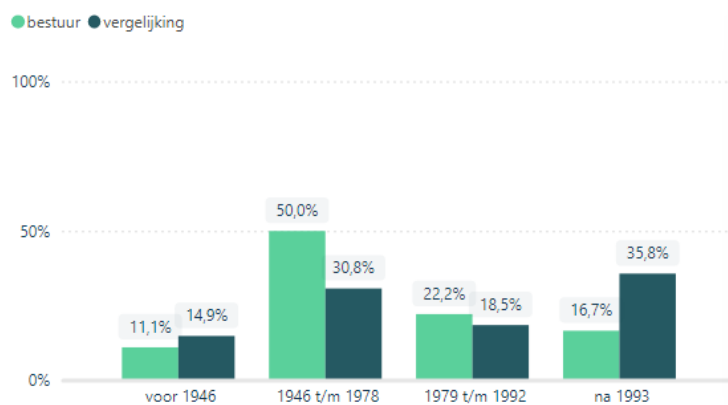
Nieuwbouw de Zwaneridder

De Talander in Sittard heeft in de zomervakantie van 2022 geruild van pand met Stichting Kindante. Na en tijdens het inhuren van de school is er middels het plaatsen van onder andere een luchtbehandelingsysteem en LED-verlichting een stap gezet naar een frisse en duurzamere school. De definitieve oplevering hiervan was in het derde kwartaal van 2023.

Aan het eind van 2023 heeft de Zilverlinde in Rosendaal definitief het oude pand aan de Melis Stokelaan verlaten. Zij zitten nu in een tijdelijke huisvestingslocatie in afwachting van de nieuwbouw. In het eerste kwartaal van 2024 start het traject om tot een nieuw duurzaam schoolgebouw te komen. Verwachting is dat dit gebouw schooljaar 2026/2027 in gebruik kan worden genomen.

De verduurzamingsopgave voor Stichting Pallas blijft groot. We maken gebruik van relatief veel oude schoolpanden die in de planning staan van de gemeentes om te deze verduurzamen. Wel merken we dat gemeenten de cyclus tot renovatie/vernieuwing steeds verder uitstellen vanwege de enorm grote (ook financiële) opgave die er ligt. De gebouwen van Pallas zijn relatief oud (zie onderstaande grafiek), dit vormt een (financieel) risico voor de organisatie.

### Verdeling bouwjaarklassen onderliggende schoolgebouwen



Bron: Schoolbesturen op de kaart

Waar mogelijk zijn al zonnepanelen geplaatst op de schoolpanden en in geval van vernieuwbouw of nieuwbouw wordt het pand minimaal BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouwen) opgeleverd.

### Meerjarenonderhoudsplan

Het reguliere onderhoud van de schoolgebouwen wordt uitgevoerd volgens het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) dat regelmatig geüpdatet wordt. Conform planning zijn er in 2023 voor veertien scholen nieuwe plannen opgesteld. In 2024 wordt het MJOP voor de nieuwbouw van de Zwaneridder opgesteld, aangezien dat het moment is van oplevering. Voor de Zilverlinde wordt bij oplevering van de nieuwbouw (prognose 2026) pas een MJOP opgesteld. De overige scholen zijn huurlocaties en behoeven geen MJOP.

De voorziening onderhoud om het toekomstig onderhoud te kunnen blijven bekostigen wordt in overeenstemming met het MJOP jaarlijks op peil gebracht. Vanaf januari 2024 is er een nieuwe vorm van financiële verslaggeving middels de componentenmethode. Kort samengevat is er aan de hand van bovenstaande plannen en het daarin opgenomen cyclisch groot onderhoud voor de begroting van 2024 bepaald wat de dotatie aan de voorziening groot onderhoud moest zijn. In het geval dat een schoolgebouw volledig eigendom is van Pallas, moet het groot onderhoud worden geactiveerd en afgeschreven en komt voor dit gebouw(deel) een voorziening onderhoud dus niet voor. Er is bovendien (met behulp van een rekentool van de PO-raad) bepaald wat de omvang van de voorziening groot onderhoud zou moeten zijn per 1 januari 2024. De overheveling tussen de algemene reserve en de voorziening groot onderhoud zal in de beginbalans van 2024 tot uitdrukking komen. De gevolgen van deze wijziging in de verslaggeving op stichtingsniveau zijn beperkt, op schoolniveau zijn deze groot. Op schoolniveau heeft dat tot gevolg dat de kengetallen, bijvoorbeeld weerstandsvermogen, niet meer goed bruikbaar zijn als (intern) sturingsinstrument. In de loop van 2024 zal het

financieel beleid op dit op dit punt herzien moeten worden. Aangezien de MJOP's recent zijn, is er bij het bepalen van de dotatie aan de voorziening onderhoud geen rekening gehouden met een indexatie.

### **Trots op bereikt resultaat**

In Nijmegen is er succesvol een initiatief gestart voor een tweede nieuwe locatie in Noord. De eerste gesprekken over huisvesting en onderwijsvisie waren positief. Mocht de goedkeuring tot start van de nieuwe school komen, dan is de prognose dat de nieuwe locatie start in schooljaar 2025.

In Oss is 't Kleurenbos verhuisd naar MFA het Noorderlicht waar zij gezamenlijk zitten met Basisschool de Evenaar. Zij hebben nu meer ruimte om te groeien en de gemeente start een traject om het pand te herinrichten en verduurzamen.

### **Facilitair**

In 2023 is volgens de inkoopkalender de aanbesteding voor het MJOP gevolgd en uitgevoerd en is er, na verkennende gesprekken, een partij uitgekozen voor de aanbesteding van het printpark in 2024. Daarnaast stond het aanbesteden van leermiddelen, kantoorartikelen en schoolmeubilair op de inkoopkalender. Echter is dit niet uitgevoerd door wisseling van personeel verantwoordelijk voor deze taak en onduidelijkheid over op welke manier we dit traject willen bewandelen. 2024 gaat gebruikt worden om het onderzoek te starten en een plan inclusief tijdsplan op te stellen.

### **De belangrijkste risico's en toekomstige ontwikkelingen binnen het deelgebied Huisvesting en facilitaire zaken**

Het (ver)bouwen en renoveren van onze scholen blijft een financieel risico. De prijzen zijn aan het eind van 2023 enigszins gestabiliseerd, maar blijven grillig en de vakmensen die nodig zijn, zijn maar beperkt beschikbaar.

De risico's voor de komende jaren zijn:

- Het project "frisse scholen", het aanpassen van gebouwen met ventilatiesystemen kost relatief veel onderwijsgeld en er staat weinig subsidie tegenover.
- Steeds meer gemeenten verwachten een eigen bijdrage in de kosten van vernieuwbouw of nieuwbouw van een schoolpand. Deze eigen bijdrage is voor PO-besturen slechts mogelijk als het gaat om investeringen in duurzaamheid. Bij dergelijke investeringen zijn er tijdens het (toekomstige) gebruik mogelijk exploitatievoordelen te verwachten. Deze duurzaamheidsinvesteringen kunnen dus mogelijk als een 'voorfinanciering' beschouwd worden. Aangezien het bij Stichting Pallas over veel gebouwen gaat lopen deze voorfinancieringen flink op.
- Gekoppeld aan bovenstaand punt de nieuwe wetgeving onderwijshuisvesting; hierin staat onder andere dat het investeringsverbod voor primair onderwijs komt te vervallen. Als de wetgeving op een dergelijke manier daadwerkelijk van kracht wordt, dan zullen gemeenten nog meer sturen op eigen (grotere) bijdrage van schoolbesturen tijdens (ver)nieuwbouw of renovatie. Verwachting is dat de wet afgerond wordt in 2024/2025.
- De meeste Pallasscholen groeien en de noodzakelijke aanpassingen aan de panden komt als gevolg van voorfinanciering voor een deel ten laste van de stichting.
- De kosten voor onderhoud van de scholen groeit jaarlijks, maar de vergoeding vanuit de lumpsum groeit niet evenredig mee. De financiering voor van het onderhoud kost gemiddeld 15% meer dan de daarvoor bestemde bekostiging (bron: sectorrapportages PO-raad 2023).



## 4.4 Financieel beleid

### Doelen en resultaten

Ter borging van de financiële continuïteit van onze organisatie is er een aantal streefwaarden geformuleerd. Deze streefwaarden zijn zowel op stichtings- als op schoolniveau vastgesteld en worden zowel bij de begroting (voorafgaand aan het jaar) als bij de jaarrekening (na afloop van het jaar) in ogenschouw genomen. Met name het weerstandsvermogen respectievelijk het buffervermogen wordt momenteel gebruikt ter bepaling van het voldoende solvabel zijn van de stichting dan wel de individuele school.

$$\text{Weerstandsvermogen stichting} = \frac{\text{eigen vermogen} - \text{materiële vaste activa}}{\text{rijksbijdragen OCW}}$$

Het weerstandsvermogen per 31 december 2023 bedraagt 0,5% (2022: 5,9%), dit is lager dan de signaleringswaarde (van 5%) zoals OCW deze hanteert. Aangezien Stichting Pallas één van haar schoolgebouwen en een tweetal bijgebouwen in volledig eigendom heeft én er bij een aantal andere scholen sprake is van een eigen investering in gebouwen, is de boekwaarde van de materiële vaste activa relatief hoog. Dit kengetal is bij Stichting Pallas dan ook laag.

Het noodzakelijke buffervermogen voor de individuele scholen wordt op een andere manier bepaald.

Met het vaststellen van het financieel beleidsplan in 2021 is er een nieuwe eis met betrekking tot de toereikendheid van het vermogen op schoolniveau tot stand gekomen. Vanaf boekjaar 2022 wordt de volgende berekeningssystematiek gehanteerd.

$$\text{Buffervermogen school} = \frac{\text{eigen vermogen}}{\text{totale baten}}$$

Deze berekeningssystematiek wordt ook toegepast door de PO-raad en is opgenomen in de benchmark PO-VO, zodat vergelijking met andere besturen mogelijk is. Ook OCW maakt gebruik van dit kengetal ter beoordeling van de financiële continuïteit. OCW hanteert een signaleringsgrens van 5%, een lager vermogen duidt op een te geringe buffer. De PO-raad heeft daarnaast een bovengrens geformuleerd, zijnde 20%. Aangezien de Pallasscholen afwijkend zijn qua risicoprofiel, hebben wij een risicogericht buffervermogen per school vastgesteld. Het risicoprofiel koppelen wij aan het gegeven of een school heeft geïnvesteerd in gebouwen/terreinen. Het minimaal benodigd vermogen op schoolniveau bedraagt vanaf 2022:

|   |         |
|---|---------|
| Boekwaarde gebouwen/terreinen < € 100.000           | 5%-10%  |
| Boekwaarde gebouwen/terreinen € 100.000 - € 250.000 | 10%-15% |
| Boekwaarde gebouwen/terreinen > € 250.000           | 15%-20% |

Per einde 2023 zijn er vier scholen die minder vermogen hebben dan het intern vastgestelde percentage (2022: drie). In 2023 is er bij een aantal scholen een renovatie afgerond (Vuurvogel, Talander en Rudolf Steiner Educare). In alle drie de gevallen is er sprake geweest van een eigen bijdrage in de renovatiekosten. Dit heeft een ophogend effect gehad op de interne eis met betrekking tot het minimaal benodigde vermogen op schoolniveau. Daarnaast heeft dit een ophogend effect op de afschrijvingskosten, deze (duurzaamheids-)investeringen worden over twintig jaar afgeschreven. De investering in het bijgebouw van de Vuurvogel wordt in veertig jaar afgeschreven, aangezien dit gebouw volledig eigendom is van Pallas. Twee scholen hebben een weerstandsvermogen dat zich bevindt binnen de geldende marge, twaalf scholen hebben een hoger vermogen dan noodzakelijk (2022: dertien). Op stichtingsniveau bedraagt het buffervermogen 27% (2022: idem) en dit is dus meer dan toereikend.

Met ingang van 2024 verandert de verslaggevingsrichtlijn voor het verantwoorden van groot onderhoud. Schoolbesturen kunnen kiezen voor het activeren en afschrijven van groot onderhoud of het plegen van groot onderhoud ten laste van de betreffende voorziening. Pallas heeft ervoor gekozen om daar waar sprake is van volledig eigendom (i.c. het schoolgebouw van de Meander, het bijgebouw van de Vuurvogel en het bijgebouw van Rudolf Steiner Educare) de uitgaven voor groot onderhoud te activeren en hier over af te schrijven. In het geval het gebouw 'slechts' juridisch eigendom is, is een voorziening groot onderhoud van toepassing. Er is ook een aantal scholen dat gebruik maakt van een gebouw van de gemeente. Bij deze scholen wordt geen voorziening groot onderhoud gevormd; kosten voor groot onderhoud komen immers ten laste van de eigenaar van het



gebouw. Wanneer er een eigen (duurzaamheids-)bijdrage van toepassing is bij een renovatie/nieuwbouw van een gebouw en het gebouw is (slechts) juridisch eigendom van Pallas, dan wordt de investering geactiveerd. De omvang van de voorziening groot onderhoud moet gebaseerd zijn op de componentenmethode; voor ieder onderhoudselement moet separaat worden gedoteerd (en onttrokken) aan de voorziening. Deze wijziging van de verslaggevingsrichtlijnen heeft tot gevolg dat er een verschuiving plaatsvindt tussen de reserves en de voorzieningen. Het effect daarvan wordt zichtbaar gemaakt in de beginbalans van de jaarrekening over het kalenderjaar 2024. Op stichtingsniveau valt deze verschuiving mee; er valt ca. € 170.000 vrij vanuit de voorziening en de dotatie aan de voorziening zal ongeveer € 97.000 lager zijn dan in 2023. De verschillen op schoolniveau zijn echter aanzienlijk. Dit heeft tot gevolg dat bij een aantal scholen het buffervermogen veel hoger zal gaan worden, bijvoorbeeld omdat de voorziening groot onderhoud volledig vrijvalt vanwege het hanteren van een systematiek van activeren en afschrijven. Bij een aantal scholen zal er een (flinke) verschuiving plaatsvinden vanuit de reserves naar de voorziening groot onderhoud, dit kan zelfs leiden tot een negatief vermogen. In de loop van 2024 zal er derhalve nieuw beleid worden opgesteld met betrekking tot het benodigde vermogen op schoolniveau; de huidige richtlijnen voldoen immers niet meer.

Bij het opstellen en beoordelen van de financiële positie van scholen zoals deze blijkt uit de schoolbegrotingen 2024-2028 is geen gebruik meer gemaakt van de interne richtlijnen voor het buffervermogen. Er is gekeken naar het meerjarig perspectief van een school en de totale omvang van de reserves en de voorzieningen op schoolniveau. Daar waar er sprake was van (blijvend) negatieve resultaten de komende jaren en een geringe buffer aan eigen én vreemd vermogen, is er een taakstelling aan de school opgelegd. Het te doorlopen proces rondom taakstellingen komt later in het bestuursverslag aan bod.

Sinds 2020 is er een signaleringswaarde van kracht geworden voor 'mogelijk bovenmatig vermogen'. Aan de hand van een aantal criteria (aanschafwaarde gebouwen, boekwaarde overige materiële vaste activa, omvang publiek en privaat vermogen en omvang totale baten) kan bepaald worden of er mogelijk sprake is van bovenmatig vermogen. Als het op basis van de criteria bepaalde normatieve eigen vermogen hoger is dan het publieke vermogen, dan zou dit kunnen duiden op een te hoge vermogenspositie. Uitgaande van peildatum 31 december 2023 zou het maximale normatieve eigen vermogen van Stichting Pallas € 11.001.000 mogen bedragen. Het publieke vermogen blijft daar met € 4.902.000 ver onder. Ook dit kengetal levert voor ons dus geen signalering op. De andere kengetallen die OCW gebruikt voor het financieel toezicht op onderwijsinstellingen leveren ook geen signaleringen op, met uitzondering van het weerstandsvermogen.

### **Opstellen meerjarenplannen**

Voorafgaand aan het opstellen van de (meerjaren)begroting 2023-2027 is een kaderbrief 2023 opgesteld. De in het strategisch beleidsplan opgenomen doelstellingen zijn -zover als mogelijk- financieel vertaald en in de begroting verwerkt. Aangezien de doelstellingen veelal op schoolniveau een verdere vertaling krijgen in activiteiten, is dit punt specifiek aan bod gekomen tijdens het begrotingsgesprek dat heeft plaatsgevonden tussen de schoolleider en de controller. In de periode oktober en november hebben de gesprekken met de schoolleiders plaatsgevonden. In een aantal gevallen was bij deze bespreking ook de administratieve kracht van de school aanwezig. Daar waar er in eerste instantie niet werd voldaan aan de interne eisen met betrekking tot de interne eis van het minimale vermogen (en derhalve het resultaat, dit vanuit meerjarig perspectief) is er verzocht aan de schoolleiders om nog eens kritisch de conceptbegroting te beoordelen en aanpassingen aan te brengen. Werd er vervolgens nog niet voldaan aan de interne eisen, dan is er een taakstelling in de begroting aangebracht. Dit is bij de begroting 2023 voor een vijftal scholen van toepassing (2022: twee). Schoolleiders zullen gezien deze taakstelling in hun begroting, de formatie in het schooljaar 2023-2024 (of zoveel eerder als mogelijk) passend moeten maken binnen de voor de school beschikbare budget. In het verslagjaar 2022 hadden twee scholen te maken met een taakstelling. Van deze twee scholen is er voor één school nog steeds een taakstelling van toepassing in 2023. De genomen maatregelen om te komen tot een bezuiniging hebben te weinig effect gesorteerd.

Het proces om te komen tot een betere begroting is gewijzigd in die zin dat de schooljaarplangesprekken sinds twee jaar voorafgaand aan het opstellen van de kaderbrief gepland zijn. Er is dan op een eerder moment zicht op de activiteiten die zich op bovenscholen en schoolniveau zullen voordoen in een volgend kalenderjaar; de activiteiten kunnen dan ook op een eerder moment worden gekwantificeerd.

Het meerjarenbestuursformatieplan is in 2023 vastgesteld. De meerjarenbegroting heeft als onderlegger gefundeerd, evenals de rapportages zoals deze samengesteld kunnen worden vanuit het personeels- en salarissysteem

Youforce. Aan het begin van 2023 is er door de GMR ingestemd met het meerjarenformatiebeleid en bestuursformatieplan 2023-2027. In dit document is in tegenstelling tot het document uit 2022 aandacht besteed aan de frictie tussen het aanbod van personeel en de vraag ernaar, dit op bestuursniveau. Hieruit blijkt dat er naar verwachting jaarlijks ruim 20 fte aan vacatures te vervullen zijn. Het ontstaan van vacatures komt grotendeels vanwege ontslag op eigen verzoek door medewerkers.

### **Toekomstige ontwikkelingen**

In de loop van 2021 is het financieel beleidsplan vastgesteld. Dit plan geeft een beeld van de activiteiten die er op financieel vlak in de jaren 2021-2024 op de rol staan. Een aantal met name externe ontwikkelingen draagt ertoe bij dat we het financieel beleid en beheer wat meer ‘inbedden’ in onze organisatie. Het Nationaal Programma Onderwijs heeft in de periode 2021-2022 en 2022-2023 voor veel extra middelen gezorgd. Dit biedt kansen voor de onderwijssector om een kwaliteitsslag te maken en deze te borgen in de organisatie. Het gaat echter wel om incidentele middelen, dit betekent dat we slim om zullen moeten gaan met het inzetten ervan. De medewerkers die werkzaamheden hebben verricht in het kader van het NPO hebben een projectaanstelling gekregen, dit om (langdurige) verplichtingen zoveel mogelijk te voorkomen. De projectmedewerkers zijn inmiddels vanwege het personeelstekort voor een groot deel ingestroomd in het reguliere onderwijsproces. Voor een deel verrichten deze medewerkers nog werkzaamheden in het kader van NPO, de middelen waren per augustus 2023 (afloop subsidieperiode) nog niet geheel besteed.

In 2023 is de wet vereenvoudiging bekostiging in werking getreden. In de begroting 2023 is het effect van de vereenvoudiging van de bekostiging voor de eerste maal zichtbaar gemaakt. Alhoewel Pallas vanaf 2026 ruim € 600.000 minder rijksbijdragen zal ontvangen, blijkt uit de meerjarenbegroting (nog) geen groot financieel risico, de te verwachten resultaten blijven -nagenoeg- positief. Uit de leerlingprognose (zoals opgenomen in de begroting 2023) blijkt dat het leerlingaantal blijft toenemen, het aantal personeelsleden blijft echter redelijk stabiel. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de teruggang in bekostiging als gevolg van de nieuwe systematiek teniet wordt gedaan door de groei van het aantal leerlingen bij een gelijk blijvend aantal klassen (en dus een groter aantal leerlingen per klas). De oorzaak van deze teruggang in inkomsten is te wijten aan het gegeven dat onze medewerkers relatief ouder zijn dan het landelijk gemiddelde; er is dus een hogere inschaling van toepassing. Tot 2023 werden we nog gecompenseerd voor de (gemiddelde) leeftijd van ons onderwijzend personeel. Daarnaast was er een onderscheid in bekostiging van leerlingen van 4 tot en met 7 jaar en van 8 jaar en ouder. Pallas heeft relatief meer jonge leerlingen en ontving hiervoor een hogere bijdrage per leerling. Dit verschil in bekostiging is bij de invoering van de nieuwe wet verdwenen. De teruggang in bekostiging is voor ca. 75% te wijten aan het verdwijnen van de GGL en voor 25% aan het afschaffen van het verschil in bekostiging onderbouw- en bovenbouwleerlingen.

### **Treasury**

Het beleid met betrekking tot treasury is in 2018 vastgesteld door het College van Bestuur middels een treasury-statuut. Het gevoerde beleid in 2023 ten aanzien van treasury is in overeenstemming met het treasury-statuut en voldoet daarmee aan de geldende wet- en regelgeving. De ter beschikking staande middelen zijn in 2023 allen liquide aangehouden, dit bij verschillende financiële instellingen. Gemiddeld was er in 2023 € 7.508.000 aan liquide middelen beschikbaar. In 2022 was dat € 7.082.000. In 2023 hebben we weer rente mogen ontvangen over de bij onze financiële instellingen ondergebrachte middelen, dit voor een bedrag van € 42.000. In 2022 hebben we nog € 17.000 moeten betalen over onze banktegoeden. De verwachting is dat we de komende periode rente blijven ontvangen over onze tegoeden.

De vorderingen van Pallas (€ 1.460.000) hebben voor een groot deel betrekking op vooruitbetaalde huisvestingskosten (€ 485.000). Verleden jaar was deze post aanzienlijk hoger (€ 2.779.000); in 2023 is een aantal gerenoveerde schoolgebouwen in gebruik genomen. Dit heeft voor een verlaging van deze post gezorgd, vanwege ontvangen gemeentelijke middelen en het activeren van de eigen bijdrage in het schoolgebouw. De vooruitbetaalde huisvestingskosten konden voor een groot deel gedekt worden door de verstrekte bouwkredieten.

Pallas heeft haar tegoeden bij verschillende financiële instellingen uitstaan, te weten ING, ASN, SNS en Triodos. De uitgezette saldi zijn als volgt.

| Rekening                     | Saldo 31 december 2023 (€) | Gemiddeld rentepercentage |
|------------------------------|----------------------------|---------------------------|
| ING betaalrekeningen scholen | 97.000                     | n.v.t.                    |



|                        |                  |              |
|------------------------|------------------|--------------|
| ING spaarrekening      | 3.165.000        | 0,89%        |
| ASN spaarrekening      | 994.000          | 0,07%        |
| SNS spaarrekening      | 1.086.000        | 0,05%        |
| Triodos spaarrekening  | 2.750.000        | 1,29%        |
| Triodos betaalrekening | 193.000          | n.v.t.       |
| <b>Totaal</b>          | <b>8.285.000</b> | <b>0,56%</b> |

Met uitzondering van de Triodosbank hebben de financiële instellingen in 2023 allen minimaal een A-rating. In 2024 is het treasury statuut herzien. Naar aanleiding van (de gesprekken over) het nieuwe statuut en het gegeven dat de Triodosbank een BBB-rating heeft, is in het voorjaar van 2024 besloten om de spaargelden die bij deze bank zijn ondergebracht elders weg te zetten. Het aanhouden van de betaalrekening bij Triodos is in overeenstemming met de geldende regelgeving rondom beleggen en belenen en het (nieuwe) treasury statuut; deze rekening houden we aan. De (lagere dan A-)rating van de Triodosbank is niet nieuw; het aanhouden van spaarmiddelen bij deze bank hield verband met de bij Pallas aansluitende doelstellingen van deze financiële instelling.

De grootste debiteur per einde 2021 is grotendeels komen te vervallen (i.c. OCW € 1.009.000); dit heeft te maken met het vervallen van het zogenaamde betaallitmeverschil; de toekenning van de rijksmiddelen werd niet gelijkmatig over het schooljaar uitbetaald, zodat er een vordering op OCW was op balansdatum. Met ingang van de nieuwe bekostigingssystematiek is deze vordering komen te vervallen, met als argument dat de bekostiging vanaf 2023 per kalenderjaar plaatsvindt en hiermee de grond voor het vormen van een vordering is komen te vervallen. Tegen de beschikking die is afgegeven over de periode augustus tot en met december 2022 is door ons bezwaar gemaakt. Hierover is meer informatie opgenomen in de paragraaf 'niet uit de balans blijvende verplichtingen'.

#### **Allocatie van middelen**

De Pallasscholen hebben -tot en met het boekjaar 2021- een eigen vermogenspositie, het behaalde exploitatie-resultaat wordt toegevoegd aan het vermogen van de school bij een positief resultaat en onttrokken indien er sprake is van een negatief resultaat. Vanaf 2022 worden de bovenschoolse resultaten niet meer verrekend met de scholen. Er wordt gestreefd naar het vormen van een (gering) vermogen op bovenschools niveau ter grootte van twee fte (ca. € 170.000). Zo wordt voorkomen dat er fluctuaties optreden in de vermogenspositie van de scholen, kan het bedrag per leerling voor langere tijd (excl. indexering) vastgezet worden en kunnen fricties op bovenschools niveau opgevangen worden. Het vermogen op bovenschools niveau bedraagt per ultimo 2023 € 186.000 en is dus volgens de interne richtlijnen toereikend om daar waar nodig een impuls te geven aan (school)ontwikkelingen en om bovenschools fricties op te vangen. Bij het opstellen van de kaderbrief voor 2025 zal worden bezien in hoeverre het bedrag per leerling aangepast kan worden.

De middelen worden volledig aan de scholen toegekend op basis van de beschikkingen van DUO. Bij het opstellen van de begroting wordt geraamd wat de omvang van de kosten voor staf en bestuur zullen zijn, evenals de zogenaamde gemeenschappelijke kosten. Kosten voor staf en bestuur bestaan voornamelijk uit loonkosten en bedragen 3,0% (2022: 2,9%) van de totale loonkosten van de stichting. De gemeenschappelijke kosten zijn bijv. administratiekantoor, kosten voor arbodiensten, verzekeringen, juridische ondersteuning, lidmaatschappen (PO-raad, VVS), licenties (Microsoft) en scholing (Pallasbeurs, BVO). Ter dekking van deze bovenschoolse en gemeenschappelijke kosten dragen de scholen per leerling in 2023 € 675 bij. Er is in 2023 een aantal solidariteits-regels van toepassing.

- De (verlof)kosten samenhangend met duurzame inzetbaarheid en ouderschapsverlof worden gezamenlijk gedragen en maken deel uit van het bedrag per leerling.
- Iedere school krijgt per leerling dezelfde lumpsumbijdrage personeel. De kleinscholentoeslag wordt wel aan de betreffende (kleine) scholen toegekend.
- De salariskosten worden voor wat betreft de formatie categorie onderwijzend personeel tussen de scholen onderling gemiddeld; het maakt voor een school dus niet uit hoe de inschaling van een leerkracht is, deze wordt 'afgerekend' tegen een Pallas-GPL.

Op basis van (jaar)plannen, de geldende uitgangspunten voor de begroting, de peildatum van 1 oktober (vanaf 2023 1 februari) en mogelijke wijzigingen in wet- en regelgeving komt de kaderbrief tot stand. De kaderbrief staat op de agenda van diverse gremia binnen Pallas. De GMR en het PSO brengen advies uit over de kaderbrief en de Raad van Toezicht verleent haar goedkeuring eraan, waarna de bestuurder de kaderbrief vaststelt. Op basis

van de kaderbrief worden vervolgens de schoolbegrotingen en de begroting op staf/bestuursniveau en op gemeenschappelijk niveau opgesteld. De samengevoegde begroting op stichtingsniveau staat weer op de agenda van GMR, PSO en Raad van Toezicht. Als de bestuurder tenslotte de begroting vaststelt, stelt dat de budgethouders in staat om verplichtingen aan te gaan voor zover dat binnen de kaders van de begroting valt. Mocht gedurende het jaar blijken dat het budget niet toereikend is, dan heeft een schoolleider de mogelijkheid om de bestuurder te verzoeken om het budget te mogen overschrijden. Afhankelijk van hetgeen waar de beoogde overschrijding betrekking op heeft (bijv. huisvesting, formatie, investeringen), wint de bestuurder advies in bij de betreffende portefeuillehouder(s). De bestuurder neemt op basis van de adviezen een besluit en deelt het besluit mee aan de schoolleider. Toestemming tot het overschrijden van het budget betekent dus niet dat het budget een wijziging ondergaat.

### **Onderwijsachterstandsmiddelen**

In 2023 zijn er voor twee scholen middelen ontvangen in het kader van de bestrijding van onderwijsachterstanden, dit in totaal voor € 9.000 (2022: € 8.000). De gelden die door OCW ter beschikking worden gesteld aan deze scholen, komen volledig ten goede aan de betreffende school; er vindt geen herverdeling plaats aangezien deze middelen geen deel uitmaken van onze allocatiesystematiek. De middelen zijn niet in de begroting 2023 opgenomen. De middelen hebben derhalve gezorgd voor een geringe verruiming van het beschikbare budget op schoolniveau en zijn door de schoolleider ingezet daar waar deze middelen het beste het doel dienen.

In dit kader kan ook vermeld worden dat in 2023 er voor de extra ondersteuning van anderstalige leerlingen ('regeling eerste opvang vreemdelingen en asielzoekers') middelen ontvangen zijn bij een zestal scholen, dit voor een bedrag van in totaal € 50.000 (begroot € 26.000). Deze middelen zijn veelal besteed aan (loonkosten van) medewerkers, de leerlingen hebben extra (individuele) aandacht gekregen.

### **Bijzondere bekostiging professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders**

In het voorliggende boekjaar is een bedrag van € 355.000 ontvangen in het kader van 'professionalisering en begeleiding starters en schoolleiders'. Per leerling is er een bedrag van € 100 beschikbaar ter besteding aan dit doel. Scholen kunnen binnen het kader van de Pallas-richtlijn 'introductie en begeleiding startende werknemers' een plan opstellen. In de richtlijn is onder andere opgenomen dat startende leerkrachten extra tijd krijgen om bijvoorbeeld lessen voor te bereiden. Ook voor professionalisering worden meer middelen uitgetrokken, dit in de vorm van intervisie. Tenslotte zijn er voor startende schoolleiders diverse mogelijkheden om zich (verder) te bekwamen (in het leiderschap en/of de antroposofische achtergrond). Deze regeling zal in de komende jaren komen te vervallen en waarschijnlijk opgenomen worden in de bekostiging van de onderwijsregio's.

### **Belangrijkste risico's en onzekerheden binnen het deelgebied Financiën**

- Werkloosheidsuitkeringen

De modernisering van het Participatiefonds is als een risico aan te merken. Vanaf augustus 2022 krijgen wij de uitkeringslasten van oud-medewerkers voor 50% doorbelast. In 2023 zijn de uitkeringslasten beperkt gebleven tot € 5.000, dit mede vanwege het personeelstekort. Wat dit voor ons gaat betekenen in de toekomst is nog niet bekend; er is nog geen (betrouwbare) raming te maken van de financiële consequenties. We zullen zoveel als mogelijk moeten zien te voorkomen dat er uitkeringsrechten gaan ontstaan, bijvoorbeeld door een goed functionerend aannamebeleid, een toereikend begeleidings- en professionaliseringsaanbod en een gedegen gesprekkencyclus.

- Ziekteverzuim

Aangezien Pallas eigen risicodragers is voor (de vervanging van) ziekte, is dit aspect ook als een risico aan te merken. In de begroting is rekening gehouden met een ziekteverzuim en -vervanging van 6%. Op het moment dat er sprake is van 7% ziektevervanging, dan zijn de loonkosten ca. € 210.000 hoger dan begroot. Er is de afgelopen periode veel aandacht uitgegaan naar preventie van ziekteverzuim.

- Openen nieuwe locaties en wijziging school naar nevenvestiging

Er zijn vergevorderde plannen om in Nijmegen een tweede school te stichten, aangezien de vraag naar vrijschoolonderwijs in Nijmegen groter is dan het aanbod. Het openen van een nieuwe school gaat altijd gepaard met risico's; er zijn opstartkosten en de toestroom van leerlingen is moeilijk in te schatten. Daarnaast is er in Nijmegen sprake van doordecentralisatie; er zal derhalve een gebouw in economisch eigendom moeten worden verkregen of er zal een huurovereenkomst moeten worden aangegaan. In april 2024 heeft de minister een

positief besluit genomen over de start en de bekostiging van de nieuwe school per augustus 2025. De komende periode worden de financiële consequenties nader in kaart gebracht.

In Weert is in augustus 2022 een school gesticht. De hiermee gepaard gaande risico's zijn geringer van omvang dan in Nijmegen, omdat in Weert het gebouw in economisch eigendom blijft van de gemeente, Vrijeschool Weert is gestart met één kleuterklas en heeft op 1 oktober 2023 negentien leerlingen (2022: acht). De school zal binnen een periode van acht jaar moeten groeien tot 200 leerlingen, wil de school als zelfstandige locatie blijven voortbestaan. Mocht dit niet lukken, dan zal VS Weert waarschijnlijk als nevenvestiging van een andere school kunnen blijven bestaan. Een nevenvestiging krijgt wel een lagere rijksbijdrage, dit vormt dus een financieel risico voor de toekomst.

't Kleurenbos in Oss kan tot en met 2024-2025 als zelfstandige school blijven voortbestaan. Als de school op 1 oktober 2024 nog geen 200 leerlingen heeft, wordt niet meer voldaan aan de instandhoudingseis. 't Kleurenbos zal dan als nevenvestiging van een andere school kunnen gaan fungeren. We gaan ervan uit dat gezien het huidige leerlingaantal (i.c. 59) de school per augustus 2025 moet zijn gefuseerd met een andere Pallaschool. Er is gestart met de aspecten die vanuit organisatorisch oogpunt geregeld moeten worden. Het financiële effect van een dergelijke omzetting zal in de begroting 2025-2029 tot uitdrukking komen. Er is mogelijk nog een weg te bewandelen die tot behoud van 't Kleurenbos als zelfstandige school zou kunnen leiden. Er is aan OCW gevraagd of wij aanspraak kunnen maken op de zogenaamde gemiddelde schoolgrootte-bepaling die is opgenomen in de wet. Wij zijn nog in afwachting van een reactie op onze vraag terzake.

- Voorziening onderhoud

Bij het bepalen van de (toereikende) omvang van de voorziening groot onderhoud passen we vanaf het begrotingsjaar 2024 de componentenmethode toe. In de loop van 2023 zijn voor ieder schoolgebouw (m.u.v. scholen die niet in eigendom zijn en scholen waar een verhuizing op de rol staat) meerjarenonderhoudsplanningen opgesteld, waarbij rekening is gehouden met deze nieuwe verslaggevingseis. Dit heeft voor zes scholen tot gevolg dat de omvang van de voorziening onderhoud niet toereikend is per ultimo 2023 (marge € 82.000 tot € 559.000). Het verschil tussen de huidige omvang van de voorziening en de noodzakelijke omvang volgens de componentenmethode komt ten laste van de reserve van de betreffende school. Dit kan tot gevolg hebben dat een school een negatief eigen vermogen krijgt. Aan de andere kant zijn er scholen met een te hoge voorziening onderhoud (acht scholen, marge € 13.000 tot € 117.000), dit komt ten goede aan de reserve van de school. Tenslotte zijn er scholen (vier, marge € 40.000 tot € 933.000) waarbij de voorziening volledig vrijvalt per 1 januari 2024 vanwege een wijziging naar activeren en afschrijven, geen sprake van eigendom van het gebouw of het in gebruik nemen van een nieuw pand. Vanwege deze aanzienlijke (boekhoudkundige) consequenties op schoolniveau is het nodig om de interne richtlijnen met betrekking tot het buffervermogen te herzien. Wat hiervan de consequenties op schoolniveau zijn is nog niet in kaart te brengen. Aangezien de meerjarenonderhoudsplannen actueel zijn, vormt het prijsaspect (bouwkosten) een gering risico.

- Ontwikkeling leerlingaantal

Bij het opstellen van de begroting wordt ieder jaar een leerlingprognose gemaakt. Aangezien het aantal leerlingen de belangrijkste bekostigingsindicator is, is het belangrijk dat deze zo goed mogelijk aansluit bij de (toekomstige) realisatie. De afgelopen jaren hebben we steeds te maken gehad met een groei van het leerlingaantal. Op 1 februari 2024 heeft Pallas veertien leerlingen minder dan één jaar eerder, terwijl er een groei van 34 leerlingen was geprognostiseerd. Dit heeft gevolgen voor de groei-bekostiging in 2024 en voor de bekostiging vanaf kalenderjaar 2025. Het financiële risico is in het voorjaar van 2024 in kaart gebracht en er is aan één school, welke onverwacht en veel terugloopt in leerlingaantal, een opdracht verstrekt om tot bezuiniging over te gaan per augustus 2024. Deze opdracht is niet in de begroting 2024 opgenomen, aangezien bij het opstellen ervan in november 2023 nog niet bekend was dat het aantal leerlingen aanzienlijk lager zou zijn. Bij het opstellen van de begroting 2025-2029 zal er meer vanuit het voorzichtigheidsprincipe uitgegaan worden bij het maken van een leerlingprognose.

- Personeelstekort

Tenslotte moet het personeelstekort niet onvermeld blijven als risico. Pallas probeert op verschillende manieren zichtbaar te zijn als aantrekkelijke werkgever, om zo potentiële medewerkers te boeien en te binden. Enkele voorbeelden: project Samen Opleidend Leren, aanbod professionalisering en deelname aan netwerken. De financiële impact van het personeelstekort is niet te berekenen; het kan leiden tot een hoger ziekteverzuim, lagere onderwijsresultaten, meer onrust op school, meer inhuur van derden etc. In het schooljaar 2022-2023 is een PSO-werkgroep aan de slag gegaan met dit thema. Dit heeft een vervolg gekregen in het schooljaar 2023-2024. Bovendien is dit punt expliciet opgenomen in het nieuwe strategisch beleidsplan 2024-2028. In de loop van 2024 zal er een besluit genomen worden welke (aanvullende) acties er uitgezet zullen gaan worden om (de

gevolgen van) het personeelstekort zoveel mogelijk te verkleinen én het aantrekkelijk werkgeverschap nader vorm en inhoud te geven.





## 5 Verantwoording van de financiën

Over het verslagjaar 2023 bedraagt het exploitatieresultaat € 498.000 (2022: +/- € 931.000) en is het verschil met de begroting +/- € 127.000 (2022: +/- € 929.000). Er vindt dus een toevoeging aan het eigen vermogen plaats. Uit de meerjarenbegroting blijkt dat onze (financiële) continuïteit gewaarborgd blijft. De jaarrekening 2023 geeft het volgende beeld (afgerond op € 1.000).

|                              | Realisatie        | Begroting         | Realisatie        |
|------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|
|                              | 2023              | 2023              | 2022              |
| <b>Baten</b>                 |                   |                   |                   |
| Rijksbijdragen               | 27.765.000        | 26.569.000        | 25.584.000        |
| Overige overheidsbijdragen   | 278.000           | 219.000           | 232.000           |
| Overige baten                | 1.274.000         | 1.216.000         | 1.249.000         |
| <b>Totaal baten</b>          | <b>29.318.000</b> | <b>28.003.000</b> | <b>27.065.000</b> |
| <b>Lasten</b>                |                   |                   |                   |
| Personeelslasten             | 24.330.000        | 23.412.000        | 22.454.000        |
| Afschrijvingen               | 662.000           | 724.000           | 568.000           |
| Huisvestingslasten           | 1.914.000         | 1.706.000         | 1.260.000         |
| Overige lasten               | 1.952.000         | 1.809.000         | 1.820.000         |
| <b>Totaal lasten</b>         | <b>28.858.000</b> | <b>27.651.000</b> | <b>26.101.000</b> |
| <b>Saldo baten en lasten</b> |                   |                   |                   |
| Financiële baten en lasten   | 38.000            | 19.000            | 32.000-           |
| <b>Exploitatieresultaat</b>  | <b>498.000</b>    | <b>371.000</b>    | <b>931.000</b>    |

### Analyse realisatie 2023 versus begroting

Rijksbijdragen (+ € 1.196.000), belangrijkste verschillen met de begroting:

- Indexering bekostiging € 909.000
- Groeibekostiging € 312.000
- Vrijval vanuit subsidie basisvaardigheden € 290.000 -/-
- Samenwerkingsverband € 184.000

In juli 2023 heeft er een generieke verhoging van de salarisschalen plaatsgevonden van 10%. Bij het opstellen van de begroting 2023 waren deze cao-aanpassingen nog niet bekend en derhalve niet verwerkt in de begroting. In de loop van 2023 heeft DUO de rijksbijdragen 2023 aangepast aan deze loonontwikkelingen. De indexering heeft geleid tot een aanzienlijk verschil tussen de gerealiseerde en de begrote rijksbijdragen. Bij het opstellen van de begroting 2023 is samen met de schoolleider de instroom over het schooljaar 2022-2023 beoordeeld. De groeibekostiging is desondanks hoger uitgevallen dan begroot.

In 2023 hebben drie scholen uitgaven gehad in het kader van het project 'basisvaardigheden'. Dit project staat budgettair neutraal in de jaarrekening: de inkomsten zijn gelijk (gemaakt) aan de uitgaven. De uitgaven zijn aanzienlijk lager uitgevallen dan begroot, de inkomsten dus ook. De resterende middelen (€ 432.000) blijven beschikbaar voor besteding in 2024. In 2023 is € 252.000 besteed aan dit doel, er was € 542.000 begroot. Eind 2023 heeft nog een school middelen voor het verbeteren van de basisvaardigheden ontvangen (€ 144.000), hier stonden in 2023 nog geen uitgaven tegenover, dit bedrag is dus nog volledig beschikbaar in de periode na 2023. De inhoudelijke verantwoording van dit project vindt grotendeels plaats in het jaarverslag over 2024. In 2022 heeft een aantal samenwerkingsverbanden een extra vergoeding toegekend aan de scholen in haar verband om de reserves terug te brengen. Dit betekende in 2022 een extra bate van € 65.000. Ook in 2023 hebben we extra uitkeringen ontvangen, dit keer ging het echter om een lager bedrag (van € 9.000). In dit verslagjaar hebben we voor een aantal projecten extra middelen ontvangen (hoogbegaafdheid, scholing), dit voor € 47.000. Tenslotte valt de omvang van de toekenning voor de zogenaamde zware

ondersteuning/arrangementen op, in totaal ontvingen we € 276.000 voor het kunnen bieden van extra ondersteuning.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies (+ € 59.000), belangrijkste verschillen:

Voor één van onze scholen ontvangen we een vergoeding vanwege doordecentralisatie van het schoolgebouw. De vergoeding is (vanwege indexering) € 32.000 hoger dan begroot. Eén school heeft een bijdrage van € 12.000 van de gemeente ontvangen voor een vakleerkracht gym, dat was niet begroot.

Overige baten (+ € 58.000), belangrijkste verschillen:

- Detachering personeel € 36.000
- Schenkingen € 44.000 -/-
- Overige baten € 75.000

De hogere detacheringsbaten komen met name voort uit de detachering van een medewerker van één school naar andere (vrijeschool-)onderwijsbesturen, dit om vaklessen euritmie te verzorgen. De ouderschenken zijn aanzienlijk lager dan begroot. Bij één school was het plan van aanwending niet van een akkoord van de PMR voorzien, zodat er geen schenkingen vanuit de Stichting Vrienden van Pallas overgemaakt konden worden. Voor deze school was een bedrag van € 43.000 aan schenkingen begroot. De overige baten bestaan onder andere uit (niet volledig begrote) opbrengsten jaarmarkten, donaties, subsidies RAP en promotiebeurs en gemeentelijke subsidie voor eerste inrichting.

Personeelslasten (+ € 918.000), belangrijkste verschillen:

- Lonen -/- uitkeringen € 833.000 (meer personeel, hogere GPL)
- Uitkeringen € 201.000 -/- (veelal niet begroot)
- Loonkosten derden € 343.000 (meer inhuur, zowel OP als DIR)
- Scholing € 140.000 -/- (te hoog begroot)
- Dotatie personele voorzieningen € 101.000 (te laag begroot)

Er is ca. 0,6 fte meer ingezet dan begroot (2022: 2,5 fte). Er is meer personeel voor vervanging van ziekte en zwangerschapsverlof ingezet. De inzet op projectformatie (NPO, basisvaardigheden) is lager dan begroot. Met name de cao-aanpassing van 10% per juli 2023 heeft voor de hogere loonkosten gezorgd. Deze inzet (formatie in loondienst) moet in samenhang met de loonkosten derden worden beschouwd, aangezien een deel van de vacatures op schoolleiders- en leerkrachtniveau tijdelijk is opgevuld door middel van het inhuren van externe medewerkers. De post loonkosten derden is overschreden o.a. vanwege de inhuur van interim-schoolleiders en leerkrachten en het inhuren van externe expertise in het kader van NPO. Er is evenals in 2022 veel minder aan scholing uitgegeven dan begroot. Ieder jaar blijkt dat de daadwerkelijke 'afname' van de (gemeenschappelijke) Pallasbeurs achterblijft bij de aanvragen; er is € 47.000 minder uitgegeven dan begroot. Scholingskosten van schoolleiders worden op gemeenschappelijk niveau gedragen, hier was € 70.000 voor begroot, de uitgaven zijn aanzienlijk lager (€ 15.000: verschil dus van € 55.000). Ook op schoolniveau wordt er minder aan scholing uitgegeven dan begroot (€ 36.000). Tenslotte, de dotatie aan de personele voorzieningen jubilea en duurzame inzetbaarheid is niet volledig begroot. Vanwege met name een aanpassing van de salarissen zijn de verplichtingen aanzienlijk hoger dan begroot. Zo is de verplichting voor wat betreft het ambtsjubileum omhoog gegaan van € 835 naar € 930 per medewerker. De (extra) dotatie aan de voorziening ambtsjubileum vanwege een cao-aanpassing was niet begroot. Tenslotte is de voorziening duurzame inzetbaarheid aangepast aan de uit de geldende cao af te leiden uurtarieven. Ultimo 2023 zijn de personele voorzieningen toereikend om aan de huidige verplichtingen te kunnen voldoen.

Afschrijvingen (- € 62.000)

In 2023 is er voor een (netto)bedrag van € 2.529.000 aan investeringen uitgegeven, begroot was € 3.102.000. Met name vanwege de lagere investeringen in inventaris en apparatuur is de afschrijving lager dan begroot.

Huisvestingslasten (+ € 208.000), belangrijkste verschillen:

- Dagelijks onderhoud € 78.000
- Energiekosten (gas en elektra) € 50.000
- Schoonmaakbedrijf € 27.000
- Huurkosten € 32.000



Bij het dagelijks onderhoud heeft zich een aantal incidenten voorgedaan in 2023. Zo zijn er niet-begrote kosten geweest voor asbestsanering, brandbeveiligingsmaatregelen en lekkages. Alhoewel er bij het opstellen van de begroting rekening was gehouden met een prijsstijging voor energie, is het begrote bedrag van € 272.000 niet voldoende gebleken. De verhoging van de kosten in verband met schoonmaak van schoolgebouwen en huur is niet voldoende begroot.

Overige lasten (+ € 143.000), belangrijkste verschillen:

- |                                     |              |
|-------------------------------------|--------------|
| • Onderwijsbureau                   | € 26.000     |
| • ICT-kosten (licenties en service) | € 56.000     |
| • Wervingskosten                    | € 27.000     |
| • Buitenschoolse activiteiten       | € 21.000     |
| • Verbruiksmateriaal onderwijs      | € 49.000 -/- |

De kosten voor de uitbesteding van de salaris- en personeelsadministratie zijn hoger dan begroot, dit vanwege indexering en een hogere doorbelasting in verband met het (hogere) aantal leerlingen en medewerkers. Het op een grotere schaal gebruikmaken van ICT in het primaire proces heeft tot gevolg dat de kosten voor licenties en netwerkkosten zijn toegenomen. De wervingsprocedure voor leden van de Raad van Toezicht en schoolleiders is extern belegd. In 2023 zijn er zes procedures geweest in dit kader, er waren vier procedures begroot. In de periode 2020-2022 zijn er minder activiteiten voor leerlingen geweest vanwege COVID-19. Mogelijk heeft dat ertoe geleid dat er in 2023 meer uitgaven voor buitenschoolse activiteiten zijn geweest dan begroot. Tenslotte is er veel minder uitgegeven aan verbruiksmateriaal. De uitgaven zijn ook lager dan in 2022, terwijl er juist € 28.000 meer in de begroting 2023 was opgenomen ten opzichte van 2022. Deze post is dus (veel) te hoog begroot.

Het verschil tussen de realisatie en de begroting bedraagt € 112.000. De volgende posten (> € 50.000) kunnen, in grote lijnen, als incidenteel worden aangemerkt.

**Baten**

|                                      |                  |
|--------------------------------------|------------------|
| Groeibekostiging                     | € 312.000        |
| Extra bijdragen samenwerkingsverband | € 184.000        |
| <b>Totaal incidentele baten</b>      | <b>€ 496.000</b> |

**Lasten**

|   |                  |
|---|------------------|
| Salarisverhoging niet gedekt door hogere rijksbijdrage        | PM               |
| Externe inhuur m.n. vervanging ziekte + interim-schoolleiding | € 343.000        |
| Dotatie personele voorzieningen                               | € 101.000        |
| <b>Totaal incidentele lasten</b>                              | <b>€ 444.000</b> |

Het saldo incidentele baten en lasten bedraagt (uitgaande van de posten met een omvang van meer dan € 50.000) € 52.000. Aangezien een deel van het resultaat niet te kwantificeren is vanwege het ontbreken van toereikende informatie, bijvoorbeeld het niet door de bekostiging gedekte deel van de salarismaatregelen, kunnen hier geen harde conclusies aan verbonden worden.

*Investerings- en financieringsbeleid*

In 2023 is voor een bedrag van € 2.529.000 geïnvesteerd (2022: € 651.000), er was een investeringsuitgave begroot van € 3.102.000. Budgethouders kunnen verplichtingen aangaan voor de investeringsomvang zoals deze in de vastgestelde en goedgekeurde begroting is opgenomen. Vanwege besluitvormingstrajecten die langer duren dan gepland en renovaties/nieuwbouwprojecten die veelal later worden opgeleverd, wordt er in zijn algemeenheid minder uitgegeven dan in de investeringsbegroting is opgenomen. De begrote investeringen betroffen voor een groot deel gebouwen/verbouwingen (€ 2.120.000), er is in de loop van 2023 voor een bedrag van € 1.986.000 aan investeringen in gebouwen/verbouwingen geactiveerd (€ 134.000 minder dan begroot). In 2023 is een aantal bouwprojecten (Rudolf Steiner Educare, Vuurvogel en Talander) afgerond en de gerenoveerde gebouwen zijn in gebruik genomen, de afschrijving ervan is dus in 2023 aangevangen. Voor de Zwaneridder was ook ingebruikname in 2023 voorzien, dit zal echter in 2024 plaatsvinden. Wanneer tot renovatie van een schoolgebouw wordt besloten, verwachten gemeenten steeds vaker een eigen bijdrage vanuit het schoolbestuur. Het deel dat wij vanuit de eigen middelen bijdragen, zal voor zover mogelijk worden besteed aan

duurzame investeringen. Zodoende zullen mogelijk de exploitatielasten na ingebruikname van het nieuwe of gerenoveerde gebouw lager zijn. In 2023 is ook geïnvesteerd in een bijgebouw van de Vuurvogel (€ 598.000), dat volledig in eigendom is van Pallas. Deze investering is geheel vanuit de eigen middelen gepleegd, hier stelt de gemeente geen krediet voor beschikbaar. Ten aanzien van inventaris en apparatuur zijn de investeringen aanzienlijk lager dan begroot (€ 343.000). Er is zowel minder geïnvesteerd in meubilair (€ 263.000) als in ICT (€ 92.000). Deze investeringen zullen zich alsnog in 2024 gaan voordoen en zijn dan ook in de begroting 2024 opgenomen. Tenslotte zijn ook de investeringen in leermiddelen achtergebleven, deze zijn € 111.000 lager dan begroot. Voor het doen van investeringen hoeven we geen leningen af te sluiten.

Vanuit de in de afgelopen jaren opgedane ervaring met renovatie- en nieuwbouwprojecten kunnen we de conclusie trekken dat er onvoldoende monitoring zit op de beheersing van de bouwkosten in relatie tot het beschikbare budget. Op dit punt zal het proces worden aangepast en hier zullen voorafgaand aan het project duidelijke afspraken over worden gemaakt met de betreffende projectbegeleider.

#### *Bestemming resultaat*

De in 2023 ontvangen NPO-subsidie is niet volledig besteed. Dit leidt ertoe dat het saldo van € 215.000 is toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPO. Deze reserve kan in 2024 en eventueel 2025 aangewend worden overeenkomstig het doel. De vanaf 2019 verantwoorde bestemmingsreserve huisvesting is de afgelopen jaren niet aangesproken en blijft de komende jaren beschikbaar voor uitgaven in het kader van huisvestingsvoorzieningen van de Meander in Nijmegen.

De overige private bestemmingsreserve is niet gemuteerd; het aanwijzen van private baten en lasten is op dit moment niet op een eenduidige wijze uit te voeren. In het financieel beleidsplan is in dit kader een actiepunt geformuleerd. Tot het moment dat er eenduidigheid komt, zal deze reserve van gelijke omvang blijven. Het exploitatiesaldo dat niet aan bestemmingsreserves wordt toegevoegd (€ 268.000) komt ten goede aan de algemene reserve.

#### **Financiële positie op balansdatum**

|                         | <b>31-12-2023</b> | <b>31-12-2022</b> |
|-------------------------|-------------------|-------------------|
| Materiële vaste activa  | 7.744.000         | 5.877.000         |
| Financiële vaste activa | 0                 | 0                 |
| Vlottende activa        | 9.747.000         | 9.933.000         |
| <b>Totaal activa</b>    | <b>17.491.000</b> | <b>15.810.000</b> |
| Eigen vermogen          | 7.878.000         | 7.380.000         |
| Voorzieningen           | 5.017.000         | 4.499.000         |
| Kortlopende schulden    | 4.596.000         | 3.932.000         |
| <b>Totaal passiva</b>   | <b>17.491.000</b> | <b>15.810.000</b> |

#### **Activa**

##### Materiële vaste activa (+ € 1.867.000 ten opzichte van verleden jaar)

De boekwaarde van de materiële vaste activa is aanzienlijk gestegen door de hoge omvang van de investeringen in gebouwen/verbouwingen in 2023.

##### Vlottende activa (- € 187.000)

De omvang van de vlottende activa werd in 2022 met name beïnvloed door de aanzienlijke omvang van de vooruitbetaalde huisvestingskosten (€ 2.779.000). In 2023 zijn drie gerenoveerde gebouwen in gebruik genomen en de eigen bijdrage is geactiveerd. De omvang van deze post houdt dus verband met de omvang van de materiële vaste activa. Ultimo 2023 bedraagt de omvang van de vooruitbetaalde huisvestingskosten € 485.000. De verwachting is dat deze in de loop van 2024 grotendeels zal komen te vervallen, aangezien er voor 2024 geen (nieuwe) renovatietrajecten zijn gepland. In 2023 is de post debiteuren (€ 534.000) hoger dan gebruikelijk. In

april 2024 zijn er diverse betalingen geweest en bedraagt het te vorderen saldo nog € 286.000. Het grootste deel (€ 207.000) betreft een aantal nog te ontvangen termijnen van Istia Kinderopvang in verband met de nieuwbouw van de Zwaneridder. De verwachting is dat deze in de loop van 2024 zullen worden geïnd. De post overlopende activa is hoger dan per ultimo 2022. Dit houdt grotendeels verband met het gegeven dat de ouderscheningen over de periode oktober tot en met december 2023 (€ 203.000) pas in 2024 aan Pallas zijn overgemaakt.

De vordering op OCW in verband met het betaalritmeverschil is met ingang van 2023 komen te vervallen. Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022-2023. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor Pallas neer op € 1.290.000.

Samen met circa 230 schoolbesturen heeft Pallas met juridische begeleiding vanuit advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, bezwaar gemaakt tegen de beschikkingen over de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. Wij vonden het gezien de financiële belangen en de relevante juridische vragen naar aanleiding van de beslissing op het bezwaar van de minister waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing op het bezwaar van de minister. De zitting bij de Rechtbank heeft in februari 2024 plaatsgevonden. De uitspraak wordt in juni 2024 verwacht.

Tenslotte, de omvang van de post liquide middelen is in 2023 met € 1.557.000 fors toegenomen ten opzichte van 2022. Dit is onder andere het gevolg van het toekennen van een aantal subsidies zoals basisvaardigheden en NPO en het achterblijven van uitgaven in dit kader (vanwege het personeelstekort).

## **Passiva**

### Eigen vermogen (+ € 498.000)

Het eigen vermogen is met € 483.000 toegenomen als gevolg van het positieve exploitatiesaldo over 2023.

### Voorzieningen (+ € 518.000)

De personele voorzieningen zijn in omvang toegenomen, zowel de voorziening jubilea als de voorziening duurzame inzetbaarheid. Dit heeft met name te maken met de verhoging van de cao-salarissen. De voorziening onderhoud is ook in omvang toegenomen. In het meerjarenonderhoudsplan was een uitgave van € 462.000 opgenomen, er is € 132.000 gerealiseerd. Vanwege het grote aantal bouw- en of verhuisprojecten dat loopt én dat nog op de planning staat, wordt er minder aan groot onderhoud uitgegeven dan in de meerjarenplanning is opgenomen. Bovendien zijn de onderhoudsplannen niet meer actueel. Zo stond in de meerjarenonderhoudsplanning een uitgave voor de Vuurvogel in 2023 van € 178.000 voor groot onderhoud, dit is uiteraard niet uitgegeven vanwege de algehele renovatie van het pand afgelopen periode. In de loop van 2023 zijn voor nagenoeg alle schoolgebouwen in (economisch en/of juridisch) eigendom nieuwe onderhoudsplannen gemaakt. De financiële consequenties als gevolg van het tot de beschikking hebben van geactualiseerde plannen én de wijziging van de verslaggevingsregels vanaf 2024 met betrekking tot groot onderhoud, zijn op stichtingsniveau gering. De dotatie aan de voorziening onderhoud kan ca. € 97.000 lager worden en de omvang van de voorziening is per 1 januari 2024 ca. € 169.000 te hoog. De verschillen op schoolniveau zijn echter groot.

Op basis hiervan kan gesteld worden dat de voorziening voor cyclisch groot onderhoud op stichtingsniveau per ultimo 2023 (meer dan) toereikend is.

### Kortlopende schulden (+ € 665.000)

Eind 2023 staan de nog niet bestede subsidies 'basisvaardigheden' op de balans, het gaat hierbij om een bedrag van € 576.000 en heeft betrekking op een viertal scholen. Drie scholen hebben in 2022 hiertoe een beschikking ontvangen. De uitvoering van het plan dat door deze scholen is opgesteld vindt deels plaats in 2023 en de eerste helft van 2024. De subsidie valt vrij in de periode dat zich ook de kosten zullen voordoen. Eén school heeft eind 2023 een beschikking ontvangen en zal de subsidie in 2024 en deels in 2025 gaan besteden. Andere grote posten die zijn verantwoord als kortlopende schulden hebben te maken met het SOL-project, vooruitontvangen SWV-bijdragen, zij-instroom subsidie, verbetering ventilatie en subsidie voor de eerste inrichting. Het hogere aantal personeelsleden en het hogere cao-loon zorgt voor een grotere verplichting in het kader van loonheffing, pensioenen, vakantiegeld en sociale en pensioenpremies.

### *Begroting*

De begrotingsopzet voor 2023 is het voortzetten van de binnen Pallas gebruikelijke begrotingssystematiek inclusief de vooruitblik voor de komende jaren op basis van een conservatieve leerlingprognose.

### *Kengetallen*

Van de financiële kentallen liggen de liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit boven de in het PO gebruikelijke signaleringswaarden, zie ook paragraaf A7 Kengetallen en grafieken. In 2023 ligt het weerstandsvermogen vanwege de relatief grote omvang van de materiële vaste activa onder de signaleringswaarde. Gezien de sterke liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit achten wij onze vermogenspositie toereikend.

De afgelopen jaren is er vanuit de maatschappij steeds meer aandacht gekomen voor een mogelijke te hoge omvang van de reserves van onderwijsinstellingen en samenwerkingsverbanden. In 2021 is er daartoe een nieuw kengetal geïntroduceerd door OCW, welke een signaal afgeeft voor de aanwezigheid van mogelijk bovenmatige publiek eigen vermogen. De omvang van het publieke eigen vermogen bedraagt per einde 2023 € 4.902.000 . De signaleringsgrens ligt voor Stichting Pallas op € 11.001.000; er is dus geen signaal dat ons publiek eigen vermogen te hoog zou zijn.



## 6 Continuïteitsparagraaf

### 6.1 Financieel toekomstperspectief

#### Exploitatierkening in meerjarig perspectief

| Exploitatierkening (* € 1.000)          |               |               |               |               |               |
|---|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
|   | 2024          | 2025          | 2026          | 2027          | 2028          |
| <b>Baten</b>                            |               |               |               |               |               |
| Rijksbijdrage                           | 28.461        | 27.575        | 28.049        | 28.471        | 29.073        |
| Overige overheidsbijdragen              | 271           | 260           | 260           | 260           | 260           |
| Overige baten                           | 1.228         | 1.162         | 1.147         | 1.141         | 1.118         |
| <b>Totaal baten</b>                     | <b>29.960</b> | <b>28.997</b> | <b>29.456</b> | <b>29.873</b> | <b>30.452</b> |
| <b>Lasten</b>                           |               |               |               |               |               |
| Personeelslasten                        | 25.145        | 24.689        | 25.029        | 25.477        | 25.732        |
| Afschrijvingen                          | 869           | 940           | 929           | 852           | 760           |
| Huisvestingslasten                      | 1.782         | 1.756         | 1.737         | 1.712         | 1.695         |
| Overige lasten                          | 1.995         | 1.970         | 1.975         | 1.980         | 1.977         |
| <b>Totaal lasten</b>                    | <b>29.791</b> | <b>29.355</b> | <b>29.670</b> | <b>30.020</b> | <b>30.164</b> |
| <b>Saldo gewone bedrijfsvoering</b>     | <b>169</b>    | <b>-358</b>   | <b>-214</b>   | <b>-147</b>   | <b>288</b>    |
| <b>Saldo financiële bedrijfsvoering</b> | <b>55</b>     | <b>55</b>     | <b>55</b>     | <b>55</b>     | <b>55</b>     |
| <b>Totaal resultaat</b>                 | <b>224</b>    | <b>-303</b>   | <b>-159</b>   | <b>-92</b>    | <b>343</b>    |

In de begroting 2024-2028 voorzien wij opnieuw een groei in het aantal leerlingen dat onze scholen gaat bezoeken. Momenteel (voorjaar 2024) zijn er gesprekken gaande om in het schooljaar 2024-2025 een dislocatie van Meander in Nijmegen Noord te starten, welke een jaar later verder zal gaan als een zelfstandige school. Daarnaast zijn er verkennende gesprekken geweest met een vrijeschool in onze regio, wat mogelijk op termijn zou kunnen betekenen dat deze school zich bij Pallas gaat aansluiten. Deze ontwikkelingen zijn nog niet in de begroting 2024-2029 tot uitdrukking gebracht. Op het moment dat duidelijk zal zijn dat de dislocatie in Nijmegen Noord van start zal gaan, zal er een (pro forma) begroting voor deze locatie worden opgesteld, welke (financiële) richting geeft aan de betreffende budgethouder/schoolleider.

Onlangs is gebleken dat de geprognostiseerde leerlinggroei per 1 februari 2024 niet is behaald, er zijn 48 leerlingen minder dan begroot. Dit heeft uiteraard gevolgen voor de bekostiging 2025 en latere jaren, ook heeft dit gevolgen voor de groeibekostiging in 2024. Het financiële effect ervan is in beeld gebracht en er zijn aanvullende maatregelen genomen (i.c. aan één school is een opdracht verstrekt om de begrote lasten weer in lijn te laten zijn met de (lagere) toekomstige baten).

#### Balans in meerjarig perspectief

| Balans (* € 1.000)         |              |              |              |              |              |              |
|----------------------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
|                            | 2023         | 2024         | 2025         | 2026         | 2027         | 2028         |
| <b>Activa</b>              |              |              |              |              |              |              |
| Materiële vaste activa     | 7.744        | 9.056        | 8.848        | 8.272        | 7.600        | 7.490        |
| Financiële vaste activa    | 0            | 0            | 0            | 0            | 0            | 0            |
| <b>Totaal vaste activa</b> | <b>7.744</b> | <b>9.056</b> | <b>8.848</b> | <b>8.272</b> | <b>7.600</b> | <b>7.490</b> |

|                                |               |               |               |               |               |               |
|--------------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| Vorderingen                    | 1.460         | 476           | 476           | 476           | 476           | 476           |
| Liquide middelen               | 8.286         | 7.096         | 7.090         | 7.599         | 8.277         | 8.832         |
| <b>Totaal vlottende activa</b> | <b>9.747</b>  | <b>7.572</b>  | <b>7.566</b>  | <b>8.075</b>  | <b>8.753</b>  | <b>9.308</b>  |
| <b>Totaal activa</b>           | <b>17.491</b> | <b>16.628</b> | <b>16.414</b> | <b>16.347</b> | <b>16.353</b> | <b>16.798</b> |
| <b>Passiva</b>                 |               |               |               |               |               |               |
| Algemene reserve (publiek)     | 3.523         | 4.676         | 4.823         | 4.664         | 4.572         | 4.915         |
| Bestemmingsreserve (publiek)   | 1.379         | 450           | 0             | 0             | 0             | 0             |
| Bestemmingsreserve privaat     | 2.976         | 2.976         | 2.976         | 2.976         | 2.976         | 2.976         |
| <b>Totaal eigen vermogen</b>   | <b>7.878</b>  | <b>8.102</b>  | <b>7.799</b>  | <b>7.640</b>  | <b>7.548</b>  | <b>7.891</b>  |
| Personeelsvoorziening          | 349           | 366           | 385           | 404           | 424           | 445           |
| Onderhoudsvoorziening          | 4.668         | 4.501         | 4.501         | 4.501         | 4.501         | 4.501         |
| <b>Totaal voorzieningen</b>    | <b>5.017</b>  | <b>4.867</b>  | <b>4.886</b>  | <b>4.905</b>  | <b>4.925</b>  | <b>4.946</b>  |
| Crediteuren                    | 840           | 840           | 840           | 840           | 840           | 840           |
| Belastingen en sociale premies | 1.033         | 1.085         | 1.139         | 1.196         | 1.256         | 1.318         |
| Pensioenen                     | 301           | 316           | 332           | 348           | 366           | 384           |
| Overig kortlopend              | 2.422         | 1.418         | 1.418         | 1.418         | 1.418         | 1.418         |
| <b>Totaal overige passiva</b>  | <b>4.596</b>  | <b>3.659</b>  | <b>3.729</b>  | <b>3.802</b>  | <b>3.879</b>  | <b>3.961</b>  |
| <b>Totaal passiva</b>          | <b>17.491</b> | <b>16.628</b> | <b>16.414</b> | <b>16.347</b> | <b>16.353</b> | <b>16.798</b> |

De komende jaren zullen verschillende ontwikkelingen een (mogelijk) effect hebben op de balansposten.

- In 2024 zal de post materiële vaste activa nog toenemen vanwege de ingebruikname van een nieuw schoolgebouw en de in dit kader aan te schaffen meubilair, ICT, speelvoorzieningen etc. Bij toekomstige renovaties gaan we ervan uit dat de eigen bijdragen voor aanpassing van het schoolgebouw minimaal zullen zijn.
- De vorderingen zullen waarschijnlijk afnemen, einde 2023 staan er diverse grote vorderingen open die waarschijnlijk in 2024 zullen worden voldaan.
- De bestemmingsreserve NPO kan nog tot medio 2025 aangewend worden voor uitgaven in overeenstemming met het doel van de regeling. In bovenstaand overzicht is ervan uitgegaan dat de uitgaven zich nog zullen voordoen tot medio 2025 en dat het saldo per ultimo 2023 in de daaropvolgende 1,5 jaar zal worden aangesproken.
- Er is verondersteld dat de private reserves niet zullen worden aangesproken.
- Als de nieuw te openen locatie in Nijmegen Noord wordt doorgedecentraliseerd, komt het pand in eigendom van Stichting Pallas. Dit heeft een effect op de omvang van de materiële vaste activa. Mogelijk zal hier externe financiering voor moeten worden aangetrokken, dan zal er ook een effect zijn op de omvang van de (langlopende) schulden.
- Met ingang van 2024 moet de voorziening onderhoud gebaseerd zijn op de zogenaamde componentenmethode. Per 1 januari 2024 zal de omvang van de voorziening € 4.501.000 moeten bedragen. Er is nog geen berekening gemaakt voor wat betreft de benodigde omvang van de voorziening groot onderhoud in de jaren daarna. De omvang is derhalve op eenzelfde niveau gehouden.
- De posten die verband houden worden verondersteld jaarlijks met 5% te stijgen vanwege loonsverhogingen. Hierbij is te denken aan personeelsvoorziening, belastingen en sociale premies en pensioenen.
- In 2023 is een deel van de subsidie als kortlopende schuld op de balans verantwoord. Hierbij is te denken aan de subsidie basisvaardigheden, SOL, zij-instroom en ventilatie. De komende periode zullen deze subsidies vrijvallen ten gunste van de exploitatie.



- Vanaf augustus 2022 komen de WW-uitkeringslasten van medewerkers voor 50% ten laste van de voormalige werkgevers. We kunnen nog niet op een betrouwbare wijze ramen welke toekomstige verplichtingen ons in dit kader te wachten staan. Het deels neerleggen van de uitkeringskosten bij werkgevers zal leiden tot een verlaging van de premie die we betalen aan het participatiefonds. Op dit moment leggen we nog geen voorziening voor toekomstige uitkeringslasten aan. Wellicht is het later mogelijk om een betrouwbare raming van deze lasten te maken en kan op basis daarvan een voorziening worden gevormd. De financiële gevolgen van deze wijziging vallen tot op heden mee, we schatten het risico op dit moment in als laag.

## Financiële positie

| Kengetallen  | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | signalerings-<br>waarde |
|--|------|------|------|------|------|------|-------------------------|
| Solvabiliteit 1<br><i>EV/totale passiva</i>                  | 45%  | 49%  | 48%  | 47%  | 46%  | 47%  | < 30%                   |
| Weerstandvermogen 1<br><i>(EV-MVA)/Rijksbijdrage</i>         | 0%   | -3%  | -4%  | -2%  | 0%   | 1%   | < 5%                    |
| Weerstandvermogen 2<br><i>EV/totale baten</i>                | 27%  | 27%  | 27%  | 26%  | 25%  | 26%  | n.v.t.                  |
| Liquiditeit<br><i>vlottende activa/vlottende<br/>passiva</i> | 212% | 207% | 203% | 212% | 226% | 235% | < 75%                   |
| Rentabiliteit<br><i>resultaat/totale baten</i>               | 2%   | 1%   | -1%  | -1%  | 0%   | 1%   | 3 jaar negatief         |

Met uitzondering van het weerstandsvermogen 1 is er geen signalering van toepassing met betrekking tot de kengetallen. Ook het kengetal 'mogelijk bovenmatig vermogen' leidt bij ons niet tot een signalering. Het weerstandsvermogen 1 wordt in grote mate beïnvloed door de hoge boekwaarde van het materieel vast actief en is in onze situatie dan ook niet goed bruikbaar. Gezien de overige kengetallen, zijn wij van oordeel dat de toekomst van Pallas vanuit financieel oogpunt gezien voldoende geborgd is. Dit laat onverlet dat we de komende jaren de financiële risico's goed moeten blijven monitoren en zo nodig maatregelen moeten treffen. Bij het bespreken van de diverse documenten die ons ter beschikking staan, zoals de jaarrekening en de begroting met de verschillende gremia (RvT, GMR en PSO) komen de risico's en de voor Pallas wenselijke kengetallen aan bod.

## 6.2 Risico's en onzekerheden, administratieve organisatie

De financiële administratie en de personeels- en salarisadministratie van Stichting Pallas zijn ondergebracht bij Onderwijsbureau Twente (ObT). Samen met de medewerkers van dit bureau is de planning en controlcyclus verder in de organisatie ingebed. De (financiële) cyclus bestaat uit achtereenvolgens een kaderbrief met daarin de uitgangspunten van de begroting voor het volgende kalenderjaar plus de begroting voor staf/bestuur en gemeenschappelijke activiteiten, een meerjarenbegroting, de jaarbegroting, de uitgebreide management-rapportages (marap) en de jaarrekening. In de marap komen diverse onderwerpen aan bod, waarbij deze zo zijn gekozen dat er een integraal beeld ontstaat van de school. De schoolleider legt door middel van de schoolmarap horizontaal verantwoording af aan team en MR en verticaal aan de bestuurder. De bestuurder legt op stichtingsniveau verantwoording af aan de Raad van Toezicht, de GMR en het PSO. Naast het afleggen van verantwoording, biedt het inzicht dat de marap geeft de budgethouder de mogelijkheid om -daar waar nodig- (tijdig) bij te sturen. De vaste onderdelen in de marap zijn: financiën (incl. prognose), personele bezetting, verzuim, leerlingen en speerpunten van beleid. Ter ondersteuning aan het proces van monitoring van de gestelde doelen is in 2023 een dashboard geïmplementeerd. Op de gebieden leerlingen (aantallen en resultaten), personeel (omvang, verzuim, samenstelling) en financiën (exploitatie, investeringen en balans) hebben belanghebbenden inzicht in de actuele stand van zaken aangaande deze onderwerpen. Hierbij dient vermeld te worden dat met ingang van 2024 gebruik wordt gemaakt van een ander pakket voor de personeels- en salarisadministratie. Dit heeft tot gevolg dat de import in het dashboard niet meer goed verloopt, zodat op het

gebied van personeel het dashboard niet meer goed bruikbaar is. We streven ernaar om dit in het voorjaar van 2024 op te (laten) lossen.

De regie en aansturing van de cyclus ligt bij de bestuurder, met ondersteuning van de controller en de financieel medewerker. Naast het gegeven dat er cyclisch en planmatig gewerkt wordt ter borging van de continuïteit, zijn er maatregelen getroffen in het kader van het borgen van een rechtmatige besteding van de middelen. Er is een procuratieregeling van toepassing en de systemen zijn ingericht op basis van een autorisatieschema. Op deze wijze is functiescheiding ook systeemtechnisch doorgevoerd.

Jaarlijks vindt voorafgaand aan de begrotingscyclus een inventarisatie van de risico's plaats. Hierbij worden zowel externe als interne risico's gedetecteerd en -voor zover mogelijk- gekwantificeerd. Deze inventarisatie is nu nog een activiteit welke voornamelijk door staf en bestuur wordt uitgevoerd. In het financieel beleidsplan is een actiepuntpunt opgenomen in het kader van het opzetten van een (breder) risicomanagementsysteem. Het opstellen ervan was voorzien in 2023, echter vanwege een andere prioritering is hier nog geen gevolg aan gegeven. De afgelopen jaren hebben echter wel bewezen dat het risicomanagementsysteem niet alle risico's in kaart kan brengen (identificeren) en het mogelijk gevolg ervan kan inschatten (impact kwantificeren); het risico op een pandemie en het gevolg daarvan op de organisatie zal door veel organisaties niet als risico zijn onderkend.

Per deelgebied (onderwijs & kwaliteit, personeel & professionalisering, huisvesting & facilitaire zaken en financieel) zijn de risico's en onzekerheden beschreven, deze zijn terug te vinden in hoofdstuk 4.

## A7 Kengetallen en grafieken

| Kengetallen                   | Signaleringsgrens PO | 2019        | 2020         | 2021         | 2022         | 2023         |
|-------------------------------|----------------------|-------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| <b>Financiële kengetallen</b> |                      |             |              |              |              |              |
| Liquiditeit (current ratio)   | < 0,75               | 2,26        | 2,04         | 2,17         | 2,53         | 2,12         |
| Liquiditeit (absolute omvang) | < € 100.000          | € 4.616.290 | € 4.117.630  | € 7.434.480  | € 6.727.610  | € 8.285.150  |
| Solvabiliteit 1               | < 30%                | 52%         | 47%          | 44%          | 47%          | 45%          |
| Solvabiliteit 2               | < 30%                | 78%         | 76%          | 72%          | 75%          | 74%          |
| Rentabiliteit                 | 3 jaar negatief      | 0%          | -3%          | 3%           | 3%           | 2%           |
| Weerstandsvermogen            | < 5%                 | 1%          | -2%          | 3%           | 6%           | 0%           |
| Publiek eigen vermogen        |                      | € 3.321.090 | € 2.687.440  | € 3.473.050  | € 4.404.090  | € 4.901.910  |
| Signaleringswaarde            |                      | € 6.054.210 | € 6.436.110  | € 6.467.000  | € 6.852.270  | € 11.010.360 |
| Bovenmatig eigen vermogen     | >= € 0               | € 0         | -€ 2.733.120 | -€ 3.748.670 | -€ 2.993.950 | -€ 6.108.450 |
| Kapitalisatiefactor           |                      | 35%         | 32%          | 40%          | 41%          | 38%          |

### Toelichting

*Liquiditeit (current ratio): vlottende activa / kortlopende schulden*

Geeft aan in welke mate de instelling aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen.

*Liquiditeit (absolute omvang): saldo liquide middelen*

De absolute omvang van de liquide middelen.

*Solvabiliteit 1: eigen vermogen / totaal passiva*

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

*Solvabiliteit 2: (eigen vermogen + voorzieningen) / totaal passiva*

Geeft aan op welke wijze de bezittingen, op de actiefzijde van de balans, zijn gefinancierd.

*Rentabiliteit: resultaat / totale baten*

Geeft aan welk deel van de totale baten over blijft na aftrek van de lasten.

*Weerstandsvermogen: (eigen vermogen -/- materiële vaste activa) / Rijksbijdragen OCW*

Is de verhouding tussen het eigen vermogen minus de materiële vaste activa en de omvang van de Rijksbijdragen.

*Publiek eigen vermogen: (totale eigen vermogen -/- private reserves)*

Betreft het totale eigen vermogen minus eventueel aanwezige private reserves.

*Signaleringswaarde: (0,5 x aanschafwaarde gebouwen x 1,27) + boekwaarde resterende mva + (omvangafhankelijke rekenfactor x*

De signaleringswaarde berekent het normatieve publieke vermogen van de stichting. Als het werkelijke publieke

eigen vermogen hoger is dan de signaleringsgrens, is dit een signaal dat er mogelijk sprake is van bovenmatig

eigen vermogen. Het getal in de tabel laat het verschil zien tussen het normatieve en werkelijke publieke

vermogen. Een positief getal betekent dat er sprake is van bovenmatig eigen vermogen.

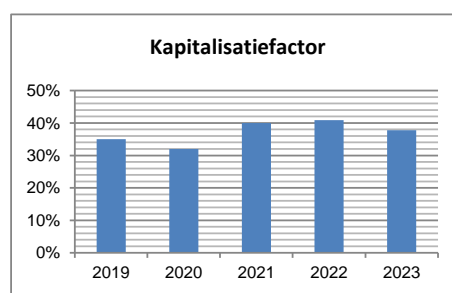
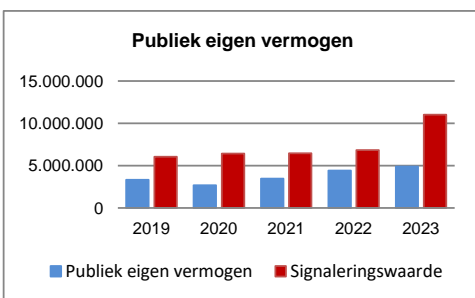
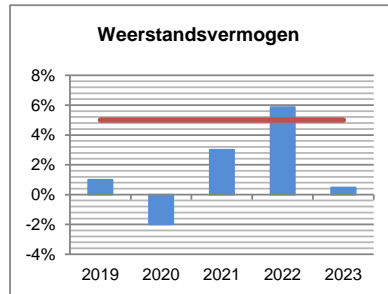
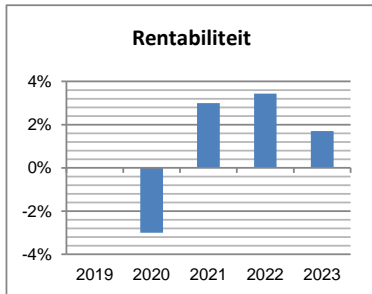
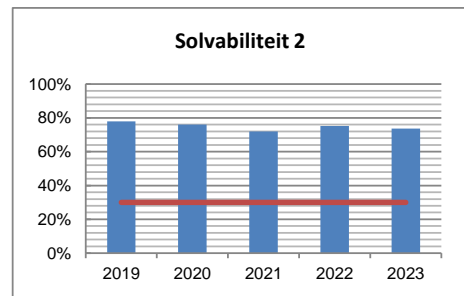
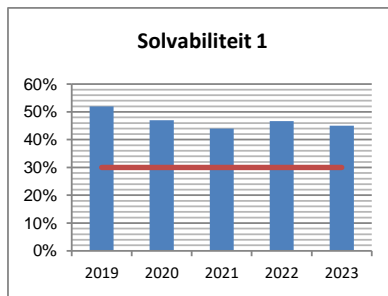
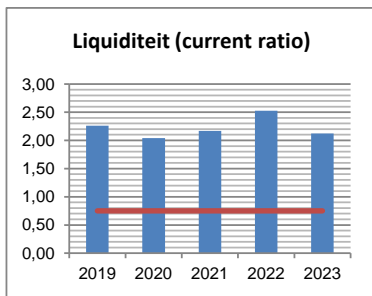
*Bovenmatig eigen vermogen: werkelijk publiek vermogen -/- normatief publiek vermogen*

Geeft de omvang van het bovenmatige vermogen weer.

*Kapitalisatiefactor: (balans -/- gebouwen en terreinen) / totale baten*

Meet het verband tussen het kapitaal dat een bestuur gebruikt voor haar activiteiten en de inkomsten.

## A7 Kengetallen en grafieken vervolg



## Kengetallen en grafieken vervolg

| Kengetallen                      | Signaleringsgrens PO | 2019     | 2020     | 2021     | 2022     | 2023     |
|----------------------------------|----------------------|----------|----------|----------|----------|----------|
| <b>Ratio's</b>                   |                      |          |          |          |          |          |
| Personele lasten / Rijksbijdrage | >= 95%               | 89%      | 93%      | 87%      | 87%      | 88%      |
| Personele lasten / Totale baten  | >= 90%               | 83%      | 87%      | 82%      | 82%      | 83%      |
| Eigen vermogen / Totale baten    | -                    | 29%      | 26%      | 27%      | 27%      | 27%      |
| Personele lasten / Totale lasten | -                    | 83%      | 85%      | 84%      | 85%      | 84%      |
| Salarislasten per FTE            | -                    | € 65.660 | € 70.180 | € 69.211 | € 74.767 | € 79.763 |
| Personeelslasten per FTE         | -                    | € 72.446 | € 76.152 | € 75.437 | € 81.568 | € 87.165 |

### Toelichting

#### *Personele lasten / Rijksbijdrage*

Geeft aan in hoeverre een instelling de gelden van het Rijk aanwendt voor personele lasten.

#### *Personele lasten / Totale baten*

Geeft aan in hoeverre een instelling de totale inkomsten aanwendt voor personele lasten.

#### *Eigen vermogen / Totale baten*

Deze ratio geeft een indicatie van het risicomanagement bij de instelling.

#### *Personele lasten / Totale lasten*

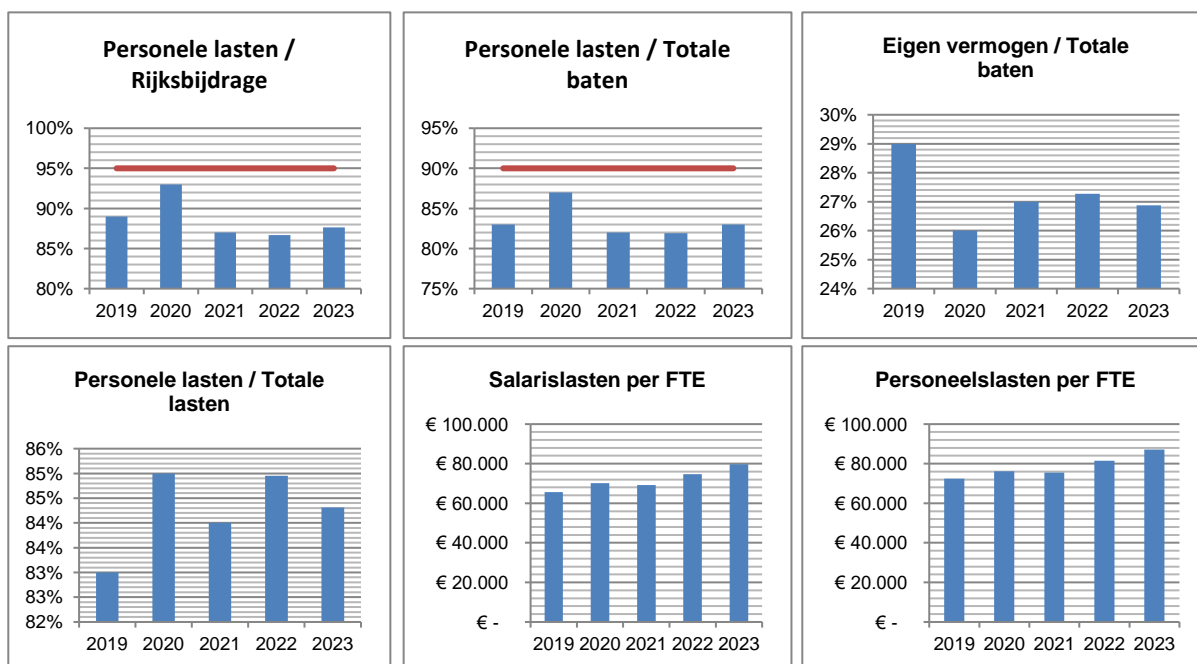
Geeft aan hoeveel de instelling uitgeeft aan personele lasten. Dit is met name trendmatig een belangrijk signaal.

#### *Salarislasten per FTE*

Geeft aan wat de salarislasten zijn per FTE.

#### *Personeelslasten per FTE*

Geeft aan wat de totale personele lasten per FTE zijn.



## A8 Instellingsgegevens

### Algemene gegevens

Bestuursnummer : 41246  
Naam instelling : Stichting Pallas

Adres : Bronkhorstsingel 11  
Postcode : 5403 NA  
Plaats : Uden  
Telefoon : 041-3230008  
E-mailadres : [info@stichtingpallas.nl](mailto:info@stichtingpallas.nl)

Contactpersoon : Sandra Pennings  
Telefoon : 041-3230008

### Instellingscodes

00CU : De Zilverlinde  
04AZ : Johannesschool Vrije School Tiel  
04BT : Vrijeschool Christophorus  
04EC : Rudolf Steiner Educare  
04FX : Vrijeschool De Strijene  
06TT : Vrije school De Zevenster  
06UF : Vrijeschool De Zwaneridder  
06UK : Vrije School Peelland  
06XR : Vrijeschool De Driestroom  
07CC : Vrijeschool Tiliander  
07CP : Bernard Lievegoed School  
09NZ : Vrijeschool Meander  
09PH : De Vuurvogel  
21NB : De Vrije School Brabant  
22NL : Vrije School Helianthus Heerlen  
22NL01 : Talander  
31FJ : t Kleurenbos  
31VX : Waldorf Wertha



## B Jaarrekening



# Stichting Pallas

## B1 Grondslagen

### Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving dit betreft, Richtlijn 660 Onderwijsinstellingen. Deze bepalingen zijn verder van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover deze op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien deze voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

### Continuïteit

De in de onderhavige jaarrekening gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

### Activiteiten

Stichting Pallas voert het bevoegd gezag voor 18 vrije scholen voor basisonderwijs, verspreid over Midden en Zuid Nederland. De Stichting verzorgt onderwijs voor leerlingen van 4 tot en met 12 jaar. Het onderwijs is geïnspireerd op de pedagogische inzichten vanuit de antroposofie.

### Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire bestuursleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van Stichting Pallas en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder

normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

### Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2022 zijn waar nodig, geherrubriceerd teneinde vergelijking met de cijfers van 2023 mogelijk te maken.

### Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

### Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

### Operational leasing

Bij de stichting kunnen leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden is, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in het exploitatieoverzicht over de looptijd van het contract.

## Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

### Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de

vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief. Over terreinen en grond wordt niet afgeschreven. De gehanteerde activagrens bedraagt € 500.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn:

| Categorie                | Termijn |
|--------------------------|---------|
| Gebouwen                 | 40 jaar |
| Gebouwdelen/verbouwingen | 20 jaar |
| Schoolmeubilair          | 10 jaar |
| Inventaris en apparatuur | 5 jaar  |
| ICT                      | 3 jaar  |
| Leer- en hulpmiddelen    | 5 jaar  |

### **Investeringsubsidies**

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

### **Financiële vaste activa**

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de stichting geheel of ten dele instaat voor schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorzieningen voor oninbaarheid.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen.

De leningen en vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

De onder de financiële vaste activa opgenomen obligaties (beursgenoteerd en niet-beursgenoteerd), die niet behoren tot een handelsportefeuille en die worden aangehouden tot het einde van de looptijd worden gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs. Wanneer de marktwaarde lager is dan de geamortiseerde kostprijs, wordt een bijzondere

waardevermindering verantwoord. Het verlies als gevolg van de bijzondere waardevermindering wordt in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs. Een terugname van een bijzondere waardevermindering geschiedt tot maximaal de geamortiseerde kostprijs die zou zijn bepaald als geen sprake zou zijn geweest van een bijzondere waardevermindering.

### **Bijzondere waardevermindering van vaste activa**

De stichting beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Een bijzonder waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in het exploitatieoverzicht. Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

### **Vorderingen**

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

### **Liquide middelen**

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Indien middelen niet ter vrije beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden. Eventuele rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder de schulden aan kredietinstellingen onder de kortlopende schulden.

### **Algemene Reserve**

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de stichting. Deze wordt opgebouwd uit de resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de gerealiseerde baten en de werkelijk gemaakte lasten. In geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht.

### **Bestemmingsreserves**

Hieronder zijn opgenomen de reserves die bedoeld zijn voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden, waarbij om die reden door het bestuur een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht. De gehanteerde bestemmingsreserves zijn uit private en publieke middelen verkregen.

### **Voorzieningen**

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

In afwijking van hoofdstuk 212 Materiële vaste activa, paragraaf 4, alinea 451, van de richtlijnen voor de jaarverslaglegging is het voor onderwijsinstellingen voor de boekjaren 2019 t/m 2023 toegestaan de jaarlijkse toevoegingen aan de voorziening groot onderhoud te bepalen op basis van het voorgenomen groot onderhoud gedurende de gehele planperiode van het groot onderhoud op het niveau van het onderwijsband gedeeld door het aantal jaren waaruit deze planperiode bestaat, voor zover deze methode reeds in 2017 werd toegepast en indien is gewaarborgd dat de voorziening groot onderhoud gedurende de planperiode niet op enig moment negatief wordt. Stichting Pallas maakt van deze overgangsregeling gebruik.

### **Voorziening ambtsjubileum**

Op basis van Richtlijn 271 van de Raad van de Jaarverslaggeving is een voorziening opgenomen voor verplichtingen uit hoofde van toekomstige uitkeringen bij ambtsjubilea voor personeelsleden.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans en gemiddelde salarisstijging. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht. Bij het contant maken is een rente van 1% als disconteringsvoet gehanteerd.

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is bepaald op basis van € 930 per FTE per jaareinde. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

### **Voorziening Duurzame Inzetbaarheid**

Deze voorziening is gevormd ter dekking van (mogelijke) aanwending van de door het personeel opgebouwde spaarverlof rechten. Bij het bepalen van de voorziening duurzame inzetbaarheid zijn we er van uitgegaan dat alle spaarders hun verlof zullen gaan opnemen.

### **Onderhoudsvoorziening**

Deze voorziening wordt gevormd ter dekking van groot planmatig onderhoud. Dagelijks onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van het exploitatieoverzicht gebracht. De meerjarenonderhoudsvoorziening is gevormd op basis van dotaties en verminderd met uitgaven voor groot onderhoud.

### **Schulden**

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

## Grondslagen voor de bepaling van het exploitatieoverzicht

### Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege ontvangen (normatieve) bijdrage OCW, overige OCW subsidies en overige overheidsbijdragen, alsmede de van derden ontvangen overige bijdragen. De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

### Personele lasten

Onder de personele lasten worden de lasten opgenomen van de personeelsleden die in dienst zijn van de rechtspersoon, alsmede de overige personele lasten die betrekking hebben op onder andere het inhuren van extra personeel, scholingskosten en bedrijfsgezondheidszorg.

### Pensioenen

De onderwijsinstelling heeft haar pensioenregeling ondergebracht bij bedrijfstakpensioenfonds ABP. De pensioenverplichtingen uit de regeling worden gewaardeerd volgens de 'verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in het exploitatieoverzicht verantwoord.

Voor bestaande verplichtingen (anders dan de te betalen premies) jegens de pensioenuitvoerder en/of werknemers wordt een voorziening opgenomen (indien relevant).

Ultimo 2023 en 2022 waren er voor de stichting geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. Ultimo 2022 was de beleidsdekkingsgraad van het ABP 110,9%. De beleidsdekkingsgraad eind 2023 is 113,9%. De overheid eist een beleidsdekkingsgraad van 104,2% of hoger. Hiermee voldoet de beleidsdekkingsgraad aan de minimale vereisten van de toezichthouder.

### Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Indien een schattingswijziging plaatsvindt

van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

### Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop deze betrekking hebben.

### Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende ontvangen en betaalde rente-ontvangsten en -uitgaven van uitgegeven en ontvangen leningen en overige kredietfaciliteiten.

## Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Ontvangen en betaalde interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

## B2 Balans per 31 december 2023

(na bestemming van het resultaat over 2023)

| 1          | Activa                         | 2023              | 2022              |
|------------|--------------------------------|-------------------|-------------------|
|            | <b>Vaste activa</b>            |                   |                   |
| <u>1.2</u> | <u>Materiële vaste activa</u>  |                   |                   |
| 1.2.1      | Gebouwen en terreinen          | 6.423.530         | 4.744.390         |
| 1.2.2      | Inventaris en apparatuur       | 1.137.180         | 994.470           |
| 1.2.3      | Andere vaste bedrijfsmiddelen  | 163.040           | 132.720           |
| 1.2.4      | In uitvoering                  | 20.040            | 5.440             |
| 1.2        | Materiële vaste activa         | 7.743.790         | 5.877.020         |
|            | <b>Totaal vaste activa</b>     | <b>7.743.790</b>  | <b>5.877.020</b>  |
|            | <b>Vlottende activa</b>        |                   |                   |
| <u>1.5</u> | <u>Vorderingen</u>             |                   |                   |
| 1.5.1      | Debiteuren                     | 534.060           | 71.930            |
| 1.5.2      | Ministerie OCW                 | 1.960             | 76.940            |
| 1.5.7      | Overige vorderingen            | 96.680            | 132.830           |
| 1.5.8      | Overlopende activa             | 827.630           | 2.922.240         |
| 1.5        | Vorderingen                    | 1.460.330         | 3.203.940         |
| <u>1.7</u> | <u>Liquide middelen</u>        |                   |                   |
| 1.7.1      | Kassen                         | 1.300             | 1.830             |
| 1.7.2      | Banken                         | 8.285.150         | 6.727.610         |
| 1.7        | Liquide middelen               | 8.286.450         | 6.729.440         |
|            | <b>Totaal vlottende activa</b> | <b>9.746.780</b>  | <b>9.933.380</b>  |
|            | <b>Totaal activa</b>           | <b>17.490.570</b> | <b>15.810.400</b> |



| 2          | Passiva                          | 2023              | 2022              |
|------------|----------------------------------|-------------------|-------------------|
| <u>2.1</u> | <u>Eigen vermogen</u>            |                   |                   |
| 2.1.1      | Algemene Reserve                 | 3.523.220         | 3.240.750         |
| 2.1.2      | Bestemmingsreserve publiek       | 1.378.690         | 1.163.340         |
| 2.1.3      | Bestemmingsreserve privaat       | 2.976.010         | 2.976.010         |
| 2.1        | Eigen vermogen                   | 7.877.920         | 7.380.100         |
| <u>2.2</u> | <u>Voorzieningen</u>             |                   |                   |
| 2.2.1      | Personeelsvoorzieningen          | 348.860           | 250.750           |
| 2.2.3      | Overige voorzieningen            | 4.667.740         | 4.248.020         |
| 2.2        | Voorzieningen                    | 5.016.600         | 4.498.770         |
| <u>2.4</u> | <u>Kortlopende schulden</u>      |                   |                   |
| 2.4.2      | Vooruitontvangen gelden          | 10.430            | -                 |
| 2.4.3      | Crediteuren                      | 829.320           | 438.400           |
| 2.4.4      | Ministerie van OCW               | 120.000           | 174.620           |
| 2.4.7      | Belastingen en premies soc.verz. | 1.033.130         | 931.960           |
| 2.4.8      | Schulden terzake pensioenen      | 301.100           | 261.530           |
| 2.4.9      | Overige kortlopende schulden     | 660.370           | 544.610           |
| 2.4.10     | Overlopende passiva              | 1.641.700         | 1.580.410         |
| 2.4        | Kortlopende schulden             | 4.596.050         | 3.931.530         |
|            | <b>Totaal passiva</b>            | <b>17.490.570</b> | <b>15.810.400</b> |

### B3 Exploitatieoverzicht 2023

| 3   | Baten                                    | Realisatie<br>2023 | Begroting<br>2023 | Realisatie<br>2022 |
|-----|--|--------------------|-------------------|--------------------|
| 3.1 | Rijksbijdragen OCW                       | 27.765.120         | 26.568.680        | 25.584.130         |
| 3.2 | Overige overheidsbijdragen en -subsidies | 278.280            | 219.000           | 231.600            |
| 3.5 | Overige baten                            | 1.274.120          | 1.215.750         | 1.248.990          |
|     | <b>Totaal baten</b>                      | <b>29.317.520</b>  | <b>28.003.430</b> | <b>27.064.720</b>  |
| 4   | Lasten                                   | Realisatie<br>2023 | Begroting<br>2023 | Realisatie<br>2022 |
| 4.1 | Personeelslasten                         | 24.329.790         | 23.412.110        | 22.173.510         |
| 4.2 | Afschrijvingen                           | 661.790            | 724.160           | 567.840            |
| 4.3 | Huisvestingslasten                       | 1.913.970          | 1.706.140         | 1.539.660          |
| 4.4 | Overige lasten                           | 1.952.070          | 1.808.690         | 1.820.340          |
|     | <b>Totaal lasten</b>                     | <b>28.857.620</b>  | <b>27.651.100</b> | <b>26.101.350</b>  |
|     | <b>Saldo baten en lasten</b>             | <b>459.900</b>     | <b>352.330</b>    | <b>963.370</b>     |
| 5   | Financiële baten en lasten               |                    |                   |                    |
| 5.1 | Financiële baten                         | 42.070             | 50.000            | 90                 |
| 5.5 | Financiële lasten                        | 4.150              | 31.180            | 32.420             |
|     | <b>Saldo financiële baten en lasten</b>  | <b>37.920</b>      | <b>18.820</b>     | <b>32.330-</b>     |
|     | <b>Totaal resultaat</b>                  | <b>497.820</b>     | <b>371.150</b>    | <b>931.040</b>     |

## B4 Kasstroomoverzicht over 2023

| Kasstroomoverzicht over 2023                          | Referentie | 2023              | 2022             |
|---|------------|-------------------|------------------|
| <b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>        |            |                   |                  |
| Saldo baten en lasten                                 |            | 459.900           | 963.370          |
| Aanpassingen voor:                                    |            |                   |                  |
| - Afschrijvingen                                      | 4.2        | 661.790           | 567.840          |
| - Mutaties voorzieningen                              | 2.2        | 517.830           | 404.080          |
| Veranderingen in vlottende middelen:                  |            |                   |                  |
| - Vorderingen (-/-)                                   | 1.5        | 1.743.610         | 1.878.060-       |
| - Kortlopende schulden                                | 2.4        | 664.520           | 110.870-         |
| <b>Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties</b>         |            | <b>4.047.650</b>  | <b>53.640-</b>   |
| - Ontvangen interest                                  | 5.1        | 42.070            | 90               |
| - Betaalde interest (-/-)                             | 5.5        | 4.150             | 32.420           |
|   |            | 37.920            | 32.330-          |
| <b>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</b> |            | <b>4.085.570</b>  | <b>85.970-</b>   |
| <b>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>         |            |                   |                  |
| Correctie in uitvoering                               | 1.1        |                   | 14.740           |
| (Des)investeringen materiële vaste activa (-/-)       | 1.2        | 6.929.560-        | 651.100-         |
| Subsidie materiële vaste activa                       | 1.2        | 4.401.000         | 17.290           |
| <b>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</b>  |            | <b>2.528.560-</b> | <b>619.070-</b>  |
| <b>Mutatie liquide middelen</b>                       |            |                   |                  |
|   |            | <b>1.557.010</b>  | <b>705.040-</b>  |
| Beginstand liquide middelen                           | 1.7        | 6.729.440         | 7.434.480        |
| Mutatie liquide middelen                              | 1.7        | 1.557.010         | 705.040-         |
| <b>Eindstand liquide middelen</b>                     |            | <b>8.286.450</b>  | <b>6.729.440</b> |

## B5 Toelichting op de balans per 31 december 2023

| 1 Activa   | 1.2.1                 | 1.2.2                    | 1.2.3                      | 1.2.4                        | Totaal            |
|--|-----------------------|--------------------------|----------------------------|------------------------------|-------------------|
| <b>1.2 Materiële vaste activa</b>                  | Gebouwen en terreinen | Inventaris en apparatuur | Andere vaste bedr.middelen | In uitvoering en vooruitbet. |                   |
| Aanschafprijs                                      | 6.845.740             | 2.616.380                | 352.280                    | 5.440                        | 9.908.560         |
| Correctie in uitvoering                            | -                     | -                        | -                          | -                            | 88.720-           |
| Investeringsubsidies                               | 141.880-              | 2.840-                   | -                          | -                            | 144.720-          |
| Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen | 1.959.470             | 1.619.070                | 219.560                    | -                            | 3.798.100         |
| <b>Stand per 1 januari 2023</b>                    | <b>4.744.390</b>      | <b>994.470</b>           | <b>132.720</b>             | <b>5.440</b>                 | <b>5.877.020</b>  |
| <b>Mutaties 2023</b>                               |                       |                          |                            |                              |                   |
| Investeringen                                      | 6.374.490             | 456.140                  | 84.330                     | 14.600                       | 6.929.560         |
| Investeringsubsidies                               | 4.388.850-            | 12.150-                  | -                          | -                            | 4.401.000-        |
| Desinvesteringen                                   | 302.490-              | -                        | -                          | -                            | 302.490-          |
| Afschrijvingen                                     | 306.500               | 301.280                  | 54.010                     | -                            | 661.790           |
| Terugboeking cumulatieve afschrijvingen            | 302.490               | -                        | -                          | -                            | 302.490           |
| <b>Saldo mutaties</b>                              | <b>10.456.840</b>     | <b>167.010</b>           | <b>30.320</b>              | <b>14.600</b>                | <b>10.668.770</b> |
| Aanschafprijs                                      | 12.917.740            | 3.072.520                | 436.610                    | 20.040                       | 16.446.910        |
| Investeringsubsidies                               | 4.530.730-            | 14.990-                  | -                          | -                            | 4.545.720-        |
| Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen | 1.963.480             | 1.920.350                | 273.570                    | -                            | 4.157.400         |
| <b>Stand per 31 december 2023</b>                  | <b>6.423.530</b>      | <b>1.137.180</b>         | <b>163.040</b>             | <b>20.040</b>                | <b>7.743.790</b>  |

| 1          | Flottende activa                     | 2023             | 2022             |
|------------|--------------------------------------|------------------|------------------|
| <b>1.5</b> | <b><u>Vorderingen</u></b>            |                  |                  |
| 1.5.1      | Debiteuren                           | 534.060          | 71.930           |
|            | Ministerie van OCW                   | 1.960            | 75.710           |
|            | Te vorderen personele bekostiging    | -                | 1.670            |
|            | Te vorderen materiële instandhouding | -                | 150-             |
|            | Te vorderen P&A                      | -                | 290-             |
| 1.5.2      | Ministerie van OCW                   | 1.960            | 76.940           |
|            | Overige vorderingen                  | 96.680           | 132.830          |
| 1.5.7      | Overige vorderingen                  | 96.680           | 132.830          |
|            | Overlopende activa                   | 224.000          | 11.410           |
|            | Vooruitbetaalde kosten               | 119.060          | 130.670          |
|            | Vooruitbetaalde huisvestingskosten   | 484.570          | 2.779.170        |
|            | Verrekening fietsplan                | -                | 990              |
| 1.5.8      | Overlopende activa                   | 827.630          | 2.922.240        |
|            | <b>Totaal vorderingen</b>            | <b>1.460.330</b> | <b>3.203.940</b> |

De vorderingen hebben per einde 2023 en 2022 een looptijd korter dan een jaar.

| 1.7   | Liquide middelen               | 2023             | 2022             |
|-------|--------------------------------|------------------|------------------|
| 1.7.1 | Kassen                         | 1.300            | 1.830            |
| 1.7.2 | Banken                         | 8.285.150        | 6.727.610        |
|       | <b>Totaal liquide middelen</b> | <b>8.286.450</b> | <b>6.729.440</b> |

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de onderwijsinstelling.

| 2          | Passiva                                  | Mutaties 2023    |                      |                  | Stand per 31-12-2023 |
|------------|--|------------------|----------------------|------------------|----------------------|
|            |  | Saldo 1-1-2023   | Bestemming resultaat | Overige mutaties |                      |
| <b>2.1</b> | <b><u>Eigen vermogen</u></b>             |                  |                      |                  |                      |
| 2.1.1      | Algemene Reserve                         | 3.240.750        | 282.470              | -                | 3.523.220            |
| 2.1.2      | Bestemmingsreserve (publiek)             | 1.163.340        | 215.350              | -                | 1.378.690            |
| 2.1.3      | Bestemmingsreserve huisvesting (privaat) | 1.386.880        | -                    | -                | 1.386.880            |
| 2.1.3      | Bestemmingsreserve overige (privaat)     | 1.589.130        | -                    | -                | 1.589.130            |
|            | <b>Totaal eigen vermogen</b>             | <b>7.380.100</b> | <b>497.820</b>       | <b>-</b>         | <b>7.877.920</b>     |

| 2.2   | <u>Voorzieningen</u>               | Stand per 1-1-2023 | Mutaties 2023  |                |          | Stand per 31-12-2023 |
|-------|------------------------------------|--------------------|----------------|----------------|----------|----------------------|
|       |                                    |                    | Dotaties       | Onttrekkingen  | Vrijval  |                      |
| 2.2.1 | <i>Personeelsvoorzieningen</i>     |                    |                |                |          |                      |
|       | Voorziening jubilea                | 211.380            | 62.930         | 27.860         | -        | 246.450              |
|       | Voorziening duurzame inzetbaarheid | 39.370             | 63.040         | -              | -        | 102.410              |
|       |                                    | 250.750            | 125.970        | 27.860         | -        | 348.860              |
| 2.2.3 | <i>Overige voorzieningen</i>       |                    |                |                |          |                      |
|       | Onderhoudsvoorziening              | 4.248.020          | 551.950        | 132.230        | -        | 4.667.740            |
|       |                                    | 4.248.020          | 551.950        | 132.230        | -        | 4.667.740            |
|       | <b>Totaal voorzieningen</b>        | <b>4.498.770</b>   | <b>677.920</b> | <b>160.090</b> | <b>-</b> | <b>5.016.600</b>     |

|                                      | Onderverdeling saldo per<br>31-12-2023 |                  | Stand per<br>31-12-2023 |
|--------------------------------------|--|------------------|-------------------------|
|                                      | < 1 jaar                               | > 1 jaar         |                         |
| 2.2.1 <i>Personeelsvoorzieningen</i> |  |                  |                         |
| Voorziening jubilea                  | 19.539                                 | 226.911          | 246.450                 |
| Voorziening duurzame inzetbaarheid   | 19.750                                 | 82.660           | 102.410                 |
| 2.2.3 <i>Overige voorzieningen</i>   |  |                  |                         |
| Onderhoudsvoorziening                | 584.230                                | 4.083.510        | 4.667.740               |
| <b>Totaal</b>                        | <b>623.519</b>                         | <b>4.393.081</b> | <b>5.016.600</b>        |

| <b>2.4</b> | <b>Kortlopende schulden</b>                         | <b>2023</b>      | <b>2022</b>      |
|------------|---|------------------|------------------|
| 2.4.2      | Vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen<br>OHW | 10.430           | -                |
| 2.4.3      | Crediteuren   | 829.320          | 438.400          |
| 2.4.4      | Ministerie van OCW                                  | 120.000          | 174.620          |
|            | Afdr. / inh. loonheffing                            | 1.000.010        | 931.960          |
|            | Afdr. / inh. Participatiefonds                      | 33.120           | -                |
| 2.4.7      | Belastingen en premies sociale verzekeringen        | 1.033.130        | 931.960          |
|            | Afdr. / inh. ABP                                    | 301.100          | 261.530          |
| 2.4.8      | Schulden terzake pensioenen                         | 301.100          | 261.530          |
|            | Overige kortlopende schulden                        | 649.260          | 521.400          |
|            | Netto salarissen                                    | 11.490           | 20.870           |
|            | Personeels-/Steun-/Soc.fonds                        | 190              | 2.340            |
|            | Contributies  | 570-             | -                |
| 2.4.9      | Overige kortlopende schulden                        | 660.370          | 544.610          |
|            | Overlopende passiva                                 | 6.950            | 55.450           |
|            | Te betalen vakantie-uitkering                       | 759.490          | 676.370          |
|            | Te betalen bindingstoelage                          | 77.550           | 75.700           |
|            | Overige subsidies OCW/niet geoormerkt               | 797.710          | 772.890          |
| 2.4.10     | Overlopende passiva                                 | 1.641.700        | 1.580.410        |
|            | <b>Totaal kortlopende schulden</b>                  | <b>4.596.050</b> | <b>3.931.530</b> |

De kortlopende schulden hebben per einde 2023 en 2022 een looptijd korter dan een jaar.



## Model G. Verantwoording subsidies

G1. Subsidies waarbij het eventueel niet aangewende deel van de subsidie, mits de activiteiten volledig zijn uitgevoerd, kan worden besteed aan andere activiteiten waarvoor bekostiging wordt verstrekt.

| Omschrijving   | Toewijzing<br>Kenmerk  | Datum      | De activiteiten zijn ultimo verslagjaar conform<br>de subsidiebeschikking geheel uitgevoerd en<br>afgerond |
|--|------------------------|------------|--|
| Samen Opleidend leren                                  | OS-2019-C-013          | 4-12-19    | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1102759-1              | 30-11-20   | J  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1052372-1              | 28-02-20   | J  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1165369-1              | 27-07-21   | J  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1166088-1 / 126142     | 27-07-21   | J  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1308459-1              | 17-11-22   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1288292-1 / 227639965  | 25-10-22   | J  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1308474-1 / 228339993  | 17-11-22   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1212467-1 / 133439998  | 21-01-22   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1288175-1 / 227639971  | 25-10-22   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1279349-1 / 218539994  | 1-08-22    | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1278162-1 / 134090     | 20-07-22   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1278162-1 / 134894     | 20-07-22   | O  |
| Verbetering basisvaardigheden                          | VBV22-PO-0853          | 11-11-22   | O  |
| Verbetering basisvaardigheden                          | VBV22-PO-5011          | 11-11-22   | O  |
| Verbetering basisvaardigheden                          | VBV22-Bo-0010          | 11-11-22   | O  |
| Impuls en innovatie bewegingsonderwijs                 | IIB210107              | 13-11-21   | O  |
| Impuls en innovatie bewegingsonderwijs                 | IIB220085              |            | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350430-01 / 139377    | 23-08-23   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350430-01 / 141931    | 23-08-23   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350144-01 / 140127    | 23-08-23   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1351193-01 / 139377    | 21-09-23   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1353341-01 / 141931    | 23-10-23   | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350795-01 / 316439968 | 23-8-2023  | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350826-01 / 316439965 | 23-8-2023  | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350821-01 / 316439967 | 23-8-2023  | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1350834-01 / 316439966 | 23-8-2023  | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1373659-01 / 327639972 | 22-11-2023 | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1373594-01 / 327539993 | 22-11-2023 | O  |
| Lerarenbeurs voor scholing en zij-instromers 2009-2017 | 1373704-01 / 327539991 | 22-11-2023 | O  |
| Verbetering basisvaardigheden                          | VBV23P-R2-PO-0028      | 30-11-2023 | O  |

## Model G. Verantwoording subsidies vervolg

G2B. Subsidies die uitsluitend mogen worden aangewend voor het doel waarvoor de subsidie is verstrekt, doorlopend tot in een volgend verslagjaar.

| Omschrijving                              | Toewijzing<br>Kenmerk | Datum    | Bedrag<br>toewijzing | Ontvangen<br>t/m vorig<br>verslagjaar | Totale<br>subsidiabele<br>kosten t/m<br>vorig<br>verslagjaar | Saldo per 1<br>januari<br>verslagjaar | Ontvangen in<br>verslagjaar | Subsidiabele<br>kosten in<br>verslagjaar | Saldo per 31<br>december<br>verslagjaar |
|---|-----------------------|----------|----------------------|---------------------------------------|--|---------------------------------------|-----------------------------|--|---|
|   |                       |          | €                    | €                                     | €  | €                                     | €                           | €  | €                                       |
| Maatwerkregeling Ventilatie op scholen *  | VENT-V-220007         | 16-03-23 | 691.040              | -                                     | -  | -                                     | 691.040                     | 597.082                                  | 93.958                                  |
| Maatwerkregeling Ventilatie op scholen ** | VENT-V-230026         | 29-06-23 | 447.119              | -                                     | -  | -                                     | 447.119                     | 447.119                                  | -                                       |
| <b>* Doorlopend na 31 december 2023</b>   |                       |          | <b>1.138.159</b>     | <b>-</b>                              | <b>-</b>   | <b>-</b>                              | <b>1.138.159</b>            | <b>1.044.201</b>                         | <b>93.958</b>                           |
| <b>** Afgerond per 31 december 2023</b>   |                       |          |                      |                                       |  |                                       |                             |  |   |

## B6 Niet in de balans opgenomen verplichtingen (passief)/niet uit de balans blijvende rechten (actief)

| Contractpartij/Leverancier | Diensten  | Uitgaven |         | Opmerking  |
|----------------------------|-----------|----------|---------|--|
|                            |           | 2022     | 2023    |  |
| PCI                        | Kopiëren  | 24.420   | 39.370  | Contract vanaf februari 2020 tot 1 februari 2025     |
| Loyalis                    | Personeel | 76.280   | 71.510  | Premie 2023, contract tot 1 januari 2024             |
| BVS                        |           | 113.730  | 132.330 | Mantelovereenkomst schooljaar 2022/2023 en 2023/2024 |
| WVM                        |           | 30.620   | 33.600  | Arbo, contract onbepaalde tijd                       |
| SGVVS                      | ICT       | 40.300   | 56.010  | Afname ict-diensten                                  |
| VVS                        | Overige   | 45.540   | 47.760  | Lidmaatschap vereniging voor Vrije scholen           |

### Duurzame inzetbaarheid

In de CAO PO zijn afspraken gemaakt over de duurzame inzetbaarheid (hoofdstuk 8A) en is de BAPO-regeling vervallen. De CAO-regelingen betreffende de duurzame inzetbaarheid, geven medewerkers recht op een basisbudget van 40 uur. Daarnaast is vanaf 57 jaar het sparen van ouderenverlof mogelijk en is er sprake van een overgangsregeling BAPO voor medewerkers vanaf 56 jaar. Uit inventarisatie blijkt dat er enkele medewerkers gebruik zijn gaan maken van sparen met betrekking tot duurzame inzetbaarheid, er is derhalve een voorziening getroffen.

Bezwaarprocedure. De vordering op OCW in verband met het betaallritmeverschil is met ingang van 2023 komen te vervallen. Bij de overgang van de oude naar de nieuwe bekostigingssystematiek zijn schoolbesturen door de regelgeving en besluitvorming van de minister met een probleem geconfronteerd. Waar de schoolbesturen in een (school)jaar normaal gesproken 100% aan bekostiging ontvangen, is dat in de overgang naar de nieuwe bekostigingssystematiek circa 93% voor het schooljaar 2022-2023. Schoolbesturen in de PO-sector werden daardoor in de periode augustus tot en met december 2022 door de minister met circa 7% gekort op hun bekostiging. Dit komt voor Pallas neer op € 1.290.000. Samen met circa 230 schoolbesturen heeft Pallas met juridische begeleiding vanuit advocatenkantoor Stibbe en gecoördineerd vanuit de PO-Raad, bezwaar hebben gemaakt tegen de beschikkingen over de laatste vijf maanden van 2022. Dit bezwaar is op 30 november 2022 door de minister ongegrond verklaard. Wij vonden het gezien de financiële belangen en de relevante juridische vragen naar aanleiding van de beslissing op het bezwaar van de minister waard om de kwestie aan een onafhankelijke partij, zijnde de bestuursrechter, voor te leggen. Daarom hebben wij besloten om gezamenlijk een beroep bij de rechtbank Midden-Nederland in te stellen tegen de beslissing op het bezwaar van de minister. De zitting bij de Rechtbank heeft in februari 2024 plaatsgevonden. De uitspraak wordt medio juni 2024 verwacht.

## B7 Toelichting op de exploitatierekening over 2023

| 3          | Baten  | Realisatie<br>2023 | Begroting<br>2023 | Realisatie<br>2022 |
|------------|--|--------------------|-------------------|--------------------|
| <b>3.1</b> | <b><u>Rijksbijdragen OCW</u></b>                       |                    |                   |                    |
| 3.1.1      | Rijksbijdragen OCW                                     | 26.511.040         | 25.251.950        | 24.671.070         |
| 3.1.2      | Overige subsidies OCW                                  | 433.840            | 680.000           | 197.930            |
| 3.1.4      | Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV            | 820.240            | 636.730           | 715.130            |
|            | <b>Totaal</b>  | <b>27.765.120</b>  | <b>26.568.680</b> | <b>25.584.130</b>  |
|            | <i>Specificatie</i>                                    |                    |                   |                    |
| 3.1.1      | <i>Rijksbijdragen OCW</i>                              |                    |                   |                    |
|            | Rijksbijdragen personeel OCW                           | 26.511.040         | 25.251.950        | 21.774.170         |
|            | Rijksbijdragen materieel OCW                           | -                  | -                 | 2.896.900          |
|            | <b>Totaal</b>  | <b>26.511.040</b>  | <b>25.251.950</b> | <b>24.671.070</b>  |
|            | <i>Specificatie</i>                                    |                    |                   |                    |
|            | <u>Rijksbijdragen OCW</u>                              |                    |                   |                    |
|            | Personele bekostiging/Reguliere bekostiging            | 25.083.640         | 24.175.750        | 16.802.450         |
|            | Personele bekostiging groei                            | 555.990            | 243.800           | 520.500            |
|            | Personele- en arbeidsmarktbeleid                       | -                  | -                 | 4.107.890          |
|            | Overgangsbekostiging                                   | 507.380            | 490.080           | -                  |
|            | Materiële instandhouding regulier                      | -                  | -                 | 2.875.930          |
|            | Materiële instandhouding groei                         | -                  | -                 | 20.980             |
|            | Aanvullende onderwijsachterstandenbeleid               | 8.820              | -                 | 13.660             |
|            | Bijz bek. prof. en begel. starters en schooll.         | 355.210            | 342.320           | 329.660            |
|            | Subtotaal  | <b>26.511.040</b>  | <b>25.251.950</b> | <b>24.671.070</b>  |
| 3.1.2      | <i>Overige subsidies OCW</i>                           |                    |                   |                    |
|            | Subsidie voor studieverlof                             | 4.680              | -                 | 9.840              |
|            | Subsidie zij-instroom                                  | 69.390             | 75.000            | 74.330             |
|            | Subsidie basisvaardigheden                             | 251.890            | 542.000           | -                  |
|            | Opleidingsschool Samen Opleidend leren                 | 25.920             | 27.700            | 39.660             |
|            | Bijz bek. asiel. en vreemdelingen                      | 49.670             | 26.000            | 57.760             |
|            | Bewegingsonderwijs                                     | 32.290             | 9.300             | 16.340             |
|            | <b>Totaal</b>  | <b>433.840</b>     | <b>680.000</b>    | <b>197.930</b>     |
| <b>3.2</b> | <b><u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u></b> |                    |                   |                    |
| 3.2.1      | Gemeentelijke bijdragen                                | 276.850            | 217.000           | 226.980            |
| 3.2.2      | Overige overheidsbijdragen en -subsidies               | 1.430              | 2.000             | 4.620              |
|            | <b>Totaal</b>  | <b>278.280</b>     | <b>219.000</b>    | <b>231.600</b>     |
| <b>3.5</b> | <b><u>Overige baten</u></b>                            |                    |                   |                    |
| 3.5.1      | Verhuur  | 343.830            | 347.350           | 303.970            |
| 3.5.2      | Detachering personeel                                  | 132.220            | 96.100            | 64.190             |
| 3.5.3      | Schenking  | 613.340            | 657.100           | 702.200            |
| 3.5.5      | Ouderbijdragen   | 22.280             | 19.200            | 22.360             |
| 3.5.6      | Overige  | 162.450            | 96.000            | 156.270            |
|            | <b>Totaal</b>  | <b>1.274.120</b>   | <b>1.215.750</b>  | <b>1.248.990</b>   |

| 4          | Lasten                         | Realisatie<br>2023 | Begroting<br>2023 | Realisatie<br>2022 |
|------------|--------------------------------|--------------------|-------------------|--------------------|
| <b>4.1</b> | <b><u>Personeelslasten</u></b> |                    |                   |                    |
| 4.1.1      | Lonen en salarissen            | 22.532.080         | 21.699.560        | 20.532.840         |
| 4.1.2      | Overige personele lasten       | 2.065.900          | 1.780.050         | 1.848.780          |
| 4.1.3      | Af: uitkeringen                | 268.190-           | 67.500-           | 208.110-           |
|            | <b>Totaal</b>                  | <b>24.329.790</b>  | <b>23.412.110</b> | <b>22.173.510</b>  |

*Uitsplitsing*

|       |                            |                   |                   |                   |
|-------|----------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|
| 4.1.1 | <i>Lonen en salarissen</i> |                   |                   |                   |
|       | Brutolonen en salarissen   | 17.184.200        | 16.190.340        | 15.730.930        |
|       | Sociale lasten             | 2.829.510         | 2.717.990         | 2.514.100         |
|       | Pensioenpremies            | 2.518.370         | 2.791.230         | 2.287.810         |
|       | <b>Totaal</b>              | <b>22.532.080</b> | <b>21.699.560</b> | <b>20.532.840</b> |

|       |                                   |                  |                  |                  |
|-------|-----------------------------------|------------------|------------------|------------------|
| 4.1.2 | <i>Overige personele lasten</i>   |                  |                  |                  |
|       | Reiskosten (woon- werkverkeer)    | 84.440           | 75.350           | 85.660           |
|       | Dienstreizen                      | 60.500           | 58.400           | 48.280           |
|       | Gratificaties                     | 27.860           | -                | 28.090           |
|       | Verhuiskosten                     | 4.640            | -                | 7.630-           |
|       | Part.fnds ww-kosten               | 5.490            | -                | -                |
|       | Personeel niet in loondienst *    | 1.088.050        | 744.600          | 871.810          |
|       | Vrijwilligersvergoeding           | 51.140           | 53.800           | 53.180           |
|       | Onderzoeken/begeleidingsdienst    | 45.460           | 87.400           | 70.160           |
|       | Dotatie personele voorzieningen   | 125.960          | 25.200           | 69.990           |
|       | Scholing                          | 350.620          | 490.900          | 357.480          |
|       | Personeels- en arbeidsmarktbeleid | 59.500           | 49.000           | 56.820           |
|       | Arbo-dienstverlening              | 87.580           | 87.200           | 94.320           |
|       | Overige                           | 74.660           | 108.200          | 120.620          |
|       | <b>Totaal</b>                     | <b>2.065.900</b> | <b>1.780.050</b> | <b>1.848.780</b> |

\* 2022 verschuiving personeel niet in loondienst naar schoonmaakkosten

| Gemiddeld aantal FTE's              | 2023          | 2022          |
|-------------------------------------|---------------|---------------|
| - Directie                          | 15,61         | 16,52         |
| - Onderwijzend Personeel            | 192,21        | 189,67        |
| - Onderwijs Ondersteunend Personeel | 71,30         | 65,65         |
|                                     | <b>279,12</b> | <b>271,84</b> |

| 4.2   | <u>Afschrijvingen</u>    | Realisatie<br>2023 | Begroting<br>2023 | Realisatie<br>2022 |
|-------|--------------------------|--------------------|-------------------|--------------------|
| 4.2.2 | Gebouwen                 | 306.500            | 307.380           | 270.060            |
| 4.2.3 | Inventaris en apparatuur | 301.280            | 348.240           | 251.970            |
| 4.2.5 | Leermiddelen             | 54.010             | 68.540            | 45.810             |
|       | <b>Totaal</b>            | <b>661.790</b>     | <b>724.160</b>    | <b>567.840</b>     |

| <b>4.3</b> | <b><u>Huisvestingslasten</u></b> | <b>Realisatie<br/>2023</b> | <b>Begroting<br/>2023</b> | <b>Realisatie<br/>2022</b> |
|------------|----------------------------------|----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| 4.3.1      | Huur                             | 180.740                    | 148.400                   | 166.590                    |
| 4.3.3      | Onderhoud                        | 210.210                    | 135.900                   | 175.850                    |
| 4.3.4      | Energie en water                 | 388.560                    | 326.360                   | 232.940                    |
| 4.3.5      | Schoonmaakkosten *               | 459.420                    | 428.000                   | 345.650                    |
| 4.3.6      | Heffingen                        | 49.950                     | 60.730                    | 49.830                     |
| 4.3.7      | Dotatie onderhoudsvoorzieningen  | 551.950                    | 551.950                   | 503.200                    |
| 4.3.8      | Overige huisvestingslasten       | 73.140                     | 54.800                    | 65.600                     |
|            | <b>Totaal</b>                    | <b>1.913.970</b>           | <b>1.706.140</b>          | <b>1.539.660</b>           |

\* 2022 verschuiving personeel niet in loondienst naar schoonmaakkosten

| <b>4.4</b> | <b><u>Overige lasten</u></b>    | <b>Realisatie<br/>2023</b> | <b>Begroting<br/>2023</b> | <b>Realisatie<br/>2022</b> |
|------------|---------------------------------|----------------------------|---------------------------|----------------------------|
| 4.4.1      | Algemene beheerslasten          | 496.140                    | 446.780                   | 436.260                    |
| 4.4.2      | Kosten inventaris en apparatuur | 339.730                    | 266.450                   | 284.080                    |
| 4.4.3      | Kosten leer- en hulpmiddelen    | 505.790                    | 555.690                   | 532.320                    |
| 4.4.5      | Overige kosten                  | 610.410                    | 539.770                   | 567.680                    |
|            | <b>Totaal</b>                   | <b>1.952.070</b>           | <b>1.808.690</b>          | <b>1.820.340</b>           |

#### *Uitsplitsing*

|       |                                |                |                |                |
|-------|--------------------------------|----------------|----------------|----------------|
| 4.4.1 | <i>Algemene beheerslasten</i>  |                |                |                |
|       | Administratie- en advieskosten | 324.040        | 298.200        | 292.850        |
|       | Accountantskosten *            | 18.880         | 17.500         | 17.550         |
|       | Kantoorbenodigdheden           | 10.100         | 8.350          | 7.530          |
|       | Reis- en verblijfkosten        | 6.570          | 9.740          | 8.190          |
|       | Telefoonkosten                 | 33.020         | 22.800         | 21.240         |
|       | Portokosten                    | 4.240          | 4.290          | 3.080          |
|       | Overige beheerslasten          | 82.250         | 67.400         | 74.040         |
|       | Juridische ondersteuning       | 17.040         | 18.500         | 11.780         |
|       | <b>Totaal</b>                  | <b>496.140</b> | <b>446.780</b> | <b>436.260</b> |

\* *Specificatie honorarium accountant*

|  |              |        |        |        |
|--|--------------|--------|--------|--------|
|  | Jaarcontrole | 18.880 | 17.500 | 17.550 |
|--|--------------|--------|--------|--------|

|       |  |                |                |                |
|-------|--|----------------|----------------|----------------|
| 4.4.2 | <i>Kosten inventaris en apparatuur</i> |                |                |                |
|       | Inventaris en apparatuur               | 41.060         | 24.150         | 38.770         |
|       | ICT-verbruikskosten                    | 116.150        | 87.300         | 100.200        |
|       | ICT-licenties                          | 182.520        | 155.000        | 145.110        |
|       | <b>Totaal</b>                          | <b>339.730</b> | <b>266.450</b> | <b>284.080</b> |

|       |                                     |                |                |                |
|-------|-------------------------------------|----------------|----------------|----------------|
| 4.4.3 | <i>Kosten leer- en hulpmiddelen</i> |                |                |                |
|       | Verbruiksmateriaal onderwijs        | 403.100        | 452.500        | 439.510        |
|       | Handwerk materiaal                  | 19.140         | 20.500         | 18.470         |
|       | Handenarbeid                        | 4.460          | 10.300         | 6.340          |
|       | Euritmie                            | 2.770          | 2.940          | 4.060          |
|       | IB/RT Materiaal                     | 15.880         | 26.250         | 21.280         |
|       | Kopieerkosten                       | 60.440         | 43.200         | 42.660         |
|       | <b>Totaal</b>                       | <b>505.790</b> | <b>555.690</b> | <b>532.320</b> |



| 4.4.5 Overige kosten            | Realisatie     | Begroting      | Realisatie     |
|---------------------------------|----------------|----------------|----------------|
|                                 | 2023           | 2023           | 2022           |
| Wervingskosten                  | 75.340         | 48.620         | 39.670         |
| Representatiekosten             | 16.590         | 16.800         | 15.780         |
| Schoolse activiteiten           | 27.800         | 16.700         | 17.300         |
| Muziek/Toneel/Jaarfeest         | 55.770         | 41.000         | 54.190         |
| Voeding (kleuter)klassen        | 51.430         | 36.900         | 40.250         |
| Klassenbudget                   | 8.610          | 18.000         | 10.470         |
| Buitenschoolse activiteiten     | 77.350         | 56.240         | 70.460         |
| PR/Schoolkrant                  | 54.800         | 71.050         | 61.810         |
| Bijdragen aan/vanuit SWV        | 44.950         | 40.700         | 53.410         |
| Bijdragen aan/vanuit best./bmt. | -              | 20             | -              |
| Verzekeringen                   | 33.940         | 30.000         | 21.830         |
| Abonnementen                    | 135.550        | 134.500        | 162.510        |
| Medezeggenschapsraad            | 14.720         | 11.340         | 7.610          |
| GMR                             | 13.560         | 17.900         | 12.390         |
| <b>Totaal</b>                   | <b>610.410</b> | <b>539.770</b> | <b>567.680</b> |

| 5.1 Financiële baten | Realisatie    | Begroting     | Realisatie |
|----------------------|---------------|---------------|------------|
|                      | 2023          | 2023          | 2022       |
| Rentebaten           | 42.070        | 50.000        | 90         |
| <b>Totaal</b>        | <b>42.070</b> | <b>50.000</b> | <b>90</b>  |

De rentebaten zijn de renten van de spaarrekening en rekeningcourant.

| 5.5 Financiële lasten | Realisatie   | Begroting     | Realisatie    |
|-----------------------|--------------|---------------|---------------|
|                       | 2023         | 2023          | 2022          |
| Rente- en bankkosten  | 4.150        | 31.180        | 32.420        |
| <b>Totaal</b>         | <b>4.150</b> | <b>31.180</b> | <b>32.420</b> |

De rente- en bankkosten bestaan hoofdzakelijk uit de in rekening gebrachte kosten van het aanhouden van een spaarrekening en rekening-courant.

## B8 (Voorstel) bestemming van het exploitatiesaldo

Het exploitatieresultaat over het jaar 2023 bedraagt € 497.820 positief.

Het bestuur heeft besloten het exploitatieresultaat als volgt te verdelen en toe te voegen aan de volgende reserves:

| Reserves                             | Stand<br>1-1-2023 | Bestemming<br>resultaat | Overige<br>mutaties | Stand<br>31-12-2023 |
|--------------------------------------|-------------------|-------------------------|---------------------|---------------------|
| Algemene Reserve                     | 3.240.750         | 282.470                 | -                   | 3.523.220           |
| Bestemmingsreserve (publiek)         | 1.163.340         | 215.350                 | -                   | 1.378.690           |
| Bestemmingsreserve overige (privaat) | 2.976.010         | -                       | -                   | 2.976.010           |
| <b>Totaal reserves</b>               | <b>7.380.100</b>  | <b>497.820</b>          | -                   | <b>7.877.920</b>    |

| Bestemmingsreserves                         | Stand<br>1-1-2023 | Bestemming<br>resultaat | Overige<br>mutaties | Stand<br>31-12-2023 |
|---|-------------------|-------------------------|---------------------|---------------------|
| <i>Bestemmingsreserve (publiek)</i>         |                   |                         |                     |                     |
| NPO   | 1.163.340         | 215.350                 | -                   | 1.378.690           |
|   | <b>1.163.340</b>  | <b>215.350</b>          | -                   | <b>1.378.690</b>    |
| <i>Bestemmingsreserve overige (privaat)</i> |                   |                         |                     |                     |
| Huisvesting                                 | 1.386.880         | -                       | -                   | 1.386.880           |
| Overige                                     | 1.589.130         | -                       | -                   | 1.589.130           |
|   | <b>2.976.010</b>  | -                       | -                   | <b>2.976.010</b>    |
| <b>Totaal bestemmingsreserves</b>           | <b>4.139.350</b>  | <b>215.350</b>          | -                   | <b>4.354.700</b>    |

## B9 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die aanleiding geven hier te worden vermeld.

## B10 Overzicht verbonden partijen

*Overige verbonden partijen (minderheidsbelang en geen beslissende zeggenschap)*

| Naam                          | Juridische vorm | Statutaire zetel |
|-------------------------------|-----------------|------------------|
| Stichting Vrienden van Pallas | Stichting       | Gemeente Uden    |

# B11 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

## WNT-verantwoording 2023 Pallas

### De WNT is van toepassing op Pallas.

Het voor Pallas toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2023 € 159.000 (bezoldigingsmaximum voor het onderwijs, klasse C) met een totaal aan complexiteitspunten van 8, nader gespecificeerde als volgt:

|                    |          |
|--------------------|----------|
| - Baten            | 4        |
| - Leerlingen       | 3        |
| - Onderwijssoorten | <u>1</u> |
| <b>Totaal</b>      | <b>8</b> |

### 1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

| <b>Gegevens 2023</b>  |                                |                |         |
|---|--------------------------------|----------------|---------|
| bedragen x € 1  | W Kasbergen                    | G E C Swinkels |         |
| <b>Functiegegevens</b>                                      | Voorzitter College van Bestuur | Controller     |         |
| Aanvang en einde functievervulling in 2023                  | 01-01 31-12                    | 01-01 31-12    |         |
| Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)            | 1,0000                         | 0,8000         |         |
| Dienstbetrekking?   | Ja                             | ja             |         |
| <b>Bezoldiging</b>  |                                |                |         |
| Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen               | € 127.941                      | €              | 74.277  |
| Beloningen betaalbaar op termijn                            | € 22.733                       | €              | 11.901  |
| <i>Subtotaal</i>  | € 150.674                      | €              | 86.179  |
| Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum               | € 159.000                      | €              | 127.200 |
| -/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen       | € -                            | €              | -       |
| <b>Totale bezoldiging</b>                                   | € 150.674                      | €              | 86.179  |
| Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan    |                                | nvt            | nvt     |
| Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling |                                | nvt            | nvt     |

| <b>Gegevens 2022</b>                             |                                |                |         |
|--|--------------------------------|----------------|---------|
| bedragen x € 1                                   | W Kasbergen                    | G E C Swinkels |         |
| <b>Functiegegevens</b>                           | Voorzitter College van Bestuur | Controller     |         |
| Aanvang en einde functievervulling in 2022       | 01-01 31-12                    | 01-01 31-12    |         |
| Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte) | 1,0000                         | 0,8000         |         |
| Dienstbetrekking?                                | Ja                             | Ja             |         |
| <b>Bezoldiging</b>                               |                                |                |         |
| Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen    | € 127.756                      | €              | 68.991  |
| Beloningen betaalbaar op termijn                 | € 18.499                       | €              | 11.463  |
| <i>Subtotaal</i>                                 | € 146.254                      | €              | 80.454  |
| Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum    | € 154.000                      | €              | 123.200 |
| <b>Totale bezoldiging</b>                        | € 146.254                      | €              | 80.454  |

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

## B10 Overzicht verbonden partijen vervolg

### 1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

#### Gegevens 2023

| bedragen x € 1  | C Veltkamp        | K Visser    | M vd Lisonk | M Wiggers de Vries | M Dibbets   | W Broekhuijsen |
|---|-------------------|-------------|-------------|--------------------|-------------|----------------|
| <b>Functiegegevens</b>                                      | <b>Voorzitter</b> | <b>Lid</b>  | <b>Lid</b>  | <b>Lid</b>         | <b>Lid</b>  | <b>Lid</b>     |
| Aanvang en einde functievervulling in 2023                  | 01-01 31-12       | 01-01 31-12 | 01-01 31-12 | 01-01 31-12        | 01-01 31-12 | 01-01 31-12    |
| <b>Bezoldiging</b>  |                   |             |             |                    |             |                |
| Totale bezoldiging  | € 18.126          | € 12.084    | € 12.084    | € 12.084           | € 12.084    | € 12.084       |
| Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum               | € 23.850          | € 15.900    | € 15.900    | € 15.900           | € 15.900    | € 15.900       |
| -/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen       | € -               | € -         | € -         | € -                | € -         | € -            |
| Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan    | nvt               | nvt         | nvt         | nvt                | nvt         | nvt            |
| Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling | nvt               | nvt         | nvt         | nvt                | nvt         | nvt            |

#### Gegevens 2022

| bedragen x € 1                                | C Veltkamp        | S Pot       | M vd Lisonk | M Wiggers de Vries | M Dibbets   | W Broekhuijsen |
|---|-------------------|-------------|-------------|--------------------|-------------|----------------|
| <b>Functiegegevens</b>                        | <b>Voorzitter</b> | <b>Lid</b>  | <b>Lid</b>  | <b>Lid</b>         | <b>Lid</b>  | <b>Lid</b>     |
| Aanvang en einde functievervulling in 2022    | 01-01 31-12       | 01-01 31-12 | 01-01 31-12 | 01-01 31-12        | 01-01 31-12 | 01-01 31-12    |
| <b>Bezoldiging</b>                            |                   |             |             |                    |             |                |
| Totale bezoldiging                            | € 6.281           | € 3.140     | € 3.140     | € 3.140            | € 3.140     | € 3.140        |
| Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum | € 23.100          | € 15.400    | € 15.400    | € 15.400           | € 15.400    | € 15.400       |

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post 'Overige vorderingen'.

### 2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

nvt

### 3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2023 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.



## CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Stichting Pallas

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

#### Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Pallas te Uden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pallas per 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- Zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2023 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. 'Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De balans per 31 december 2023.
2. De staat van baten en lasten over 2023.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

#### De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pallas zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

#### Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

#### Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

### Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie





Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Het bestuursverslag
- De overige gegevens

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.2.2. 'Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023.

## **Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

### **Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regelgeving jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf '2.3.1. Referentiekader' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

### **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.



Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het onderwijsaccountantsprotocol OCW 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's
  - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
  - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.
- Het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Enschede, 20 juni 2024

Eshuis Registeraccountants B.V.

Was getekend

drs. P.J.M. Snijders RA

## Bijlage 1 Jaarverslag 2023 Raad van Toezicht Stichting Pallas

### Jaarverslag Raad van Toezicht 2023

In 2023 is in de scholen opnieuw inspirerend werk verzet door collega's met leerlingen en ouders. Er is gebouwd aan onderwijskwaliteit, leiderschap en samenwerking tussen de scholen van Pallas. De voortdurende personele krapte vraagt een grote inzet en flexibiliteit van iedereen in en rond de scholen. Het is fijn dat nieuwe collega's kiezen om aan het Vrijeschoolonderwijs te willen bijdragen, waardoor steeds weer oplossingen gevonden worden om de continuïteit en begeleiding voor de leerlingen zo goed mogelijk vorm te geven. Structurele oplossingen worden gezocht bijvoorbeeld door versterkt in te zetten op opleiden in de school in een fijne schoolomgeving. Waar soms onrust was in scholen, is steeds het goede gesprek gezocht en naar beste kunnen gehandeld door schoolleiding en teams, bestuur, staf, gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) en Raad van Toezicht. Wij hebben groot respect voor de enorme inzet waarmee gewerkt is door alle in- en externe betrokkenen bij de Pallasscholen en spreken daarvoor graag onze dank uit.

2023 is ook een jaar geweest van reflectie op beleid en werkwijzen in de stichting. Diverse bijeenkomsten en audits in verschillende samenstellingen leidden tot een nieuw strategisch beleidsplan met als titel "We hijsen de zeilen", dat stichtingsbreed en in de scholen uitgewerkt wordt de komende jaren; actief op zoek naar eigentijdse verbinding tussen goede onderwijskwaliteit en onze publieke waarde als vrijescholen in het zuiden van het land. We verheugen ons op de voorgenomen doorontwikkeling.

De uitdagingen, die de complexiteit van het grote spreidingsgebied van Stichting Pallas met zich meebrengt, zijn nadrukkelijk onderwerp van gesprek geweest. Enkele pilots om te werken aan een goede bestuurbaarheid zijn uitgevoerd en geëvalueerd. In 2024 zal een optimaal passende besturingsvorm van de stichting verder uitgewerkt worden.

De stichting wordt bestuurd door het College van Bestuur (later te noemen bestuurder), met de Raad van Toezicht in de intern toezichthoudende rol met een scheiding tussen de functies van bestuur en intern toezicht in twee verschillende organen.

De functie van bestuur berust bij het College van Bestuur, de functie van intern toezicht bij de Raad van Toezicht ('het intern toezichtsorgaan' als bedoeld in de code Goed bestuur PO).

De Raad van Toezicht baseert haar handelen op de principes vanuit de code Goed Toezicht (VTOI 2021). De leden van de Raad van Toezicht bezitten samen deskundigheid op bestuurlijk, maatschappelijk, financieel, personeel, organisatorisch en onderwijskundig terrein. De leden staan onafhankelijk ten opzichte van personen en deelbelangen, ze voelen zich verbonden met het vrijeschoolonderwijs en onderschrijven de code Goed Bestuur (PO raad 2020). Dat betekent dat zij erop toezien dat het bestuur haar rol vervult op basis van de volgende principes: Het bestuur zorgt voor goed onderwijs aan alle kinderen. Het bestuur werkt voortdurend in verbinding met de maatschappelijke context. Het bestuur werkt actief aan de professionaliteit van de organisatie en van zichzelf. Het bestuur werkt integer en transparant.

### Samenstelling

Het bestuur van de stichting is in handen van mevrouw W. Kasbergen.

Per 1 januari 2023 hebben wij in de Raad van Toezicht mevrouw K. Visser als lid mogen verwelkomen. De heer Wiggers de Vries is in oktober 2023 herbenoemd als lid voor een tweede termijn.

Leden, functies en datum van aftreden op 31 december 2023 waren:

| Raad van Toezicht           | Functie        | aftredend per | herbenoembaar |
|-----------------------------|----------------|---------------|---------------|
| Mevrouw C. Veltkamp         | voorzitter     | 01-01-2025    | nee           |
| Mevrouw M.L. Dibbets        | vicevoorzitter | 01-09-2025    | ja            |
| Mevrouw W. Broekhuijsen     | lid            | 01-09-2025    | ja            |
| De heer M. van de Lisdonk   | lid            | 01-01-2026    | nee           |
| De heer M. Wiggers de Vries | lid            | 01-01-2028    | nee           |
| Mevrouw K. Visser           | lid            | 01-01-2027    | ja            |

### Interne organisatie:

De Raad van Toezicht is als geheel verantwoordelijk voor het interne toezicht. Elk lid wordt uitgenodigd actief bij te dragen aan het geheel en vanuit expertise.

De Raad van Toezicht kent vier commissies. Reglementen en taakbeschrijving zijn vastgelegd en opgenomen in de Pallasmap. De commissies bereiden onderwerpen betreffende hun aandachtsgebied voor, vaak in samenspraak met de bestuurder, voor bespreking in de gehele raad. Ook kunnen zij op deelonderwerpen meedenken met de bestuurder. Zij houden daarbij de voorzitter voortdurend op de hoogte van hun activiteiten en zorgen dat de raad als geheel inhoudelijk en procesmatig meegenomen en geadviseerd wordt om haar gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor het interne toezicht te waarborgen.

Samenstelling Remuneratiecommissie:

De heer M. Wiggers de Vries en mevrouw C. Veltkamp.

Samenstelling Auditcommissie:

De heer M. van de Lisdonk en mevrouw M.L. Dibbets.

Samenstelling Commissie Goed Bestuur:

Mevrouw W. Broekhuijsen en de heer M. Wiggers-de Vries.

Samenstelling Commissie Onderwijskwaliteit:

Mevrouw K. Visser en mevrouw C. Veltkamp

### **Vergaderingen**

De Raad van Toezicht is in 2023 vijfmaal in vergadering bijeengewees met de bestuurder. De vergaderingen werden genotuleerd door de bestuursondersteuner van Stichting Pallas. De bijeenkomsten waren live op een van de scholen, waarbij soms door één of meerdere leden online werd deelgenomen.

De agenda's voor de vergaderingen werden door de voorzitter in samenspraak met de bestuurder opgesteld. Tijdens de RvT-vergaderingen was de bestuurder aanwezig.

### **Informatie over de vorderingen en resultaten van de stichting en vanuit de scholen**

In elke vergadering rapporteert de bestuurder via mededelingen over de vorderingen en resultaten binnen de stichting over de voortgang en kwaliteit van het onderwijs, het werkgeverschap en de bedrijfsvoering. Indien nodig werd specifieke informatie van een school verstrekt of over relevante uitdagingen en ontwikkelingen vanuit de maatschappelijke context.

In 2023 is het kwaliteitskader gehanteerd op basis van door de Raad van Toezicht vastgestelde uitgangspunten voor de navolgende monitorinstrumenten:

- De MARAP-systematiek geeft zicht op de bedrijfsvoering en de voortgang van de bestuursagenda.
- De opbrengstmonitor-systematiek geeft zicht op de onderwijsopbrengsten en wordt met name in de Commissie Onderwijskwaliteit besproken.
- Schooljaarplangesprekken zijn in 2023 ingezet als instrument voor het bestuurlijk toezicht per school gericht op met name de kwaliteitsgebieden onderwijsproces, schoolklimaat en kwaliteitszorg & ambitie. Speciale aandacht is gericht op het zgn. cyclisch werken.
- De review-systematiek is bedoeld als instrument voor zelfevaluatie van de scholen met en door elkaar. In de review zijn de individuele schoolplannen verwerkt. Er is in 2023 hierover niet gerapporteerd.
- In 2023 is een dashboard ontwikkeld waarmee op alle bestuurlijke terreinen data toegankelijk gepresenteerd kunnen worden. Een mooi middel om (bij) te sturen. Gewerkt wordt aan een effectieve werkwijze om de data op waarde te schatten en hierop te acteren waar wenselijk.

### **Toezicht op besteding van de middelen**

De Raad van Toezicht ziet toe op rechtmatige verwerving en besteding en de doelmatige besteding van de middelen van de stichting. De Raad van Toezicht keurt daartoe de begroting en de jaarrekening goed. In 2023 is een beleidsrijke begrotingscyclus, samenhangend met de strategische beleidsplanning gerealiseerd. De Raad van Toezicht ontvangt managementinformatie van de bestuurder en ziet toe op een goede werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. De Raad van Toezicht draagt er zorg voor dat het salaris van de bestuurder binnen de WNT-norm blijft.

### **Informatie vanuit de geledingen**

Voor de kennis over de scholen in de stichting is de Raad van Toezicht in eerste instantie afhankelijk van de informatie die de bestuurder verstrekt. Zowel de bestuurder als de Raad van Toezicht hechten aan meer bronnen van informatie. Hiertoe worden jaarlijks bijeenkomsten met verschillende gremia binnen de stichting en schoolbezoeken georganiseerd. De sfeer tussen de geledingen bij Pallas is open en men behandelt elkaar met respect.

De voorzitter en een lid van de Raad van Toezicht hadden in april overleg met een afvaardiging uit de GMR. In de Raad van Toezicht is verslag gedaan en worden eventueel adviezen aan de bestuurder geformuleerd.

Een afvaardiging van de Raad van Toezicht heeft in november gesproken met een afvaardiging van de GMR en een afvaardiging van de schoolleiders gericht op de gang van zaken binnen de stichting en de doorontwikkeling van het beleid ter voorbereiding op de nieuwe bestuurlijke jaaragenda.

GMR en Raad van Toezicht weten elkaar te vinden als daar aanleiding toe is.

De Raad van Toezicht nam eveneens in november deel aan een bijeenkomst met de schoolleiders, de GMR, collega's van het stafbureau en bestuurder om met hen naast ontmoeten te reflecteren op het onderwijs vanuit het thema Kansengelijkheid.

### **Schoolbezoeken**

Sinds 2014 leggen twee of drie leden van de Raad van Toezicht werkbezoeken aan individuele scholen af. Elk lid van de Raad van Toezicht brengt bij voorkeur minimaal één werkbezoek per schooljaar.

In overleg met de schoolleider wordt een programma opgesteld, dat in ieder geval bevat: gesprek met schoolleider, enkele klasbezoeken, gesprek over de ervaringen en adviezen van de schoolleider aan de Raad van Toezicht. Van elk bezoek wordt verslag gedaan in de eerstvolgende vergadering.

In 2023 zijn de Bernard Lievegoedschool in Maastricht, De Strijene in Oosterhout, de Johanneschool in Tiel en Vrijeschool Peelland in Helmond bezocht, waarbij is gesproken met schoolleiding, intern begeleider, leerkrachten en enkele leerlingen. De leden van de Raad van Toezicht hebben hun intentie ieder kwartaal een school te bezoeken daarmee kunnen waarmaken.

### **Beleidsonderwerpen**

In 2023 is in de Raad van Toezicht aan de orde geweest:

- Bespreken proces en route onderzoek "bestuurbaar Pallas"
- Bespreken bestuurlijke zelfevaluatie en visitatie PO raad
- Bespreken review Goed Worden Goed Blijven+ gericht op de kwaliteit van onderwijs
- Bespreken onderwijskwaliteit en opbrengsten
- Bespreken ontwikkelingen en zorgen rond de scholen
- Bespreking van jaarverslag van de Vertrouwenspersoon
- Bespreking van jaarverslag GMR
- Bespreken samenwerking Pallas – Istia
- Bespreken proces en inhoud Strategisch beleidsplan 2024-2028
- Bespreken reflectie op de doelen in de bestuursagenda, halfweg het jaar
- Bespreken beoordeling 2022 en arbeidsvoorwaarden CvB
- Bespreken en vaststellen aanpassing honoreringsbeleid RvT
- Bespreken Interim ondersteuning Bestuurder
- Bespreken Pilots van het traject Bestuurbaar Pallas
- Bespreken document Traineeship RvT
- Vaststelling prestatieafspraken CvB 2023
- Herbenoeming lid Raad van Toezicht
- Vaststellen geactualiseerd toezichtsplan
- Evaluatie Strategisch Beleidsplan 2020-2024 "Maatschappelijk kunstenaarschap"
- Goedkeuring meerjarig formatiebeleidsplan
- Goedkeuring Treasurystatuut
- Goedkeuring van jaarrekening en bestuursverslag 2022
- Goedkeuring van kaderbrief 2024, formatieplan 2024 en begroting 2024

- Goedkeuring Strategisch beleidsplan 2024-2028 “We hisjen de zeilen”

### **Commissies**

Elke commissie is één of meerdere keren bijeengewoest. Daar zijn beleidsonderwerpen besproken c.q. adviezen voor de raad als geheel geformuleerd.

### **Remuneratiecommissie**

De remuneratiecommissie heeft in hoofdzaak aan twee zaken zijn aandacht besteed in 2023:

#### 1. Werkgeverschap en functioneren CvB

Met het CvB zijn de gebruikelijke gesprekken gevoerd over het functioneren en de ontwikkeling van het CvB en over de gemaakte prestatieafspraken. Hierbij is vastgesteld dat goed door het CvB is gewerkt aan de doelen en dat de uitwerking van de prestatieafspraken een positief oordeel krijgt. De RvT heeft dit oordeel overgenomen.

#### 2. Honoreringbeleid CvB en RvT

Eind 2022 heeft de remuneratiecommissie een voorstel gedaan aan de RvT met betrekking tot het herijken van het honoreringbeleid CvB Pallas. Dit als gevolg van de totstandkoming van de nieuwe CAO Funderend Onderwijs en de gevolgen die dit heeft voor de honorering CvB. In 2023 heeft de remuneratiecommissie in overleg met het CvB een voorstel aan de RvT gedaan het beloningsbeleid 2023 voor het CvB nu niet aan te passen, met uitzondering van de indexering vanuit de CAO, en in 2024 opnieuw te evalueren omdat de verwachting is dat in 2024 de klasse indeling van Stichting Pallas zal worden verzwaaard. Beide voorstellen zijn door de RvT overgenomen.

In 2023 heeft de remuneratiecommissie op basis van het VTOI-advies en in acht nemende de nieuwe CAO Funderend Onderwijs 2022 ook een evaluatie en voorstel tot nieuw honoreringbeleid voor de RvT aan de RvT voorgehouden. Dit op vraag van de RvT. In haar afweging heeft de RvT hierin stilgestaan bij de rol van toezichthouder, dat deze complexer is geworden, dit grotere professionaliteit vraagt en meegewogen dat het grote spreidingsgebied van Pallas specifieke vraagstukken en complexiteit met zich meebrengt.

De RvT van Pallas heeft na zorgvuldig overwegen geoordeeld dat de VTOI-handreikingen steekhoudende onderbouwing geeft voor het te volgen honoreringbeleid en er geen redenen zijn hiervan af te wijken. Hiermee heeft de RvT Pallas ook in haar eigen honoreringbeleid de adviezen van de VTOI uit de Handreiking Honorering toezichthouders VTOI 2020 en de indexering 2023 volledig opgevolgd.

### **Auditcommissie**

De auditcommissie is voor advisering van de RvT twee keer bij elkaar gekomen voor overleg met bestuurder en controller. Tijdens het eerste overleg zijn jaarrekening, bestuursverslag 2022 en treasurystatuut onderwerp van gesprek geweest. Voor jaarrekening en bestuursverslag heeft de accountant deelgenomen aan het overleg. De belangrijkste bevindingen uit de controle van de jaarrekening zijn nagelopen. Besproken zijn onder meer ratio's, de verhouding publiek – private middelen, VOG en rapportage DUO. De paragraaf met risico's waaronder frauderisico's is doorgenomen. Tot slot is apart gekeken naar de financiële relatie met samenwerkingsverbanden. De andere inrichting vanaf 2024 van de voorziening groot onderhoud en de aanpassing van de meerjaren onderhoudsplannen was onderwerp van gesprek. Ook is gesproken over de grootte van voorzieningen en Europees aanbesteden.

De totstandkoming van de marap, de kaderbrief en het overzicht van verplichtingen zijn standaard onderwerp van gesprek. Het belang van risicobeheersing en de wijze waarop risico's zijn ondervangen zijn doorgenomen. Ook het belang van monitoren van formatie en het zicht per school daarop. Ook elementen als de investeringsplanning, de risico's naar aanleiding van CAO afspraken en bekostiging zijn naar voren gekomen.

In de bespreking van de kaderbrief is ingegaan op de beleidsrijkere opzet ten opzichte van de versie van vorig jaar en de doorkijk van onderwerpen van de begrotingsbespreking met schoolleiders. Belangrijke onderwerpen waren de toekomstgerichtheid en de positieve ontwikkeling van de samenwerkingscultuur van de schoolleiders met de staf. De huisvestingscapaciteit van de komende jaren en de financiële afspraken zijn doorgenomen.

In het verslagjaar was door de looptijd de herziening van het treasurystatuut actueel. Het basisdocument voor het herziene treasurystatuut is ontleend aan de PO Raad. Besproken zijn de wijzigingen ten opzichte van het oude statuut. Het gesprek over het treasurystatuut heeft langs twee lijnen gelopen: de eerste lijn betreft de inhoudelijke, de tweede de toepassing van het statuut. Behalve de inhoudelijke wijzigingen van het treasurystatuut zijn de posities van de diverse banken besproken in relatie tot het nieuwe treasury statuut. De auditcommissie zal begin 2024 een advies geven hoe – met extern onafhankelijk advies – de relatie met de banken kan worden beoordeeld en wat dit betekent voor de toepassing van het statuut.



### **Commissie Goed Bestuur**

De focus van de commissie goed bestuur ligt op het handhaven en ontwikkelen van de kwaliteit van de organisatie.

In 2023 kwamen aan de orde:

- Het toezien op het actueel zijn van statuten, beleidsstukken en reglementen (in de Pallas-map)
- De zelfevaluatie van de RvT
- Het zijn van klokkenluidersadres voor medewerkers en ouders
- Het formuleren van een jaarplan.

De beleidsstukken in de – voor de RvT-leden toegankelijke – Pallas-map zijn actueel en worden zorgvuldig bijgehouden. Toegevoegd is het besluit over de honorering van de RvT.

De agenda van de zelfevaluatie (januari 2024) is voorbereid door de commissie goed bestuur en was opgebouwd vanuit de Code Goed Bestuur van de PO-raad.

Correspondentie die gericht was aan de voorzitter van de RvT op het gebied van klokkenluiders-vraagstukken is gedeeld met de commissie goed bestuur. Vanuit twee scholen zijn meldingen ontvangen die zorgvuldig zijn onderzocht. Een en ander heeft niet geleid tot maatregelen. De voorzitter van de RvT heeft na zorgvuldige afweging een reactie geformuleerd.

De commissie goed bestuur heeft haar taken in een jaarplan voor 2024 concreet omschreven. Dit plan wordt begin 2024 in de raad besproken.

### **Commissie onderwijs**

De commissie onderwijs heeft in 2023 de onderwijs opbrengsten en de opbrengsten monitor besproken en had daarbij oog voor de aanpak op de scholen waar de opbrengsten reden tot verbetering geven. Waar gewenst zijn specifieke zorgen en incidenten in scholen besproken en is meegedacht met de bestuurder hoe hierop te sturen. De inspectie van het onderwijs heeft bij vier scholen onderzoeken uitgevoerd, waar de commissie steeds adequaat over is geïnformeerd. Eén school heeft in februari 2023 een onvoldoende beoordeling gekregen, er is een verbeterplan geschreven en de school krijgt externe begeleiding via het traject Goed Worden, Goed Blijven. De bestuurder en de kwaliteitsmedewerker monitoren het verbeterplan.

### **Klachten**

De Raad van Toezicht heeft kennisgenomen van het feit dat in 2023 enkele klachten zijn ingediend bij het CvB en/of de vertrouwenspersonen en naar behoren zijn afgehandeld. Daar waar de klachten geuit werden bij de bestuurder is de voorzitter van de Raad van Toezicht adequaat geïnformeerd.

### **Overleg voorzitter Raad van Toezicht en bestuurder**

Dit overleg vindt plaats ter voorbereiding van iedere vergadering van de Raad van Toezicht. Dit overleg is ook een moment dat de bestuurder de voorzitter van de Raad van Toezicht informeert over gebeurtenissen en ontwikkelingen binnen en buiten de stichting en/of de individuele scholen. Daarnaast hebben voorzitter en bestuurder regelmatig contact over relevante ontwikkelingen en gebeurtenissen in de organisatie, vaak telefonisch of via Teams.

### **Zelfevaluatie**

De Raad van Toezicht reflecteert op haar functioneren door middel van zelfevaluatie. De raad heeft haar functioneren in 2023 geëvalueerd (januari 2024). Tijdens de zelfevaluatie van de RvT is ingezoomd op de samenwerking van en het functioneren van de commissies.

### **Scholing**

Enkele leden van de raad hebben scholingsbijeenkomsten van de VTOI te bezocht. De raad is uitgenodigd scholingsbijeenkomsten in het kader van opleiden in de school (BVO) bij te wonen, maar heeft dit nog niet kunnen realiseren.

Tijdens de gezamenlijke studiedag van de raad in januari 2024 is onder externe begeleiding met de bestuurder gewerkt aan scenario's rond het thema "bestuurbaar Pallas".

Tijdens één van de vergaderingen heeft de controller van Pallas haar masteronderzoek (Tias) "Waarden hebben waarde" en de betekenis daarvan voor de stichting gepresenteerd.

### **Tot slot**

De leden van de Raad van Toezicht zijn voldoende ervaren en deskundig voor hun toezichhoudende werk.

De wisselingen in de samenstelling van de Raad van Toezicht hebben geleid tot weer een nieuwe dynamiek in het team als geheel en in de wisselwerking met de commissies. De samenwerking, rolverdeling, scholing en zelfevaluatie versterkt een vruchtbare afstemming binnen de Raad van Toezicht gericht op continuïteit in de stichting. In 2023 is de goede werkrelatie met de nieuwe bestuurder vanuit respect voor ieders positie opnieuw gerealiseerd. De Raad van Toezicht ziet voortzetting van deze samenwerking in 2024 met vertrouwen tegemoet.

Opgesteld februari 2024.

C. Veltkamp, voorzitter Raad van Toezicht



## Bijlage 2 Jaarverslag 2023 GMR Stichting Pallas

### Voorwoord

door *Zyxcban Wolfs*, voorzitter GMR Pallas, januari 2024

Stichting Pallas is met een leeftijd van 22 jaar begonnen aan de vierde zevenjaarscyclus. Na een voorspoedige groei van onze stichting merk ik dat alle gremia inzetten op bezinning op onze basisfilosofie. Deze is gericht op het tot stand brengen van een voortdurende kwalitatieve ontwikkeling van het vrijeschoolonderwijs. In dit jaarverslag leest u welke beleidsgebieden ter tafel zijn gekomen en op welke wijze wij in contact staan met onze achterban.



### Missie GMR

De GMR zet zich in voor het bewaken van de balans tussen leefwereld en systeemwereld. Daarbij streven we naar totstandkoming van beleid, procedures en hiërarchische verhoudingen binnen Stichting Pallas die aansluiten op de doelstellingen van Rudolf Steiners sociale driegeleding. Beleid, procedures en hiërarchische verhoudingen moeten daarom de volgende toets doorstaan: Dienend zijn aan de mens met nadrukkelijke ruimte voor ontwikkeling van kennis en vaardigheden, met als hoger doel het bewerkstelligen van een zelfstandig geestesleven. De rechten beschermen en plichten handhaven van alle bij ons onderwijs betrokken actoren, waarbij enkel algemeen menselijke belangen relevant zouden moeten zijn in de uitwerking ervan. Een rechtvaardige verdeling van welvaart en kapitaal nastreven, met nadrukkelijke aandacht voor economische solidariteit binnen onze gemeenschap.

### Organisatie GMR

De GMR bestond uit zes leden. Zyxcban Wolfs, Bert Cordewener en Rian van Dijk als vertegenwoordigers van de personeelsgeleding binnen Pallas. Ben Schaap, Frieda Steep (tot 22 juni 2023) en Maartje van Gent (tot 19 september) als vertegenwoordigers van de oudergeleding. Samenstelling van de GMR in 2023:

| Leden personeelsgeleding:                                      | Leden oudergeleding:  |
|--|---|
| <b>Bert Cordewener</b><br>Meander Nijmegen                     | <b>Ben Schaap</b><br>Zwanenridder in Wageningen                         |
| <b>Rian van Dijk (vanaf 6 maart)</b><br>De Zevenster Uden      | <b>Frieda Steep</b> (tot 22 juni)<br>Vrije school Brabant in Eindhoven  |
| <b>Zyxcban Wolfs</b><br>Bernard Lievegoed School in Maastricht | <b>Maartje van Gent</b> (tot 19 september)<br>Christophorus te Roermond |

De voorzitter van de GMR is Zyxcban Wolfs. De GMR wordt ambtelijk ondersteund door Constance Pijnenburg.

Het bevoegd gezag is de overlegpartner van de medezeggenschapsraad (MR). Het bevoegd gezag is het college van bestuur van Pallas. Voor de MRen treedt de schoolleider op namens het bevoegd gezag. Voor de GMR is bestuurder Wanda Kasbergen de overlegpartner.

Pallas is in 2023 verdeeld in drie clusters van scholen. Elk cluster van scholen kiest een lid voor de oudergeleding en een lid voor de personeelsgeleding van de GMR. Zij vertegenwoordigen de MRen in het cluster.

### **Cluster zuid**

(Bernard Lievegoedschool in Maastricht, Helianthus in Heerlen, Christophorus in Roermond, Rudolf Steiner-school in Venlo, Vrije School Weert in Weert en Talander in Sittard).

Dit cluster wordt vertegenwoordigd door Zyxcban en Maartje. Vanwege persoonlijke omstandigheden is Maartje in oktober gestopt.

### **Cluster noord & west**

(Vuurvogel in Ede, De Zwanenridder in Wageningen, Johannesschool in Tiel, De Zilverlinde in Roosendaal, De Strijene in Oosterhout, Meander in Nijmegen, en Basisschool Tiliander in Tilburg).

Dit cluster wordt vertegenwoordigd door Bert en Ben.

### **Cluster oost**

(Vrije School Peelland in Helmond, De Zevenster in Uden, De Driestroom in 's-Hertogenbosch, 't Kleurenbos in Oss en Vrije School Brabant in Eindhoven).

Dit cluster wordt vertegenwoordigd door Rian (vanaf maart) en Frieda (tot 22 juni).

Op 7 december is er een nieuwe GMR benoemd. Het kiezen van kandidaten was niet nodig, omdat er minder kandidaten dan zetels te verdelen waren. De nieuwe GMR bestaat vanaf 11 december 2023 uit acht zetels vanuit vier clusters. De komende drie jaren vertegenwoordigen Zyxcban Wolfs, Rian van Dijk, Marike Wienia en Miranda Jansen de personeelsleden. Sanne van Geloven, Ronnie van den Braak en Nadine Declercq vertegenwoordigen de ouders. Er is nog een vacature voor een vertegenwoordiger van de ouders in cluster Zuid.

### **GMR-vergaderingen**

De GMR had in 2023 vijf gezamenlijke vergaderingen, een ontmoeting met de Raad van Toezicht (RvT), een ontmoeting met de bedrijfsarts, een strategische avond, een bestuurlijke visitatie en een ontmoeting van de GMR, schoolleidersoverleg (PSO), College van Bestuur (CvB), Raad van Toezicht (RvT) en Staf.

Tijdens de GMR-vergaderingen zijn vele onderwerpen aan de orde gekomen zoals:

- Begroting en kaderbrief 2024
- IPAP-regeling voor arbeidsongeschiktheid
- Allocatieregels loonkosten onderwijzend personeel
- Beloningsbeleid RvT
- Burgerschapsonderwijs
- Versterking van medezeggenschap op Pallascholen
- Strategisch plan 2024 – 2028
- GMR-verkiezingen

De GMR heeft na iedere GMR-vergadering een nieuwsbrief uitgebracht voor alle MR-leden en schoolleiders, waarin de besproken onderwerpen werden toegelicht.

Op 1 november 2023 nam een afvaardiging van de GMR deel aan de bijeenkomst van schoolleidersoverleg, raad van toezicht, GMR en staf rond de thema's lerarentekort, bestuursstructuur en versterking van medezeggenschap.

### **Bijeenkomst voor MR-leden**

Op 6 november zijn alle MRen per cluster bij elkaar gekomen en in gesprek gegaan met een afvaardiging van de GMR. Bijna elke school was ruim vertegenwoordigd. De bijeenkomsten zijn als nuttig en fijn ervaren. Er is gesproken over hoe MRen hun werk doen en graag willen professionaliseren. Er zijn mooie contacten gelegd tussen MR-leden met de intentie om vaker met elkaar van gedachten te wisselen. Volgend jaar wordt er in november weer een bijeenkomst voor de MRen georganiseerd.

### **Besluiten van de GMR**

De GMR stemde in met:

- Beleidsnotitie Burgerschap, versie januari 2023
- Leerlijn 'relationele vorming en seksuele ontwikkeling Pallas'

De personeelsgeleding van de GMR stemde in met:

- Aangepaste regeling 'Gezond en Fit'
- Gesprekkencyclus SL en OOP
- Meerjarenformatiebeleid en Bestuursformatieplan 2023-2027
- Toevoegen van de functie 'Adjunct-schoonleider' aan functiegebouw Pallas
- Richtlijn inzet - W&S - benoeming adjunct schoonleider Pallas
- Toevoegen functiebeschrijving SGVVS schaal 8 aan functiegebouw
- Keuzemenu reiskostenvergoeding woon-werkverkeer





## Bijlage 3 Overzicht scholen Stichting Pallas 2023

| Naam school               | Locatie          | Adres website  |
|---------------------------|------------------|--|
| Bernard Lievegoed School  | Maastricht       | <a href="http://www.bernardlievegoedschool.com">www.bernardlievegoedschool.com</a> |
| Vrije School Helianthus   | Heerlen          | <a href="http://www.vrijeschoolhelianthus.nl">www.vrijeschoolhelianthus.nl</a>     |
| Vrijeschool Talander      | Sittard          | <a href="http://www.talander.org">www.talander.org</a>                             |
| Vrijeschool Christophorus | Roermond         | <a href="http://www.vrijeschoolroermond.nl">www.vrijeschoolroermond.nl</a>         |
| Rudolf Steiner Educare    | Venlo            | <a href="http://www.rudolfsteinereducare.nl">www.rudolfsteinereducare.nl</a>       |
| Vrije School Peelland     | Helmond          | <a href="http://www.vrijeschoolpeelland.nl">www.vrijeschoolpeelland.nl</a>         |
| De Meander                | Nijmegen         | <a href="http://www.vrijeschoolmeander.nl">www.vrijeschoolmeander.nl</a>           |
| De Vuurvogel              | Ede              | <a href="http://www.vsdevuurvogel.nl">www.vsdevuurvogel.nl</a>                     |
| De Zwaneridder            | Wageningen       | <a href="http://www.zwaneridder.nl">www.zwaneridder.nl</a>                         |
| De Zevenster              | Uden             | <a href="http://www.zevenster-uden.nl">www.zevenster-uden.nl</a>                   |
| Johannesschool            | Tiel             | <a href="http://www.johannesschooltiel.nl">www.johannesschooltiel.nl</a>           |
| De Driestroom             | 's-Hertogenbosch | <a href="http://www.vsdedriestroom.nl">www.vsdedriestroom.nl</a>                   |
| De Zilverlinde            | Roosendaal       | <a href="http://www.zilverlinde.nu">www.zilverlinde.nu</a>                         |
| De Strijene               | Oosterhout       | <a href="http://www.destrijene.nl">www.destrijene.nl</a>                           |
| Vrije School Brabant      | Eindhoven        | <a href="http://www.spildesterrren.nl">www.spildesterrren.nl</a>                   |
| Vrije School Tiliander    | Tilburg          | <a href="http://www.tiliander.nl">www.tiliander.nl</a>                             |
| 't Kleurenbos             | Oss              | <a href="http://www.kleurenbos.nl">www.kleurenbos.nl</a>                           |
| Waldorf Wertha            | Weert            | <a href="http://www.vrijeschoolweert.nl">www.vrijeschoolweert.nl</a>               |

